

Per aspera ad astra

Constelații și diamantine

Revistă de cultură universală
editată sub egida Ligii Scriitorilor Români

Anul IV, Nr. 10 (38)
Octombrie 2013

Watteau - Îmbarcarea spre Cythera

În acest număr semnează:

George Popa, Doina Drăguț, Iulian Chivu, Nicolae Mățcaș, Janet Nică, George Filip, Liviu-Florian Jianu, Constantin Lupeanu, Florentin Smarandache, Dorina Măgărin, Ion Scorobete, Ecaterina Negară, Elena Călugăru-Baciu, Ion Pachia-Tatomirescu, Gavril Moisa, Petru Hamat, Gheorghe Bălici, Stelian Gomboș, Al. Florin Țene, Mariana Zavati Gardner, Octavian Lupu, Florin Măceșanu, Daniel Marian, Gheorghe A. Stroia, Adrian-Nicolae Popescu, Livia Ciupercă, Anca Sârghie, Constantin Miu, Dan Șalapa, Constantin Enianu, Dominic Diamant, Geo Călugăru, Constantin Tudorache, Sifora Sava, Valentin Nicoloițov, Libuse Cacalov, Bohuslav Vaník-Úvalsk, Mnohacek Zgublacenکو, Justin Quinn, Emil Bucureșteanu, Eugen Deutsch, Nicolae Rotaru, Petru-Ioan Gârda, Cornelius Enescu, Nelu Vasile, Mihaela Oancea, Marian Pătrașcu

Sumar

George Popa, <i>Justiția poetică</i>	pp.3-5
Doina Drăguț, <i>Căutări lăuntrice</i>	p.5
Iulian Chivu, <i>Eroul în epopeea medievală</i> ...	pp.6,7
Nicolae Mățaș, <i>Versuri</i>	p.7
Janet Nică, <i>Paradoxuri umoristice</i>	p.8
George Filip, <i>Versuri</i>	pp.9,10
Liviu-Florian Jianu, <i>Limba română, fără ieri, de azi, pe mâine</i>	p.10
Constantin Lupeanu, <i>Principii taoiste</i>	p.11
Florentin Smarandache, "Val, Lumină, Timp" - versuri de Doina Drăguț	pp.12,13
Dorina Măgărin, "A fi poet înseamnă să nu înșeli"	p.14
Ion Scorobete, <i>Versuri</i>	p.15
Ecaterina Negară, <i>De toamnă</i>	p.15
Elena Călugăru-Baciu, <i>Să nu-ți fie teamă!</i> ..	p.15
Ion Pachia-Tatomirescu, <i>Lirice facturi din mileniul al doilea onorate în mileniul prezent</i>	pp.16,17
Gavril Moisa, <i>Versuri</i>	p.18
Petru Hamat, <i>Fals erou, false măști: Corydon sau imagistica unui glosar dandyst</i>	pp.19-22
Gheorghe Bălici, <i>Versuri</i>	p.22
Stelian Gomboș, <i>Sfântul Nicodim de la Tismana</i>	pp.23-26
Al. Florin Țene, <i>Din suflet prin Cuvânt</i> ...	pp.27,28
Mariana Zavati Gardner, <i>Versuri</i>	p.28
Octavian Lupu, <i>Un Răsărit de Soare pentru Fiecare Zi</i>	pp.29,30
Florin Măceșanu, <i>Watteau</i>	p.30
Daniel Marian, <i>Dumitru Tâlvescu...</i>	p.31
Gheorghe A. Stroia, <i>Versuri</i>	p.32
Adrian-Nicolae Popescu, <i>Versuri</i>	p.32
Livia Ciupercă, <i>Casa lacrimilor neplânse</i> ..	p.33
Anca Sârghie, <i>Ziua Limbii Române la Montreal</i>	pp.34,35
Constantin Miu, <i>Extra-terestrii antici în "Epopeea lui Ghilgamesh"</i>	p.36
Dan Șalapa, <i>Versuri</i>	p.37
Constantin Enianu, <i>Est ca Vest...</i>	p.38
Dominic Diamant, <i>Zece sonete</i>	p.39
Geo Călugăru, "Pași din hora vieții"	p.40
C-tin Tudorache, <i>Nicolae-Paul Mihail</i> ..	pp.41-44
Daniel Marian, <i>Versuri</i>	p.45
Sifora Sava, <i>Versuri</i>	p.45
Valentin Nicolîțov, <i>Negru</i>	pp.46,47
Libuše Čácalová, Bohuslav Vaněk-Úvalský, Mnohacek Zgublacenko, Justin Quinn, <i>Versuri</i>	p.48
Emil Bucureșteanu, <i>Dincolo de bine și de rău</i>	pp.49,50
Eugen Deutsch, Janet Nică, <i>Duel sonetistic</i> ...	p.51
Nicolae Rotaru, <i>Bazargic</i>	pp.52-54
P-Ioan Gârda, <i>Constelații epigramatice</i>	p.55
Cornelius Enescu, <i>Constelații epigramatice</i> ...	p.56
Nelu Vasile, <i>Constelații rebusiste</i>	p.57
Mihaela Oancea, <i>Versuri</i>	p.57
Marian Pătrașcu, <i>Biserica veche din satul Greblești, jud. Vâlcea</i>	pp.58-60

Constelații diamantine

Revistă de cultură universală

Fondată la Craiova,

în septembrie 2010

- apare lunar -

Membri de onoare ai colectivului de redacție

- Prof. univ. dr. Remus RUS
- Prof. dr. Florin AGAFIȚEI, orientalist, sanscritolog
- Diplomat Petre GIGEA-GORUN, ambasador, scriitor
- Prof. univ. dr. George POPA, scriitor, traducător, eminescolog, critic de artă

Redacția

Redactor-șef:

DOINA DRĂGUȚ

Secretar general de redacție:

JANET NICĂ

Redactori literari:

IULIAN CHIVU

BAKI YMERI

Redactor artistic:

FLORIN MĂCEȘANU

Redactori asociați

- Prof. univ. dr. FLORENTIN SMARANDACHE, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. CRISTIAN PETRU BĂLAN, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. univ. dr. VIOREL ROMAN, Germania, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. MARIANA ZAVATI GARDNER, Anglia, poetă bilingvă, critic literar, traducător
- GEORGE FILIP, Canada, scriitor

DTP: Doina DRĂGUȚ

Responsabilitatea privind conținutul materialelor publicate în revista *Constelații diamantine* aparține strict autorului care semnează textul.

Materialele se pot trimite la adresele:

constelatiidiamantine1@gmail.com

const.diamantine@gmail.com

ISSN 2069 – 0657

www.scribd.com/doina_dragut

Adresa redacției:

Cartier Lăpuș, Bd. Decebal, bl. S2, ap. 13, Craiova, Dolj, România, cod: 200440

Ilustrația revistei: Jean-Antoine Watteau

Fondatori: Al. Florin Țene, Doina Drăguț, Janet Nică, N.N. Negulescu

George POPA

Justiția poetică

Rațiunea este infirmă. Poezia are aripi.

Immanuel Kant

Căci există o justiție poetică.

Friedrich Nietzsche

La modul definitoriu, justiția trebuie să restabilească normele axiologice care afirmă viața umană împotriva răului fizic sau moral. Dar justiția *umană* este grevată de subiectivism, dificultatea de a discerne la modul absolut moralul de imoral. Niciodată justiția legiferată de om nu va fi fără eroare.

Există apoi justiția *naturală*. Însuși faptul că toate sfârșesc însemnează că natura își repară propria eroare de a fi creat o lume perisabilă a durerii și a răului. Răul este un act comis de către om, deci de o ființă dotată cu conștiință și capacitate de decizie - act care, agresând fizic sau moral pe celălalt, contravine legilor destinate să mențină ordinea naturii, echilibrul vieții, al lumii în general. Ideea de justiție immanentă, care intervine implacabil și plătește răul comis, constituie o realitate și o convingere a tuturor popoarelor și din toate epocile, experiența a certificat acest fenomen compensator: *răul este propriul său călău*.

Dar omul dispune de asemenea de o justiție care poate fi considerată fără eroare. Este justiția poetică. Pentru că „poezia este mai adevărată și mai elevată decât istoria”, afirmă Aristotel, iar Hölderlin afirmă „ceea ce dăinuie, poeziei întemeiază”. *Justificarea existenței omenirii sub forma ei perenă este poetică*.

De pildă, plasând în plină lumină personajele pozitive moral, și aruncând în umbră pe cele nesemnificative sau negative, precum în *Întoarcerea Fiului risipitor*, *Coborârea de pe cruce*. *Orbirea lui Samson de către filistini ș.a.*, Rembrandt face justiție poetică. Justiție poetică face și Rafael în tabloul *Schimbarea la față*: Iisus situat înalt strălucește în lumina intensă, pe când în planul inferior mișună în semiobscuritate o masă de oameni îngroziți de un copil pradă unui atac de epilepsie. Justiție poetică au făcut

Pieter Brueghel cel Bătrân, Jerome Bosch, Francisco Goya, acesta mai ales în gravurile *Capricii*, demascând viciile umane, iar, pe de altă parte, Jan Vermeer și Vincent Van Gogh creând o lume a luminii absolute.

În teatrul grecesc antic și cel shakespearian de câte ori intervine justiția poetică, triumfă frumosul, sublimul: „*Poezia restabilește acordul majestuos, ordinea sublimă*”, afirmă Hölderlin. În expresia sa cea mai înaltă, poetul a fost creat de natură pentru a-i sărbători frumusețile și a-i perfecta ceea ce nu a reușit pe deplin, a-i conferi perenitate, chiar dacă intermitentă, de o clipă - *prezentul etern*. Poetul este justițiarul frumuseții lumii și demiurgul înveșnicirii ei. Pentru că poetul, în calitate de *homo significans* - caută și are intuiții semnificațiilor vieții, a lumii și creează noi semnificații.

Muzica instituie justiția supremă în eliberarea omului de servituțile vieții de fiecare zi, prin dizolvarea eului nostru empiric în inefabil, în nenumit, într-un dincolo al încântării pure. Structura ei trifazică: *sunet, stingerea sunetului, nașterea sunetului nou din energia celui dispărut*, constituie acea „veșnicie în mișcare” de care vorbea Platon, o veșnicie poetică, transfiguratoare, contracrând magic „vremuirea” ruinătoare.

Poezia reinstituie primordialitatea

Există în noi ceva mai mult decât noi înșine. Este un dincolo purificator și eliberator. Este geniul etern al poeziei. Poezia nu este o pură gratuitate, un joc facultativ, ci un efort eroic de a exista semnificativ, atât a poetului, cât și a vieții, a naturii aflate mereu în paranteza morții. Poemul: realitate absolută,

prezent peren, eliberare metafizică ultimă. *Astfel, justiția poetică salvează Natura de eșecul ei, salvează Ființa, o înveșnicește totodată, o poartă spre cea mai înaltă frumusețe*.

Căci poezia este o compensație din partea *justiției universale*, care încearcă să repare destinul uman al perisabilității și al nesemnificativului. *Poezia este o experiență entelechială a unui mai înalt posibil*. Cassius Longinus scria în *Tratatul despre sublim*: sublimul poeziei ne înalță tot atât de sus ca și Dumnezeu. El ne deschide al treilea ochi, sau *simțul spiritului*, dincolo de rațiune, viziunea invizibilului.

Dar dacă justiția poetică refundamentează viața, lumea, existența în general, tot ea a creat divinitatea afirmă Empedocle, Eckhart, Nietzsche. Jacob Boehme vorbea de nașterea continuă a lui Dumnezeu din poezia creată de om. Poezii l-au descoperit pe Dumnezeu, iar Dumnezeu le scrie poemele.

Un poem este autentic dacă este în stare să ne restituie nevinovăția, candoarea primei întâlniri mitrate cu lumina. Să atingem inexprimabilul dintâi, înainte de a fi fost umilit să coboare și să se nască din nou din cuvinte. Reluarea eternă a creației poetice dă seama de faptul că zidirea lumii reîncepe mereu și nu sfârșește niciodată.

Poezia este arta de a chema cuvintele la un sunet nou într-un nou sistem al înțeleșurilor, iar lumea la un sens superior într-un sistem al cuvintelor căpătând energia unei alte ontogeneze. *Astfel, poemul este cuvântul încă nerostit al lui Dumnezeu*. Lumea este metafora lui Dumnezeu, poezia este metafora lumii ideale a omului.

Dacă lumea este răsfrângerea ontologică a divinității, poemul este reîntemeierea ontologiei, prin suirea ei de la punctul lăsat de

Creator la un pisc cât mai aproape de potențialitatea sa ideală. Prin justiție poetică Nietzsche a conceput mitul *eternei întoarceri*, un dar făcut de viață celor care au crezut în ea.

Poetul - cauza sui

Poetul re-creează lumea, lucrurile ca simbol al său însuși: fiind propriul său creator, el devine o primă cauză - *causa sui*. Poetul este cel care se află, metaforizat în tot ce înfăptuiește. A crea ceva inedit devii justițiarul propriei reîntemeieri existențiale. Justiția poetică are drept țel ultim *sacralizarea*. Ideala creație de artă este un act sacru: o luare în posesiune iluminată a existenței, proiectată cosmic și în răspundere față de esența ei divină. Natura a născut filozofii pentru a-i afla identitatea și pe poeți pentru a-i afla idealitatea sfântă. Filozofia reușește rareori, poezia întotdeauna.

Poezia ne deschide monada singurătății noastre și ne dă aripi pentru a ajunge la noi înșine: un poem ne dă elementele din care să construim propria noastră interioritate ireductibilă la oricare altă: o stare existențială al cărei unic conținut este o veșnicie aflată în exil, dar oricând putând locui pe cel care am putea fi, eliberat spre împlinire. Poezia întoarce fața clipei tale către frumusețea pe care tu i-o dăruiești. Fără poezie, clipa trece pe alături de tine.

Poezia este eroism, este unica posibilitate de reîntemeiere *sub specie aeternitatis* a oricăruia dintre noi. *Homo sui transcendentalis* - ideal al lui Nietzsche. Hölderlin afirma: „un zeu este ascuns în cerul inimii al fiecărui om”. Astfel, poezia ne preschimbă în propria divinitate latentă. Poemul nu este un *alter ego*, ci ești tu, cel care, altfel, nu te-ai fi cunoscut niciodată. Între absența noastră din lume și prezența noastră potențială, așezăm poezia ca o punte, ca un model posibil de existență. La poarta paradisiului, arhanghelul de pază îl întreabă pe Goethe ce eroism a efectuat pe pământ ca să merite intrarea în rai, ce răni poate să-i arate. Iar poetul răspunde că rănilor vieții, ale iubirii sunt cântecele sale:

*Ce merit am să intru-n rai,
Mă-ntrebi, Arhanghel Păzitor ?
În fața ta un om tu ai
Și asta-nseamnă-un luptător.*

*Aprinde-ți flacăra privirii
Și vezi-mi inima-n adânc
Cum cântă rănilor iubirii,
Cum rănilor vieții plâng.*

*Ci eu slăvit-am cu credință
Că-mi fu fidelă draga mea,*

*Că-n lume-i Doamnă Dragostea.
Și-i plină de recunoștință.*

*Cu cei mai buni, a mea simțire
Și fiecare gând - lucrare
Ca-n cele mai frumoase inimi,
Să ardă-a poeziei pară.*

*Nu un nedemn alegi în mine.
Dă-mi mâna ta, ca zi de zi
Pe degetele tale fine
Să pot să număr veșnicii.*

Alte hipostaze ale justiției poetice

Există o *justiție poetică a iubirii* al cărei țel ultim este refacerea unității primordiale. Eminescu a trasat cel mai înalt parcursul singurătății în doi: restabilirea anteriorității absolute.

Are loc mai întâi contopirea cu natura:
*Adormind de armonia
Codrului bătut de gânduri,
Flori de tei deasupra noastră
Or să cadă rânduri, rânduri.*

Mai sus are loc sacralizarea:
*Tu trebuia să te cuprinzi
De acel farmec sfânt
Și noaptea candela s-aprinzi
Iubirii pe pământ.*

Mai înalt are loc îndumnezeirea:
*Două inimi când se-mbină,
Când confund pe tu cu eu,
E lumină din lumină
Dumnezeu din Dumnezeu.*

Iar cel mai înalt, diada devenită monadă substituie pe Unul din ajunul creației: „*Suntem spiritul divin în mijlocul universului asemenea spiritului divin înainte de creație ... Acest spirit divin eram noi*”. Și pentru Dante, în finalul Paradisului, justiția poetică a iubirii suie la divinitate - *L'amor che move il sole e l'altre stelle*. La fel pentru Goethe în poezia *Mai înaltul și cel mai înalt*:

*Ungehemmt mit heissem Triebe
Lässt sich da kein Ende finden,
Bis im Anschau en'ger Liebe
Wir verschweben, wir verschwinden.*

(Liberi, în zbor arzător/ Vom sui fără hotare,/ Pân'ce-n veșnica iubire/ Ne vom pierde, vom dispărea.)

Există și o *justiție a unicității* în poezie. Poemul este un act *unic* al unei sensibilități metafizice *unice* surprinsă într-un moment al grației *unic* de un dicteu *unic*, exprimând

o deschidere onto poetică *unică*. Și fiind o experiență solitară, absolut singulară, ea este irepetabilă și astfel, intransmisibilă, incomunicabilă în adevărul ei original. Așa fiind, aceste multiple unicități sunt chemate să instituie un nou prim moment al Creației.

Momentul inspirației este o stare-limită a spiritului, constând din deschidere absolută și înțelegere nemijlocită, unite cu estatica ascultării unei însufălări, care se aude cu cea mai mare claritate și puritate de ton, - neștiind de unde vine, dar despre care ai sentimentul că tu erai cel căutat, cel chemat să dai o nouă față lucrurilor. Este o transă, o bucurie inexprimabilă ce te vizitează, o stare de grație care te uimește prin lumina orbitoare și firescul, simplitatea cu care are loc miracolul. *Este expresia supremă a justiției poetice care vine de undeva de dincolo de noi* Opera de artă autentică nu este autofania autorului, ci epifania unei voci care te-a ales.

O altă formă a justiției poetice constă în recunoașterea *a posteriori* a valorii unei opere, ignorată de contemporaneitate, fie în perspectiva timpului. Justiție poetică i s-a făcut lui Jan Vermeer după ce a fost uitat două secole în patria sa, precum și lui Shakespeare uitat și el aproape două secole de englezi, pentru a fi redat conștiinței spirituale europene de Voltaire și romantismul german. În ambele cazuri timpul a reparat injustiția prin luciditatea unor vizionari.

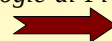
*

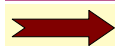
Justiția poetică înalță omul spre inefabil, neantul spre existență, existența spre eternul reînceput. Fără poezie viața este o planetă fără soare, o pasăre fără aripi, un limbaj interjecțional fără înțeles. Poezia este adevărata *înțelepciune*. Este înțelepciunea de a trăi în idealitatea care face să amuțescă îndoilele, întrebările, tăgăuirile. Idealitatea frumosului și a sublimului constituie realele adevăruri ale vieții - ale unei vieți superioare. Căci nu este adevărat decât ceea ce te face să vibrezi, să participi, să pătimești la înaltă temperatură spirituală. Poezia este autentică în măsura în care poate deveni o normă de viațuire ideală și o normă de înfăptuire.

Poemul - eliberarea prin imaginar din diversele forme de condiționare - finitudine, zilnic, profan, nesemnificativ, eliberare mergând până la depășirea radicală în inexprimabil.

Poezia are o singură definiție: aruncă în minți și inimi cuvântul care purifică și sâmbânța ce rodește aripi spre înălțare. Ca atare, poezia este suflu, fior și deschidere cosmică. Este vizionară. Aceasta este justiția ei. Restul e literatură.

Poetul este justițiarul axiologic al Fi-

inței. Experiența poetică nu este pur *estetică*, nu doar celebrează existența, ci prin faptul că *transformă*, poetul, lumea, cititorul, ne schimbă identitatea spirituală, este *etică*. Etică în sens de sacralitate, pentru că orice creație este sacră. Așa fiind, *justiția poetică este o etică neiertătoare*.

Ce rezistă dintr-un poem supus probei de foc a justiției poetice? Ea condamnă la dezgust și uitare tot ceea ce Eminescu numește „mlaștină” și „bâiguit nărod”. Justiția poetică, reduce la neant inducerea în derizoriu a poeziei - fie că este vorba de eliminarea calității de cânt, transformarea într-un prozaism segmentat pe verticală, fie mai ales sancționează macularea spirituală de orice fel. Mai bine spus, este vorba de o producție patologică, astfel că se elimină prin ea însăși. Poezia este un templu, nu o cârciumă, nu un lupanar.

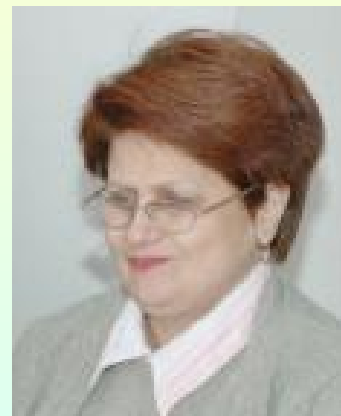
Esențiala unitate a lumii este poetică

Giordano Bruno afirmă că totul se află în tot unitatea divinului. Tot este prezent în fiecare lucru, prin *interconexiuni universale*. Tot ce faci și gândești se răsfrânge asupra întregului univers și asupra ta însuși. Realitatea este ceea ce faci sau creezi. Or justiția poetică ne conferă conștiința comuniunii, a continuumului, a întrepătrunderii universale, „Toate - particule din unitatea divină, din Dumnezeu, nu Dumnezeu este în toate, ci Totul este în Totul, fiecare este în fiecare, unele în celelalte”. Filozofii care au găsit Unitatea, au aflat înțelepciunea. În afară de Unul nu este nimic. Cine nu înțelege unitatea, nu înțelege nimic. Universul este în fiecare lucru. Este un *unic creator continuum*.

Este oare atât de utopic să credem - cu Nietzsche - că energiile concertate ale unei omeniri viețuind la unison în patos poetic ar reuși să instaureze în sfârșit prezentul absolut - eternitatea? Energia, de o calitate superioară, dezvoltată de actul poetic - fie artistic, fie al transformării unei secvențe de viață într-un poem viu, - nu ar putea fi captată într-o zi așa cum se captează undele hertziene, și reutiliza pentru o finalitate, de asemenea superioară? Știm noi dacă, în realitate, această energie nu se pierde ci, după un mecanism necunoscut, este captată și se află la originea unor acte cosmice? Marile destine creatoare nu se vor fi hrănit cu o astfel de energie? Nu ea creează geniile? Căci justiția poetică este același lucru cu *justiția spirituală*.

Doina DRĂGUȚ

Căutări Lăuntrice

Motto: *L'homme n'est qu'un roseau, le plus faible de la nature, mais c'est un roseau pensant.*
Pascal - *Pensées*

Privindu-și retrospectiv existența în fața sfârșitului, ce pare inevitabil și totodată necesar, fără a fi un eșec, ci mai degrabă neabateră de la legile firești, omul ajunge el însuși la această concluzie. El nu este doar justificarea existenței, ci desprinderea unui sens unificator mai larg, care înlătură sentimentul aleatorului și deopotrivă pe cel al hazardului.

Mă gândesc, de pildă, la oamenii lui Kafka, oameni care n-au altă speranță decât aceea de a deznădăjdui până la capăt în căutarea unui drum (drumul spre castel); ceea ce nu găsesc pe calea speranței, ei caută în sens invers, găsind, în final, un drum; și dacă acesta nu este drumul fericirii, va fi drumul celei mai aspre nefericiri. Deci, iată că ei nu acceptă resemnarea și renunțarea, căutând chiar în lipsa unei speranțe un sens, și chiar dacă nu pot cuceri binele, se afundă cu totul în rău mergând până la capătul nefericirii, convinși fiind, uneori, că „numai prin suferință se poate iubi cu adevărat pe pământul acesta”.

Mergând cu gândul mai departe, la lucrurile categorice, Descartes are iluzia că rostul îndoielii este să ne aducă certitudini, îndoială fără speranță, astfel că atunci când am pornit pe un drum, am știut dinainte că el nu duce nicăieri și dacă totuși mai sperăm, o facem numai pentru ca să cunoaștem disperarea. Înaintea tuturor existențelor, înaintea tuturor certitudinilor, la Descartes, se află gândirea, acest adevăr indubitabil - „cogito ergo sum”.

„A gândi liber e mare lucru, a gândi

corect e și mai mare lucru” - stătea scris deasupra intrării în aula Universității din Uppsala.

Îmi vine în minte nedumerirea omului, care, stând pe o plajă ce-i dădea o anumită complicitate cu marea, se întreabă cum e corect: să iubească mai mult țărmlul sau marea? Marea e ca o eliberare de țărml, dar tot așa se poate spune că e o eroare a țărmlului, rătăcirea de țărml, îndoiala lui nemărginită. Întreaga mare, în toată vastitatea ei, nu face decât să caute un țărml, iar noi o vedem nemărginită și liberă.

Într-un fel, toată viața ne aflăm în larg și de nenumărate ori avem impresia că zărim țărmlul, viața însăși fiind un șir nesfârșit de țărmluri, de certitudini succesive.

Uniunea Culturală a Albanezilor din România
Bashkësia Kulturore e Shqiptarëve të Rumanisë
Redaksia e revistës Albanez-Shqiptari

Në 101 vjetorin e Pavarësisë e nderon me

MIRËNJOHJE
poeteshën rumune

DOINA DRĂGUȚ

Për kontribut dhe bashkëveprim permanent me komunitetin shqiptar të Rumanisë

Bukuresht, 28 Nëntor 2013
Dr. Xhelku Maksuti (President Nderi i BKSHR)
Baki Ymeri (Kryeredaktor i revistës Shqiptari)

Iulian CHIVU

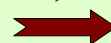
Eroul în epopeea medievală

Desigur, o epocă mitologică pură a lumii nu a existat dacă admitem că elementele reflexivității profane au apărut încă de la facerea ei, tot așa cum trebuie să admitem că gândirea mitică nu s-a încheiat nici până astăzi. Asemenea se vor fi petrecut lucrurile și cu evoluția eroului, cel puțin după datele furnizate de mitologii și de literatura clasică, el reprezentând aspirații și intuiții modelate într-un anume tip de gândire; intuiția a urmat îndrăznelii gândului și cele mai felurite plăsmuiri au fost transpuse epic în fapte ce slujeau fie unei idei (religioase, profane, etice, or temeri sau cutezanțe la granița dintre real și imaginar), fie unei contestări mai mult sau mai puțin explicite a alteia. Condiția reprezentativității a garantat dăinuirea în spațiu și timp a unor teme asumate de pildă în epoei și în romanele cavalierești. Ne stă mărturie, de pildă, la finlandezi celebra *Kalevala*, o continuare în plan profan a unor reprezentări cosmogenerice de largă înrâurire; ecloziunea dintr-un ou de rață a cerului și a pământului, a apelor, a vietăților. Originalitatea acestor reprezentări constă inclusiv într-un politeism aparte, prea puțin dogmatic, dar în conformitate cu care zeii își arată limitele prin recursul la magie; astfel ei reușesc un talisman (*Sampo*) ca în mitul grecului Midas sau ca în acela al lui Prometeu. Și aici zeii și eroii se dedau plăcerilor lumești, intrigilor amoroase, dar apar și elemente precreștine, de pildă cel al nașterii miraculoase a fiului Marjattei cel va înfrânge pe Väinämöinen și-l va alunga, ceea ce prefigurează triumful creștinismului și risipirea păgânismului. În planul profan al epicului, uriașul *Kalevala* este tatăl a doisprezece băieți pe care îi trimite spre nord după frumoasa și virtuoasa Pohjola, iar motive de largă circulație ale basmului dau culoare folclorică epoeii: moara miraculoasă, ascunderea Soarelui și a Lunii, lupta cu laponii și cu vrăjitoarea Louhi, apoi eroi civilizatori ca Ilmarinen, Väinämöinen, Lemminkäinen și alții. Latinitatea europeană ni-l aduce pe *Roland* ca un model al demnității cavalierești și al spiritului de sacrificiu. Eroul se născuse într-o peșteră din Italia și era fiul Bertei, sora

împăratului Carol cel Mare, repudiată de fratele ei pentru că se îndrăgostise de un tânăr sărac, de rang inferior, cu care se și căsătorise. Povestea urmează modelul basmului clasic, cu fiica/sora neascultătoare, alungată/părăsită în pădure, al cărei fiu, asemenea eroului mitic, se remarcă prin calități deosebite și, cu norocul rânduit de destin, se va salva și va trăi o viață virtuoasă. Roland va fi urmărit de ostașii din alaiul unchiului său care întâmplător trecea prin pădurea surghiunului și de pe masa căruia tânărul răpise o tîpsie cu mâncare pentru a o duce mamei sale în peșteră. Astfel, Berta va fi descoperită și iertată de fratele ei, iar Roland va deveni cavaler în oastea împăratului alături de prietenul său din pruncie, Olivier. Până aici nimic nu este remarcabil, însă ca în mai toate romanele cavalierești, faptele și virtuțile eroului vor fi cele ce vor fi accentuate narativ tocmai pentru a prezenta cititorului comportamente senzaționale, care-l vor impune pe erou. Eroii lui Homer ilustrau pur și simplu virtuți umane și ca atare deveneau simboluri universale care nu se confruntau cu o literatură precedentă; ei erau, putem spune, întemeietorii epici ai virtuților și le afirmău cu dăruire copleșitoare tocmai pentru că nu mulți erau în stare de ele. Eroul de epopee națională și cel al romanului cavaliere devin simboluri naționale sau ale unei spiritualități atât pentru că își leagă existența de un moment crucial din istoria ancestrală a aceluiași popor, cât și pentru că exprimă o trăsătură distinctă a neamului său sau o aspirație superioară a acestuia. Roland, așa cum o va continua prin excelență literatura clasică franceză, este războinicul de onoare, gata să se sacrifice cu noblete pentru o cauză înaltă, care să se contrapună trădării: Sarazinii, înspăimântați de triumful lui Carol cel Mare găsesc un trădător, pe contele Ganelon, cu ajutorul căruia pregătesc o ambuscadă armatei acestuia în trecătoarea Roncevaux. În ambuscadă cade doar ariergarda, condusă de Roland și cu toate că Olivier insistă ca Roland să dea semnalul armatei să se întoarcă în ajutorul lor, Roland nu va suna din corn considerând că încă nu își fă-

cuse deplin datoria. Dar și el și Olivier vor cădea în luptă alături de alți viteji, în timp ce Carol cel Mare reușise să cucerească deja Saragosa. La întoarcere, odată cu bucuria triumfului, el va aduce și vestea tristă a morții lui Roland și a lui Olivier. Oda, iubita lui Roland și sora lui Olivier, va muri și ea la aflarea veștii și, pentru iubirea lor devotată, cei trei vor fi înmormântați împreună. O modalitate similară de consacrare a simbolului ne vine și din cultura clasică spaniolă, prin *Cidul*, o capodoperă a genului. Fire demnă, încă din tinerețe *Cidul* (Rodrigo Diaz de Bivar) se va confrunta cu valorile unui sistem artificial căruia îi opune personalitatea lui puternică, fermitatea, crezul în ceea ce persoana poate proba și nu în ceea ce îi conferă un statut social convențional. El se va ridica fără prejudecăți de castă împotriva contelui Lozano care îl palmuise pe tatăl său și într-un duel pentru care nu avea încă destulă experiență („valoarea nu așteaptă ca timpul s-o măsoare”) îl va răpune pe conte. Alte evenimente se vor succeda în chip favorabil pentru tânărul Rodrigo; el îi alungă pe maurii care năvăliseră în Spania și, ca urmare, este răsplătit cu gloriosul nume de *El Cid Campeador* (ostașul stăpân). Natura conflictelor este una demnă de literatura Evului Mediu, chiar dacă astăzi ele ne apar desuete. Himena, fiica contelui Lozano, îi va cere regelui castilian Fernando care tocmai se bucura de faptele noului său vasal să-i fie dat ca soț cel ce îi ucisese tatăl lasând-o fără spijin. Regele acceptă aceasta și *Cidul* se va căsători cu frumoasa Himena, însă nu se va putea bucura de plăcerile conjugale pentru că un nou val de năvălitori mauri amenință regatul și luptătorul trebuie să-și facă datoria. De fapt nu va avea liniște nici din partea papalității, cu care va trebui să se războiască în slujba Castiliei și a regelui Fernando. După moartea acestuia, regatul Castiliei se va împărți între moștenitorii tronului, iar *Cidul* va fi izgonit de Sancho. După uciderea acestuia revine în Castilia, dar își face cunoscute suspiciunile în legătură cu uciderea lui Sancho, ceea

ce îi va atrage furia lui Alfonso, fratele ce pusese la cale mișelia. Și de data aceasta va fi surghiunit fiindu-i oprite ostatece soția și fiicele. Cidul ajunge curând stăpânul Valenciei și adună suficientă avere cât să-și poată răscumpăra soția și fiicele de la Alfonso, numai că acesta, aflând despre averea sa, îi va cere fiicele de soții pentru doi conți castilieni. Cidul nu are decât să accepte soluția, fiind încă sub jurământ de vasalitate față de Castilia. Dar ginerii săi nu apreciau noblețea faptelor, ci numai pe cea de blazon și nu se vor dovedi vrednici de socrul lor; într-o luptă cu maurii se vor ascunde cu lașitate și vor fi demascați și ridiculizați de spanioli. Ca răzbunare, aceștia își vor schingiui soțiile și le vor părași în pădure. Fetele însă vor fi salvate de două iscoade trimise de Cidul, apoi vor deveni soțiile unor bărbați vrednici de ele după ce faptele josnice, cu încuviințarea lui Alfonso, vor fi pedepsite cum se cuvine în duel. Bătrân fiind de acum, Cidul nu mai era un pericol pentru maurii care decid o nouă incursiune în Spania. Înainte de moartea sa însă, Cidul le cere oștenilor să-l îmbălsămeze așa încât să pară viu și să fie pus pe cal și purtat pe câmpul de luptă printre luptători; maurii se înspăimântă și fug și de data aceasta lăsând Spania netulburată. Eroul în modelul spaniol de bărbăție și virtute devine simbol al luptei împotriva vanităților și a falselor demnități. Un alt personaj de epopee, *Tristan*, devine simbol în inepuizabila temă universală a logodnicilor nefericiți care nu s-a încheiat nici cu dramaturgia lui Shakespeare (*Romeo și Julieta*, *Antoni și Cleopatra*, *Othello*), nici cu romanele lui Dumas, Balzac, Goethe, Tolstoi, Eliade etc. Destinul lui Tristan pare să se anunțe încă de la nașterea sa. Era fiul unor părinți nefericiți: tatăl, regele Rivalen, moare în luptă, iar mama, Blanchefleur, moare imediat după nașterea pruncului. Tristan va fi crescut în taină drept

fiu al lui Rohalt, prietenul credincios al fostului rege, încoronat acum el însuși ca rege. Răpit de piraiți și eliberat de frica mâniei cerului, Tristan ajunge bard la curtea regelui Marc; de aici încep coincidențele. Regele Marc era unchiul său; adică fratele mamei sale. Rohalt îl caută și îl găsește aici apoi se fac destăinuiri legate de tânărul Tristan. Tânărul se întoarce în Loonoiș și renunță public la coroană în favoarea lui Rohalt. Reîntors la Tintagil se va lupta cu uriașul irlandez Morholt pe care îl va înfrânge, însă e rănit grav și, iarăși coincidență, va fi lecuțit chiar de fata regelui Irlandei, Isolda, sora lui Morholt. Vindecat de răni, Tristan va pleca de teamă să nu fie recunoscut și îi va povesti unchiului său, Marc, despre Isolda. Acesta cere să îi fie adusă frumoasa irlandeză de soție, iar Tristan va fi mesagerul său care o va peți pe tânără. Între Isolda și Tristan se înfiripase o dragoste adevărată și puternică, dar destinele lor nu se vor întâlni decât efemer, cu atât mai mult cu cât regele Marc va fi și foarte gelos. Tristan însă va reuși cu durere să-și înfrângă pornirile sentimentale doar de dragul de a apăra virtutea cavalerescă. Și cu toate acestea, prin intrigă, gelosul său unchi va decide să-l trimită în surghiun, însă se convinge că Tristan îi era loial și revocă sentința. Gelozia lui Marc nu are însă margini și ultima dată Isolda va fi dată leproșilor pentru infidelitate. Tristan o salvează din mâinile acestora și se ascunde cu ea în pădure unde vor sta, în sfârșit, în dragoste deplină doi ani, dar la sfatul unui călugăr o va ceda pe Isolda soțului ei. Marc însă nu îl va ierta pe Tristan pentru ca-i înșelase așteptările și va pune să fie ucis mișelește în luptă de un oștean. Înainte de a muri, Tristan cere să-și ia rămas bun de la Isolda. Regina vine, dar de data aceasta nu va mai reuși să-l salveze pe rănit și vor muri împreună. Simbolic, Tristan și Isolda consacră tema logodnicilor nefericiți cu ecouri puternice în folclorul mai multor popoare.

Nicolae MĂTCAȘ

VERSURI

Natașei

*Eu te-am iubit. Cea dragoste, prea poate,
În suflet încă nu s-a stins de tot*.
De ce, atunci, la tâmpile-un clopot bate,
De parcă aș urca pe eșafod?*

*Îți amintești? La balul de pomână
Pe-arăpi de vals cum ne roteam pe cer,
Cum radiam lumină din lumină
Și cum turba de ciudă bietul Pierre?*

*De câte ori, în fantezii decente,
Te fulguiam în rochii de mesteceni
Să-ți freameți boiu-n ritm de valuri lente,
Sub plete de răchite să ți-l legeni?*

*Te confundam cu Larina, Rostova,
Așa, precum în vise te visam,
În faeton de gală de Moldova
Prin țara lui Esenin când treceam.*

*Și te-am văzut: cu ăniștea pe umeri,
În ochi – cu largul stepelor calmuce
Și-n voce cu metal când să enumeri
La câți basarabeni le-ai pune cruce.*

*Eu știu: nu-și schimbă-n veci viciul jivina
Și roșul sânge apă nu se face.
Prin vene-ți gâlgâie Ecaterina
Și își adună sntniile cazacii.*

*Și-am înțeles: când nu mai vine trenul
Ce l-ai trimis cu frați-mi spre siberii,
Din mușchii lor își scoate hrană renul,
Din ochi-ți mă scrutează consăngeni.*

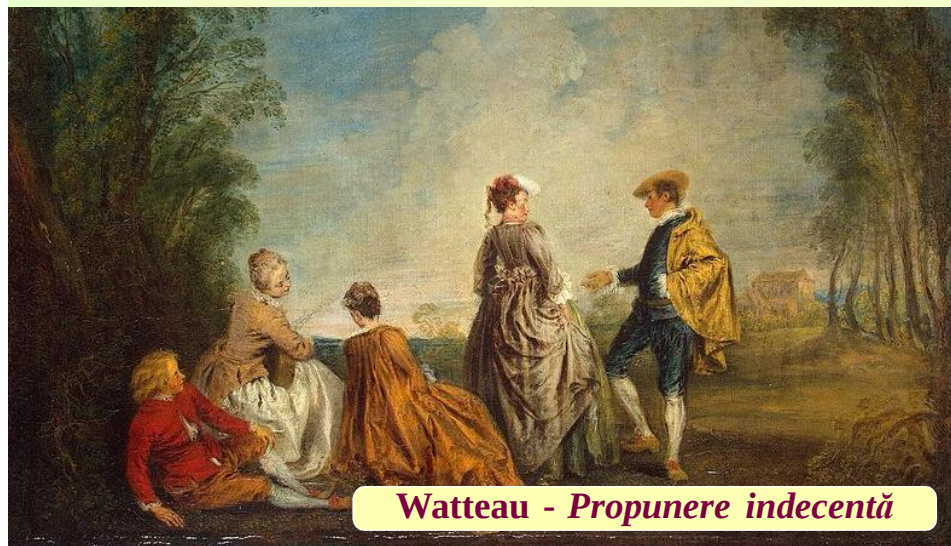
*Eu te-am iubit. Cea dragoste, prea poate,
În suflet încă nu s-a stins de tot.
De ce, atunci, la tâmpile-un clopot bate,
De parcă aș urca pe eșafod?*

*Din poezia lui A. S. Pușkin „Eu te-am iubit”.

Din țarm de nord spre țarmul austral

*Nici maică-ta nu te gândi așa frumoasă,
Cum te zidii din vise și speranță,
Și dacă azi un aht de plumb m-apasă,
Eu nu-ți cerșesc iubire și creanță.*

*Urmează-ți zborul tău de migratoare
Din țarm de nord spre țarmul austral.
Zdrobită când vei reveni, mă vei afla
Într-un stobor în zvon de clopot claustral.*

Watteau - Propunere indecentă

Janet NICĂ

PARADOXURI UMORISTICE

Îl chema Trandafir și avea trei copii din flori.

Unde-i rege, nu-i tocmeală.

Cânta după ureche pentru că era într-o ureche.

Ți-aș spune ceva, dar mâna mea e prea ocupată cu piciorul tău.

Mediocritatea lui era superlativă, iar de la un punct, chiar absolută.

La primărie a avut loc o masă rotundă cu ușile închise.

A rezolvat problema în doi tipi și trei pișcări.

Vezi lancea asta? Sa-ți intre bine în cap că e periculoasă!

Trebuie să ajungi în vârful dealului. Hai, valea!

Pentru că se circula pe un singur fir, șoferul și-a ieșit din fire.

Pe poteca umbroasă ce ducea la iubită, el își făcea mereu drum.

Această femeie ușoară are un cuvânt greu de spus.

Dacă ești flămând, pune-ți pofta-n pui.

Tragedia e că toți parlamentarii s-au făcut de râs.

Voi vorbi despre sărăcia mea cu lux de amănunte.

După toate religiile, femeia n-are nas să deschidă gura în fața bărbatului.

Filozofiile occidentale sunt accidentale, iar filozofiile orientale sunt orientate.

Se învârtea ca un leu în pușcă.

Dacă aș scrie vreodată un roman, aș scrie un roman dac despre un roman și o dacă.

Pentru că prezintă numai fete frumoase, aș vrea ca la televizor să se dea tot timpul numai vremea.

De-a lungul timpului, alcoolul și-a creat o faimă solidă.

Miracolul grecesc a început cu eliberarea gândirii de miracol.

Orice fir de iarbă are un arbore genealogic.

Neprinzând găina, cocoșul a rămas de fazan.

La handbal, extremele joacă un rol central.

Arta de a vorbi bine este arta de a vorbi pe cineva de rău.

Adevărați oameni, oamenii de cultură sunt mângari pentru că duc în spate doi desagi: în unul e trecutul, iar în celălalt e viitorul.

Planul prin care a fost salvată fata minoră a fost un caz de forță majoră.

Din acest punct de vedere, linia partidului trebuie să urmeze un plan bine definit.

Jucătorul de tenis căuta să pună mingea numai în unghiile terenului.

Figurile de stil sunt mijloace de desfigurare a limbajului obișnuit.

Triunghiul de prieteni forma un cerc de invidiat.

Obosiți, zidarii au coborât de pe sechelele bisericii.

Asistenta a pensat rănilor victimei.

Femeia purta pe cap o bălărie de paie.

Toți politicienii sunt o apă și-un pământ pentru că se ceartă de mama focului.

În București, de la o vreme, se trage cu pistolul ca în testul sălbatic.

Într-o republică, președintele ocupă cea mai înaltă punctie.

Există oameni și relații, nu numai oameni și nu numai relații.

Dacă avea sânge albastru, de ce s-a înroșit în obraz ?

Nu vreau să mă cobor la înălțimea voastră!

Nu s-a dat îndărăt să-i facă avansuri.

Până nu intri în grațiile unei femei, nu iese nimic.

Din respect față de hoți, întotdeauna am bani în buzunare.

Afară e un ger de grapă pietrele.

Medicamentul e indicat în anumite afecțiuni.

Până acum n-a fost bine, dar, de acum încolo, va fi rău.

Era orb din punct de vedere moral.

Handbalul e un sport la îndemână.

Îi cunosc vocea după papuci.

Autoturismul a derapat din cauza zăpezii de pe acoperișul caselor.

Până acum, nicio idee din creierul munților!

Se duce la pădure să-și oxigeneze hidrogenul.

Bucătăria e locul unde se fac cele mai mari mâncătorii.

S-a căsătorit în somn cu un bărbat de vis.

Era campion mondial la o sută de metri carduri.

Grăsuțo, tu ești slăbiciunea mea!

Până la urmă, toate parfumurile sunt nasoale.

George FILIP
(Canada)

Versuri

DOINA DRĂGUȚ - la ȘAIZECI de... PETALE -

*nu-s stelele de vină
că te-am îndrăgit
ci ochii tăi - Doinița,
care m-au vrăjit...*

Cât de autentic și ce proaspăt este textul etern al acestei romanțe!...

Poeta și Doamna DOINA DRĂGUȚ, prin glasul ei doinit și al Constelației ei Diamantină, pe care o conduce doar de trei ani, și-a vrăjit cititorii și colaboratorii, la propriu și la figurat. Printre victimele oltencuței mă număr și eu. Subsemnatul îi „port sâmbetele” doar de doi ani, din totalul de șaizeci. O iubesc, o șicanez, o ador și ne tot iertăm... Ba ne și certăm!, între ghilimele, firește.

Când scriu aceste rânduri încă nu ne-am fost văzut la față, cum se zice.

Nu cu invidie spun că Doamna DOINA DRĂGUȚ are și alți prieteni de calibru greu, dar nu am eu dreptul să-i cataloghez.

Dedicându-i aceste rânduri - liric prin excelență fiind -, sunt totuși surprins că în aceste vremuri triste cele mai vibrante ULTRASENTEMENTE de doine și de doruri tâșnesc spre omenire tocmai din Craiova - de la Jii.

*poet total
george FILIP - Montreal*

Ps:

Dacă la aniversarea DOINIȚEI mă voi brodi prin România, eu sper, îl voi invita să-i cânte pe marele rapsod Gheorghe Roșoga, un prieten de-al meu din vremurile de roșie pelagră comunistă.

șaizeci de cocori au trecut - Doamnă.
să-ți dea Domnul încă vreo șaizeci.
DOINA și DRĂGUȚ - cu orice toamnă
se zidește numele-ți în veci!

POEM DECLARATIV

poetei Doina Drăguț

am căzut pe o diagonală
pe pământ erau flori, măgari și poeți
prima cină a fost mai frugală
și în opoziție doar câțiva scapeți

prin zodia mea imberbă - berbec
păstorisem fecioare, multe sabine
mai tânăr am tras vârtos la edec
visând constelații diamantine

pe-acolo doina umbla descălțată
drăguț era zbirul de la cazarmă
vai... am chefuit cu mulții satrapi
sperând să-mi dea pe poeme - o armă

din magazia divină de scule
Dumnezeul m-a dotat cu o liră;

nu-mi trebuiau argumente fudule
într-o epocă așa de vampiră

cel mai mult am adorat goarele
ce propovăduiau zodii de pace
mă vâram prin politici cu coarnele:
haida-ha... întărită-mi-i drace!

am rezistat cam o viață de Om
după care am căzut în spre sus
îngrozit că pe Pământul policrom
puține s-au scris din câte s-au spus

poate voi mai scrie un reportaj
despre diamantine constelații
și-am să-l ascund în clandestinul bagaj
cu care să fug ca o doină în spații...

DOINĂ

trec cocorii vârstei... trec,
doar privirile-i petrec
toamna - când se lasă moină
și de doruri rostim doină...

doina - cântec de lăstari,
mult doiniți de lăutari,
doina... adormind pe pernă
ca o lacrimă eternă.

vine Toamna - hai s-alegem,
fructele să le culegem;
roadele de MAICA-ȚARĂ:
... și-o să fie primăvară!

AI ȘTIUT...

Doamnei Doina DRĂGUȚ

merii cresc pe umeri de coral
și-n oglindă iar îți vânturi părul
bănuind sub pasul vertical
furul mai frumos ca adevărul.

bat în geam cu degete de ger.
tu apari cu trupul de zăpadă.
luna, șarlă ca un plutonier,
trece mândră-n veșnica-i paradă

ai știut că vin... sau n-ai știut,
de aceea-n pieptul tău, fecundul,
eu mă nasc matur și surdomut,
emigrez descoperind rotundul.

mi-am lăsat un lung poem nescris
lângă sticla de rachiu - pe masă.
mama se va întrista prin vis:
george iarăși n-a venit acasă.

ia-mă-n cergi și minte-mă frumos,
să ne vindem cosmici, ca doi fluturi:
Eu - un virus încarnat scabros,
Tu - o cobră beată de săruturi.

DOINĂ ALBASTRĂ

... și doina albastră a plecat, s-a dus.
către care țarmuri mie nu mi-a spus.
doina mea albastră s-a pierdut în nori
dusă de busole spre alți pețitori.

am luat o pușcă cu glonț ghintuit
însă din cătare glonțul n-a pornit
și s-a dus năluca - cea din seu uman.
îmi zvâcneau sub frunte vise - amalgam.

folosisem arma - de mai multe ori.
nu eram eu primul dintre vânători,
dar de data asta doream să răpun;
mă-ncerca ecoul unui vis nebun.

parcă se uscaseră țuica din bidon.
își rupseseră arcul blândul Cupidon.
era o derută ca un vals ceresc
dar trădarea n-avea iz dumnezeiesc.

vânător să nu fii - vânător să fii
prin jungla trădării dintre veșnicii.
chiar dacă te doare dorul și clipita
în bătaia puștii să nu-ți pui iubita.

dusă de busole... spre alți pețitori
pasărea de aer a plecat, s-a dus.
doina mea albastră s-a pierdut în nori.
către care țarmuri - mie nu mi-a spus...

DOINA-N FLOARE

ți-aș cânta o doină pe sub zarzări
pe sub zări așa... diamantine
însă nu am muze credincioase
toate cântă numai pentru tine

te-ai plimbat la braț cu primăvara
nurii te-au văzut - nu poți să zici
Cupidon ți-a tras cu arcu-n țată
când îți umpleai poala cu urzici

un poet tâlhar a fost pe-acolo
sincer spus - nu chiar din întâmplare
când Domnițele se pierd prin crânguri
proști - poezii - ies la vânatoare

câte-o căprioară mai vioaie
stă în fața puștii - ei și ce-i?
astfel - pe poteci diamantine
noi vâslim spre fluvii pantha rei...

bună dimineața doină-Doamnă!
nu purta tot cerul în priviri
pe cărarea Ta diamantină
te-or vâna prin vârstă mii de miri...

septembrie, 2013 - Montreal

Liviu-Florian IANU

LIMBA ROMÂNĂ, FĂRĂ IERJ, DE AZI, PE MAINE

La Colocviile Scrisul Românesc, Craiova, 3-4 octombrie 2013, o persoană importantă, nu spui numele, că se trage de șireturi cu domesticii ei, regii, și le arată degetul, a afirmat fără drept de apel că limba română de astăzi nu mai este limba bunicilor. Gata. „S-au dus zilele Babei și nopțile vegherii”. Limba română de astăzi este limba lui Ok și cool, nu mai este limba lui cașto, mișto și baban. Este limba achiesării, nu a consimțirii, limba implementării, nu a realizării, limba mentenanței, nu a întreținerii, limba lui must, nu a obligației, limba focusării, nu a concentra-

rii, limba hair stilștilor și a creațiilor de fashion, nu a frizerilor și croitoreselor, limba oportunităților, nu a prilejurilor, limba mesajelor, nu a comunicărilor.

Ce mai. Noi nu ne-am înțeles niciodată cu tații, mamele, bunicii, bunicile, învățătoarele, profesorii, sau Doamne ferește, Ion Neculce. Aia vorbeau toți altă limbă, din care noi nu am priceput niciodată o boabă. De aceea am și ajuns atât de educați. De toți agramații.

Am copilărit la țară. În jurul meu, în Văleni Meteș de Alba, sau Orlea de Olt, Corabia, moșii și oltenii, mai ales cei de 60-70-80 de

ani, vorbeau limba lui Cervantes, spaniola, ori limba lui Dante, italiana, ori limba lui Tolstoi, rusa, ori limba lui Shakespeare, engleza, dar nu vorbeau neam limba lui Eminescu, româna, o limbă dispărută demult din istorie, cu Eminescu cu tot, cu mult, mult înainte de apariția limbii lui Herodot, limba americană. Căci dacă ar fi vorbit-o, oricum noi, cei de astăzi, nu am fi înțeles nimic din ea. Atât de mult a evoluat - în bine, firește - limba lui „Deles minte, Delo!”.

Și ca demonstrația bravului nostru istoric și filolog să fie limpede și clară, mai ales pentru cei

care ar mai fi având - în nostalgia lor - impresia că mai înțeleg ceva din limba bunicilor, reproduc aici un citat din Ion Neculce: „Când au fost arând cu dânșii, cu leșii, i-au fost împungând cu strămurările, ca pre boi, să tragă. Iar ei se ruga să nu-i împungă, ci să-i bată cu biciuștile, iar când îi băte cu biciuștile, ei se ruga să-i împungă”.

Dacă vreun academician român de marcă, din ziua de azi, poate să îmi traducă ceva din această limbă a lui Mao Tze Dun, din care eu, unul, nu pricep o iotă, îl asigur de toată congratuțunea mea.

Constantin LUPEANU

PRINCIPII

TAOISTE

Sinologul Constantin Lupeanu mi-a vorbit, în cadrul dialogului nostru din vară, că pregătește o istorie a taoismului prin textele cele mai reprezentative. Aflu acum că zilele acestea cartea este deja în pregătire la Editura și Tipografia RAWEX COMS, din București, Director Raluca Tudor, telefon 0720 77 32 09.

În baza Dialogului DD – CL, publicat în numărul din August anul curent, revista *Constelații Diamantine* a obținut, cu prioritate, câteva inserțiuni, ca o avanpremieră.

Le prezint, în continuare, cu bucuria de a reține atenția celor interesați în misterele Extremului Orient și ale civilizației chineze.

Doina Drăguț

Patru principii taoiste.

1. Fii strict cu tine însuși;
2. Fii virtuos, sincer și cinsit;
3. Fii deschis, nu refuza nici o cale care ți se deschide în față;
4. Fii drept.

LAO ZI (576-478 î.Hr.)

Se consideră că Lao Zi a fost un iluminat. De origine princiară, a fost cunoscut drept erudit, mai marele arhivelor moștenite de la începuturile civilizației chineze.

Lui îi era cunoscută biblia chinezului de totdeauna, Yi Jing, Cartea Schimbărilor, cu cele șaizeci și patru de hexagrame care cuprind în ele orice turnură pe care o poate lua viața. Pentru că germenii taoismului se înalnesc aici.

Capitolul I

Tao ce poate fi pus prin cuvânt
Nu este tao etern,
Ming, numele ce se poate rosti,
Nu este numele etern.

Wu, neființa,
Desemnează începutul cerului și pământului;
You, existența.

O numește pe mama tuturor lucrurilor.

Iată de ce, adesea, prin wu,

Se stăvede misterul lui tao;
Și tot astfel prin you
Transpare lucrarea lui tao.

Acestea amândouă
Purced din același izvor,
Dar au denumiri diferite;
Și una și alta sunt îndepărtate și neștiute.

Manifestări de mister,
Misterele misterelor,
Ele sunt poarta tuturor schimbărilor.

LIE ZI (secolul V î.Hr.)

Asemenea lui Lao Zi a trăit Lie Zi, cel care călătorea pe vânt și care a ilustrat temele morale, dându-le substanță și credibilitate. Cartea sa este un regal de subiecte. Lao Zi și-a expus sintetic gândurile, într-un stil mai degradat poetic, Lie Zi a dat conceptelor filosofice conținut nou și sens ezoteric.

În principatul Song era un om care a tăiat din jad, pentru principe, o frunză de dud. A lucrat la ea trei ani încheiați și nimeni n-ar fi deosebit-o de una adevărată, fie după grosimea sau lungimea codiței, fie după numărul sau strălucirea nervurilor. Prin măiestria lui, omul a fost recompensat de către principe. Auzind aceasta, Maestrul Lie a spus:

- Dacă Cerului și Pământului le-ar lua trei ani să creeze o frunză, atunci am avea prea puțini copaci cu frunze. Iată de ce, sfântul se bizuie pe schimbările tao și nu pe iscusință.

ZHUANG ZI (369-286 î.Hr.)

Zhuang Zi preia învățătura lui Lao Zi și o dezvoltă.

El tratează cu predilecție relația om-natură, evidențiază creativitatea omului, elogiază valoarea individuală, prezintă teoria autoperfecționării și pledează pentru o viață demnă. El acordă o mai mare atenție valorii meditației, exercițiilor fizice și de respirație, menite să sporească fluxul energetic qi. Gânditorul Zhuang Zi acordă atenție limbii scrise. Parabolele sale sunt socotite începutul prozei literare în China.

Când soția Maestrului Zhuang a murit, Maestrul Hui s-a dus să-i prezinte condoleanțele sale și l-a găsit pe Maestrul Zhuang stând pe vine și cântând, bătând ritmul într-un bol.

- Ai trăit cu soția ta o viață, ți-a făcut copii, apoi a îmbătrânit și a murit, i-a zis Maestrul Hui. Nu-i suficient că nu o jelești, mai trebuia să cânti, bătând ritmul în acest bol? Asta nu-i prea de tot?

- Deloc, s-a scuzat Maestrul Zhuang. În momentul în care a murit, cum s-ar fi putut să nu fiu îndurerat? Dar cercetându-i începuturile, [mi-am dat seama că] inițial ea n-avea viață; și nu numai că n-avea viață, dar n-avea nici formă; și nu numai că n-avea formă fizică, dar era și fără suflu vital. Între indistinct și inefabil, s-a transformat și a prins suflul vital; suflul vital s-a transformat și a luat formă fizică; forma fizică s-a transformat și a prins viață. Acum, s-a transformat din nou și a murit.

Preschimbarea din viață în moarte mi se pare asemenea mișcării celor patru anotimpuri, primăvara, vara, toamna și iarna. Ea acum se odihnește în tihnă în sala uriașă. Dacă eu aș continua să plâng, ar însemna că nu înțeleg rațiunea vieții. Iată de ce am încetat [să plâng].

Florentin SMARANDACHE
(SUA)

„Val, Lumină, Timp” - versuri de Doina Drăguț

De câteva săptămâni circulă pe internet un PPS, intitulat „Val, Lumină, Timp” - versuri de Doina Drăguț. Nimic nou. Pe internet sunt postate atâtea videoclipuri și PPS-uri încât te apucă lehamitea. Dar, privit cu atenție, acest PPS are ceva deosebit, ceva care incită la reflecție, la interogație, ceva nou, ceva care nu s-a mai spus. După ce l-ai vizionat o dată, simți nevoia s-o iei de la capăt, simți nevoia să înțelegi niște lucruri, să-ți explici acele lucruri de ce sunt așa și nu altfel, de ce secvențele sunt aranjate într-un anumit mod, de ce muzica este cea care este și multe alte lucruri.

Mai întâi să explic ce înseamnă PPS (îmi cer scuze pentru cei care sunt cunoscători ai informaticii). PPS este o realizare a firmei Microsoft și vine de la numele programului PowerPoint Slides, cu care se realizează prezentări sub formă de șabloane, în care se includ texte, grafică, sunet etc.

PPS-ul despre care vorbesc este realizat în viziune postmodernistă, unde arta coboară în stradă și se adresează publicului larg, ba chiar îl agresează puțin pentru a-i atrage atenția.

„Postmodernismul este o mișcare culturală, artistică și ideatică, apărută în deceniul al șaselea al secolului XX, în Statele Unite ale Americii și răspândită apoi în Europa. Inițial a apărut în arhitectură, apoi în literatură, filozofie, în domeniile de teorie critică, artă, sociologie, științe politice. Termenul «postmodern» a intrat în lexiconul filosofic odată cu publicarea studiului *La condition postmoderne*, în 1979, al lui Jean-François Lyotard.” - am citat din studiul „Postmodernismul (definiție, istoric, caracteristici)”, publicat în revista *Ethos*, nr. 6/2012 (revistă de teorie a culturii - Institutul European), pag. 31, semnat de prof. Doina Drăguț.

Tot Doina Drăguț ne spune, în același studiu, că „Postmodernismul se caracterizează, în general, prin excluderea noului și ineditului, negarea (refuzul) ideii de progres și întoarcerea la formele tradiționale. Ideea centrală a postmodernismului rezidă în faptul că «problema cunoașterii se bazează pe tot ce este exterior individului». Rhetorica post-

modernismului este anti-iluministă, cunoașterea este legată de timp, spațiu, poziție socială sau alți factori ce intervin în conștiința individului în procesul de construire a punctelor de vedere ce interacționează în procesul cunoașterii. Postmodernismul nu poate fi explicat și apreciat critic decât în relație cu modernismul.”

PPS-ul „Val, Lumină, Timp” are 28 de slide-uri dispuse în așa fel încât după un slide în care apar versurile, de cele mai multe ori, ermetice, însoțite de o imagine adecvată în mișcare, vine un slide static, care este, de fapt, un colaj. Muzica este liniștitoare, curgătoare ca o apă, cu inflexiuni de zbucium de valuri.

PPS-ul se deschide exact ca o piesă de teatru, cortina se dă la o parte și apare un cadru cu o imagine tematică (marea), titlul piesei și autorul. Iar ca să știm exact unde ne încadrăm în timp apare și un mesaj cu data și ora începerii derulării.

În slide-ul 2 apare imaginea autoarei versurilor într-un ochi (care este chiar al ei - Doina are ochii verzi). Ce înseamnă, de fapt, ochiul - privire în afară, deschidere, cuprindere, universalitate etc.

Slide-ul al treilea se pliază pe versurile autoarei: „Fără teamă / Mă avânt / În val de vânt / O corabie devin / Și plutesc / Plutesc / Plutesc / Taina / Mării / S-o dezleg”. Decorul este dominat de o corabie ce plutește pe mare.

În slide-ul 4 apare, într-un decor static, ca o natură moartă, poza poetei înrămată, pe un pervaz de fereastră, lângă o vază cu flori de primăvară. Este o imagine banală, dar în orice casă de la țară există un asemenea cadru.

Slide-ul al cincilea, într-un decor specific mării, cu valuri care se urmăresc și se sparg în lumină, pune în evidență versurile: „Într-un val profund / Mă afund / Nu mă sperie nimic / Mă retrag încet în forma / Corpului ce-l locuiesc / Simțurile-mi se trezesc / Un alt val mă-ntoarce înapoi / Ca o detașare / În și prin și dincolo de mine”.

În slide-ul 6 apare poza autoarei versurilor într-o carte de literatură, poate chiar un

dicționar, deja începe urcușul, mersul spre celebritate; căci ce altceva înseamnă includerea unui autor într-o carte?

Slide-ul al șaptelea vine cu o mare în care se evidențiază valurile în plină zi însorită: „O zi și-un val / Sunt asemenea / Depinde la ce ne raportăm”. La o primă citire, versurile par banale, aproape că nu ar spune nimic, sigur că un val se aseamănă cu o zi, ambele cresc și descresc, ambele se termină. Dar cunoscând-o pe Doina Drăguț și știind-o o ființă cerebrală, dominată de problemele mari ale universului, înclin să cred că ea s-a gândit nu la zi și nici la val, ci la categoriile filosofice timp și spațiu. Și ziua și valul se pot încadra în oricare din aceste categorii. Ziua este o unitate a timpului, dar tot așa de bine poate fi o unitate a spațiului dacă ne gândim la întindere (este cunoscută expresia „lungă cât o zi de vară”), iar valul poate fi încadrat atât în timp cât și în spațiu, dacă ne gândim la distanța dintre el și mal, la distanța dintre el și alt val, la durata lui de creștere și descreștere.

În slide-ul 8 apare poza Doinei Drăguț într-o cunună de flori. Este un început al recunoașterii muncii și activității ei - încununarea cu lauri a eroilor.

Slide-ul al nouălea este dominat de o mare liniștită: „Într-o lină unduire / Valuri de lumină mă înalță / Timpul pare-a fi golit / Însă nu epuizat / Pe o mare ce se mișcă-ntruna / Dar este mereu la locul său”

În slide-ul 10 este Obama, cel mai puternic om al lumii, cu tabloul Doinei Drăguț, care, într-o clipa de grație, îl așează chiar în locul lui. Dacă Mircea Cărtărescu poate să facă sex cu marea regină a Angliei, de ce nu ar putea și Doina Drăguț să aibă o conversație amicală cu președintele Americii...

În slide-ul al unsprezecelea, într-un cadru specific marin, cu pești și pescăruși, apar versurile „Plimbându-mă pe mare / Am atins / În același timp / Un pescăruș și un pește”. Aici poeta se plimbă pe mare ca și cum s-ar plimba pe o alee a unui parc.

În slide-ul 12 apare chipul autoarei pe

suta de dolari, ceea ce înseamnă perenitate, durabilitate, permanență; pentru că dolarul nu va dispărea niciodată, iar dolarul înseamnă bogăție și putere.

Slide-ul al treisprezecelea pune în valoare versuri de mare profunzime: „Între un val și alt val / Copleșită de dorințe / Vibrez în aer / Cu puterea unui gând / Și mă atașez de mare / Ca de un iubit”

În slide-ul 14, într-un cotidian din SUA, sub titlul The Youngest Billionaire, apare chipul autoarei versurilor. Deja a ajuns miliardară în dolari. Nu știm dacă din literatură sau prin alte mijloace. Dar un miliardar poate fi înconjurat și el de banalități: o ceașcă de cafea, o cană cu lapte, o prăjiturică etc.

În slide-ul al cincisprezecelea apare în prim plan un val uriaș, însoțit de versurile „Când simt mai mult / Că se-apropie de mine / De mine tot mai mult / Mă-ndepărtez”. Acest val s-ar putea să ne înșele, autoarea nu la el s-a gândit cred, ci la iubitul dintr-o secvență anterioară când ea se atașează de mare ca de un iubit: cu cât iubitul se apropie mai mult, cu atât ea se-ndepărtează de sine pentru a se apropia de el.

În slide-ul 16 sunt afișe pe fațada unei clădiri: imaginea poetei coboară în stradă, se adresează publicului, anunță un eveniment.

În slide-ul al șaptesprezecelea „Ca o corabie despici apele / Ce se unesc în urma mea / Și în timpul dintre valuri / Intru în forma unui gând / Dincolo de orizont” - versuri de mare profunzime (nu mi-am propus să descifrez versurile, ci să explic cum am înțeles eu acest PPS).

În slide-ul 18 - tablouri cu chipul poetei într-o sală de muzeu - adresare către public, dar într-un alt mod, de pe un pedestal.

În slide-ul al nouăsprezecelea, pe un fond static de mare liniștită, într-un răsărit de soare, „Rătăcită ca un val / Pierdut în mare / Într-o unduire descendentă / Mă urmez la nesfârșit”.

În slide-ul 20 apar pozele autoarei scoase dintr-o ladă de amintiri cu cărți și manuscrise; alături de flori de primăvară și o cană de ceai.

În slide-ul 21, „Brațele arcuiesc valuri / Privirile curg îndrăznețe / Peste umbrele pescărușilor / Cununi de lumină mă poartă / Spre lumea falselor certitudini / Spre dorințele din gânduri / Spre marea dinlăuntrul meu”. Un val uriaș se sparge în soare formând cununi de lumină.

În slide-ul 22, apare ziarul american, cu miliardarul, iar sub titlul dintr-o secvență anterioară apare o altă poză a autoarei. Decorul e același.

În slide-ul 23, „În întinderea nedeslușită / Translatări de forme și de gesturi / Își scufundă starea în extaz / Și deși prezente în lume / Ele încearcă să nu fie”.

În slide-ul 24, Doina Drăguț, într-o clipă de inocență, se tăvălește puțin pe covorul de iarbă, ba chiar se dedublează, dar aura care o înconjoară încă de la început (ba o inimă, ba o cunună de flori) nu o părăsește.

Slide-ul 25 prezintă chipul poetei într-un album, ceea ce sugerează vedetismul.

În slide-ul 26, mai multe imagini cu chipul autoarei sunt puse pe glob, ceea ce anticipă ideea de universalitate, de răspândire, de ubicuitate.

În slide-ul 27 - chipul Doinei pe un colier. Un colier întotdeauna te duce cu gândul la transmiterea din generație în generație, de la bătrâni la tineri.

PPS-ul se încheie cu slide-ul 28. Este un final în viziune geometrică, este plin de mișcare: curbele se rotesc continuu dând naș-

tere altor forme care sfârșesc în cercuri concentrice - ceea ce sugerează mișcarea circulară a gândirii, dar și mișcarea elementelor în natură, pentru că nimic nu se pierde, nimic nu se câștigă, ci totul se transformă. Tot aici aflăm și numele autorului: Bendriș Toader, care merită toate felicitările pentru realizarea acestei suite de secvențe.

În acest slide apare jos în dreapta un Click cu o săgeată îndreptată spre un soare. Dacă dăm click pe acest soare, se deschide un nou PPS cu un videoclip intitulat „Lovit de valurile mării”, cu o muzică dumnezeiască. Se lasă acest videoclip deschis și ne întoarcem la PPS-ul nostru, apoi derulăm PPS-ul înapoi, însoțiți de această muzică. Este ceva fenomenal.

În acest PPS, Doina Drăguț s-a jucat, pur și simplu, cu ea, cu imaginea ei, s-a plimbat prin toate mediile care-i plac, s-a transpus în diferite ipostaze care o fac fericită, așa cum face Goethe cu eroul lui, Faust.

Din valuri azi se naște fantezia
Oprind din zare norii ce dansează
Iar timpul veșnicia își durează
Născând din spuma mării poezia
Albastră ce prin lume se lansează.

Doințe versul pescărușii zboară
Răvnind s-oprească-o clipă efemeră
Ăst țel fantastic ce nu vrea să moară
Grăbind să-și întâlnească-a sa himeră
Uriașă dar de neaflăt comoară
Țintind un strop pe-o infinită sferă.

Eugen Deutsch,
02.10.2013, 17:25:12

VAL, LUMINĂ, TIMP versuri de Doina Drăguț

Dorina MĂCĂRIN

Eveniment

„A fi poet

înseamnă să nu înșeli”

Pe data de 4 octombrie 2013, în sala de cenaclu a Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Timișoara, a avut loc lansarea trilogiei poetului George Filip, ocazie unică de a descoperi sau redescoperi acest scriitor român-canadian. Când spun a descoperi, mă refer la tinerii liceeni și studenți, la distinșii profesori universitari de la Universitatea de Vest din Timișoara și cadre didactice de la unele licee din oraș, precum și la scriitorii de vază ai Banatului - ce nu îl cunoscuseră încă pe poet; când spun a redescoperi, mă refer la prietenii și rudele Domniei Sale de pe plaiuri bănățene, ce au ținut să-i fie alături la eveniment în acea zi minunată de toamnă.

Arhicunoscut iubitorilor de literatură din Montréal, iată că George Filip a cutezat să sfideze timpul și să își lanseze *Era poezilor*, *Axiome: poeme* și insolitul volum *Top secret - 2013: satire*, tipărit la Editura Destine din Montréal, cu data 2014.

Dacă pentru cei mai mulți datele tipăririi cărții au trecut neobservate, pentru alții acest amănunt a pus semne de întrebare, 2014 - pare ciudat că acest volum a apărut în 2013, e o greșeală a editurii, dar nu, nu e nici o greșeală și Alexandru Cetățeanu, președintele Asociației Canadiene a Scriitorilor Români, ne risipește nedumerirea prin a sa *Concluzie la o trilogie*: 2014 - an în care poetul va împlini frumoasa vârstă de 75 de ani.

Cele 76 de „satire” cuprinse în volumul

Top secret - 2013 ne trimit cu gândul la Erich Kästner, dar poezia filipeană are și ceva din Sergej Aleksandrovici Esenin:

„adio... stați cuminți prieteni
poetul liric e nemort
poemul trist a fost o glumă
mai am prin viață pașaport”.

Toate cele trei volume pot fi și autobiografie și o meditație asupra istoriei și o artă poetică.

Datorită consecvenței lui George Filip de a nu accepta să fie un „farsor”, înainte de '89 nu i-au apărut în țară decât patru volume de poezii, restul în Germania și Franța. Și pentru că „într-o noapte când crăpa frunza de pe nucă, l-a cuprins un dor nebun, dor nebun de ducă”, poetul și-a ales drept pământ al fagăduinței „Țara arțarului”, țară din care vine cât de des poate pentru a-și astâmpăra dorul de tot ceea ce a mai rămas sfânt în „Țara din lacrimă, Țara de dor”.

Ca-n jocurile iubirii și întâmplării este poemul *Dor rotund*, poem ce ar fi putut fi intitulat geneza cântecului emigrantului:

„rădăcinile noastre au aripi
ce ne duc din amonte-n aval
din aval către piscuri de soare
unde strigă un dor ancestral

n-ați știut - rădăcinile zboară
duc mereu ale noastre tulpini
către patru luminile-albastre

să rodească și printre străini...

steaua crezului arde-n Carpați
și noi știm că acolo... departe
avem bunii străbuni îngropați...”

George Filip, unul dintre scriitorii de seamă ai diasporei din Canada se pare că continuă să fie incomod, dar vocea lui nu a fost amortizată, așa cum s-ar fi dorit în trecut și-n prezent și cele 30 de volume publicate stau mărturie că „aezii privesc” pe aserviții neamului, îi înțeleg și-i iartă căci „a fi poet înseamnă să nu înșeli, ci nemilos rănindu-te pe tine, să speli cu sânge negre îndoieli și să mângâi simțirile divine”.

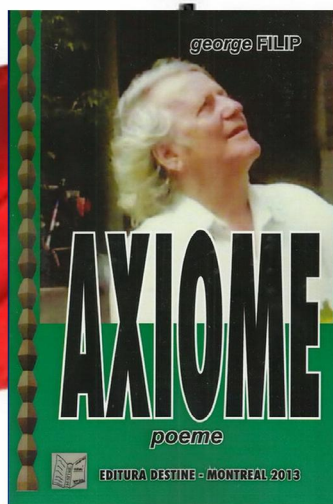
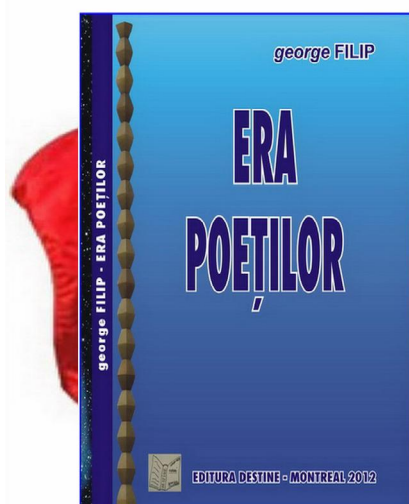
Efectul cuvintelor nespuse de poetul ce sfidează paradigma tradițională cred că pot fi cuprinse în chintesența versurilor lui Omar Khayyam:

„Privește cedrul mândru!

Atâtea brațe are

Dar nu ca să cerșească, ci ca să adune soare
Și limbi nenumărate au nuferii și crinii
Vorbesc însă în limba tăcerii și-a luminii”.

Cele câteva ore cât a durat evenimentul s-au scurs pe nesimțite, mulți dintre cei prezenți în sală și-au exprimat regretul că nu au luat cuvântul, alții și-au exprimat regretul că nu au apucat să ia măcar o carte cu autograf, dar toți s-au consolat cu gândul că poate într-un viitor mai apropiat sau mai îndepărtat, poetul va reveni în Banat cu o nouă provocare.

Ion SCOROBETE

Densuri

DENSUS

în relieful inimi mele timpul te-a zidit
fortăreață
cuburi de granit peste iernile cubate
deșeuri din cetatea bucătită
după retragerea pe șest
se așează umeri
de sprijin cerului de fiecare zi
să mă închin
vieții
adună colinele împrejur
prin vocea distinctă a altarului umbrelor
amprentate
freamătă râul straturilor de compoziție
mă-nvrednicesc să răsucesc cheia
să intru

INTARSIE

într-o privință nu aleg
pe ceva criterii
mă încredințez travaliului nopții
cum s-ar așterne la lucru
cioplitorul în stâncă
masivă
uneltele aplecate provoacă energiile
contrare
forme inseparabile în sine se dezic
în geometrii șlefuiesc logica
partizană artei
dintr-un spațiu gol clădesc altul plin
în preajmă
își răspund din priviri cu tenacitatea
ce nu se lasă deslușită
până să mă așez
liniștea e de neclintit păpușa narativă care
nu prisosește

CE N-AM SPUS

îmi stă pe limbă
se spune că există gustul fructelor în
desișul
cel mai ascuns
al neuronului regenerat

există perina de ierburi parfumate
fără extract
pe care ți-am visat chipul deși gradină
mă ocolește

există percepția care mă împinge
să-mi intru în piele
ca ultimă consecință

există grăunțele nonșalanței acelu
scenariu
care nu-mi reușește
și basta
chiar dacă eu cântăresc mereu rezerva
din camera de alimente
cu echilibrul blocat
ce n-am spus e poate prea important
pentru a se face conexiunea
așteptată

IARNAPE VALEAFIERULUI

versanți de zăpadă stau de pază punctului
în care ne adunăm
copacii dorm sub anestezia iernii
dintr-un frunziș stors de viață și reată sare
o vulpe să ne atragă atenția
urcă printre fagii îmblăniți în spuză albă
ne aruncă ocheade
până se face una cu muntele

dinspre Densuș neagră intră pe drumul
bocnă
carosata cu bănci orizontale
prindem locuri în picioare înclinați obraze
peste obraze
lame de curenți pe valea Fierului
taie pe unde apucă
bărbat vecinul ridică fruntea
trunchiul într-o rână din dreapta îi ia capul
iarna curge încet printre case somnoroase
păgubașa apoi renunță căci
e iarși sâmbătă
și iarba se trezește prin locurile vioaie
participă la conversație

Ecaterina NEGARĂ
(Republica Moldova)

De toamnă

Să mărturisească
cei care au trecut
prin toamnă
ca printr-un cilindru
galben-marونیu,
ca aripile întoarse în interiorul ceții
nu deschid curenți de aer.
Nu ajungi om nou, astfel!
Cilindrul se termină și au loc alte
manifestații ale culorii.
Omul nou dă pe de-asupra lumina și cerul.
Precum matrioșca rusească se multiplică,
în descreștere,
tot așa mă găsesc în Hristos
tot mai mare, tot mai mare.

Elena CĂLUĞĂRU-BACIU

Să nu-ți fie
teamă!

A trecut vântul
pe lângă mine
Și mi-a spus:
„Eu te pot trânti”
Am tăcut, lăsându-l să treacă,
Gândindu-mă la ce-mi spunea mama:
„Tăcerea e de aur”;
Nu te opri din drumul tău”!
Chiar dacă e vânt.
A mai strigat o dată: Eu te pot trânti.
Furia lui îmi despică haina.
Mă izbește de garduri. E normal mi-am zis:
E vântul, nu știu de unde, de departe
Nimeni nu-i stă în cale. Lumea o desparte,
Făcând-o să uite ziua în care s-a născut.
Bate-n fereastră. Furia-i nebună,
Te pot trânti îl aud din nou.
Intru-n biserică inimii mele
Și nu-l mai simt.
Sângele-mi aleargă în juru-mi,
Trupul mi-e cald și gândul mi-e bun
Trece și timpul cel de mult
- Ce bine c-ai tăcut!
Liniștea cuprinde tot orașul,
Lumina se revărsă, vântul și-a pierdut pasul.
În față-mi este culmea ce trebuie s-o trec
Mă cațăr de pietre, de rădăcini și plec
Mai departe cu unghiile-nfpte-n pământ
Mă avânt. Ai grijă, nu cădea, speranța n-o
face noroi. În adânc. Cu gândul la mama,
fac o moară de vânt.
Cu aer aduc cerul pe pământ.
Chiar soarele se rotește pe el,
Cântând.
Femeie, să nu-ți fie teamă de vânt!

Ion PACHIA-TATOMIRESCU

Lirice facturi din mileniul al doilea onorate în mileniul prezent

În perimetrul verosimilului și în instanță liric-modernist-paradoxistă se ivește și volumul *Icoane pe sticlă... sau facturi lirico-epice neonorate la timp* (2013)*, de Marian Barbu, după celelalte trei, „tot de *restitutio*”, la fel cristalizate și cu poemele dispuse în ordinea alfabetică a titlurilor, date și nedate, „frământate mii de săptămâni” și publicate în anul 2012: *Mulțumesc lui Newton, Înfricoșata iubire... și Cuvântul – neîmblânzitul cleștar*.

Ca și prefețele de la volumele anterioare - ale criticului Marian Barbu, la volumele „de sertar” ale poetului Marian Barbu -, prefața „icoanelor pe sticlă”, *De luat în seamă* (pp. 11-16), ne îngăduie să spicuim pentru Distinsul Receptor câteva fraze „decodificator-inițiatice”: «Astăzi (2013), să motivezi propria-ți creație, fie și pentru ipoteticii beneficiari, pare un nonsens, dacă nu o lipsă de

modestie și decență, față de lexicul folosit. Și totuși... În cazul de față, modalitățile mele de exprimare sunt diverse - care, sub presiunea inspirației răzlețe, au trecut, prin câștigurile esteticii clasice, moderne [...] Poezia însăși, la noi, s-a aflat pe baricade, în dorința de înnoire [...] În consens cu starea de fapt a momentului când apare această carte, scuturată destul de bine, ca și sororalele anterioare din cele peste 9 volume de... versuri (create între 1958-2012), din care s-au tipărit răzlețe, în reviste literare, doar câteva zeci, am reselectat pe cele de față, cu gândul să nu prejudiciez prea mult imaginea de scriitor, obținută până acum - în altă postură de critic și istoric literar, prozator, eseist. [...] Așa că, în ultimă instanță, iată unele explicații pentru titlul volumului: - *icoane* identifică starea de gând pentru sacru, pentru logos; - *pe sticlă* marchează fragilitatea cuvântului. [...] Trecând la partea a doua din titlu, cuvântul *facturi*, puțin cam barbar și administrativ-financiar, l-am plasat insidios, *cu trimitere polemică* la toți poeții contemporani care trăiesc sub zodia autorlăcului, efemeră și pernicioasă. Partea ultimă - *lirico-epice, neonorate la timp* - are două componente: prima (*lirico-epice*) califică în ansamblu textul ca atare; cea de-a doua (*neonorate la timp*) stabilește distanța creată (*de atunci*, când este și nominalizată), până la momentul publicării, în 2013». Prefața și-a așternut aserțiunile - nu întâmplător, ci strategic - sub umbrela unui titlu, *De luat în seamă*, omo-

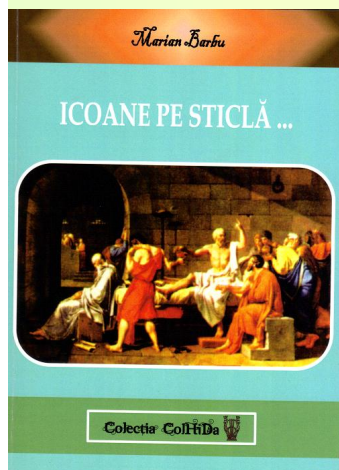
nimic-provenind de la un admirabil „poem al satului” ca matcă-ființială-de-inconfundabil-și-irepresibil-Eu: *Satul meu cu înfățișare de cer / Se află lângă vocea unei ape răsturnate / [...] / Apa s-a risipit pretutindeni / Cu ochii bunicilor / Și ai părinților mei / Tractorul și buldozerul / Au scos sărbătorile cuvintelor / Punându-le în cimitirul asfaltului...* (p. 45).

Dar pentru o „radiografiere” mai drept-grăitoare a evoluției acestui „mare-ascuns-poet” din a doua jumătate a secolului al XX-lea, se cuvine a urmări forța revelator-pulsatorie de eu liric din cele 31 de texte date ale întregului volum, *Icoane pe sticlă... sau facturi lirico-epice neonorate la timp*, de Marian Barbu, ceea ce se (și ne) vectorizează în două etape creatoare: *cea resurecțional-modernistă* (dintre anii 1960 / 1962 și 1964, inclusiv) și *cea a paradoxismului bine temperat*, de dincoace de anul „marii explozii lirice” antiproletcultiste, 1965, și 1984 (neputându-se vorbi, totuși, despre „un hiat” între cele 25 de poeme de dinainte de anul 1985 și cele două poeme din anul 2013, ci, mai degrabă, de „absența datărilor” dintr-un indiscutabil / incontestabil flux-reflux liric pe un segment de peste o jumătate de secol).

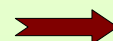
În poemele din prima etapă creatoare, eroul liric nu are „trăiri” / „aventuri” cosmice „ieșite din comun(ă)”, dacă ne raportăm la toată poezia anotimpului de antiproletcultistă dinamică a literelor și la reliefurile din auten-

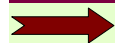
ticele opere ale colegilor de generație ivite în orizontul revoluționar / novator-estetic-paradoxist al cunoașterii metaforice; eroul liric marianobarbian din anii 1962 -1964 trăiește „necenzurat” bucuria de a fi „tată / tătic de fecioară” ce «azi merge la școală», de unde «se-ntoarce cu glasul plin de cuvinte» (*Început de an școlar*, 27 septembrie, 1962, p. 74), într-o uimitoare „sete de învățătură / cunoaștere”, ori se elansează expresionist - pe urmele lui Lucian Blaga din „postume” -, de vreme ce observă / simte cum «gâlgâie-n brazdă puterea semințelor», cum «soarele cu vântul s-aleargă prin holda rotitoare» (*Germinație*, 1 martie 1964, p.56), de vreme ce constată o «logodnă de viață și vis» în «merii [ce] sembolnăvesc», pe «când vântul strecoară / sabia viermilor», pe când «urmașii atacă / izvorul» rănindu-i ochii până la sângerări «prin rădăcini», mai mult ca sigur, pentru că „sprijină seva” «cu inima, / cu toate oasele rămase în galeria lumânărilor» (*Neputința de dincolo*, 1964, p. 89), pe când «copiii sunt oglinzile părinților / sunt arborii de descifrare» și «zilele curg, adaugă numere» (*Urmași*, 8 septembrie, 1964, p. 129) etc.

În poemele din secunda etapă creatoare, etapă când în istoria literaturii valahe are loc **deplina cristalizare a esteticii paradoxismului** - curent fundamentat de **fluxgenerație (high tide generation)**, având ca „purători de stindard” pe Vasile / Vasko Popa, Nichita Stănescu,

* Marian Barbu, *Icoane pe sticlă... sau facturi lirice / epice neonorate la timp*, Craiova, Editura Sitech, 2013 (pagini A-5: 144; ISBN 978-606-11-3431-1)

Marin Sorescu ș.a. -, eroul liric marianobarbian, în zborurile sale „fără frontiere” (25 de poeme din 1965-1984 + 2 din anul 2013), prin «Țara lui Brâncuși», prin «Țara lui Argezi», capătă „o viziune de sentiment” privitor la „coloana infinită” de «oameni [ce] au fluier în vorbă», «gesturi de înalt, / ca aezii» (**La Tg. Jiu**, 23 iunie 1965, p. 77 sq.), ori are un sentiment al corzii din Lyră cu «cântecul ce arde carnea trupului» (**Îndemn cântecului**, 5 august, 1965, p. 75), la „ciupitura Maestrului” din ochii copiilor cu «verticala vieții» (**Dascălul**, 19 august 1965, p. 41) și cu «vocalele luminii din cuvânt» (**Licuricii**, 24 august 1965, p. 80), îndeosebi, în mereuire a cuvântului **Mama** (cf. **Preuire Mamei**, 5 martie, 1967, p. 107), deși, de la o vreme, el, eroul poematic, declară: «mă tot plimb cu Luna. / ca în jocul de-a cercul / o trântesc de caldarâm / dar nu aud zgomote / decât o eșarfă galbenă» (**M-am plimbat cu Luna**, 1967, p. 83), chiar dacă «Pe pâraul Lupilor / Trece tata fir de apă» și «Soarele-i gata să crape» (**Câștigul vieții**, 3 aprilie 1969, p. 27), chiar dacă el însuși este «martorul zăpezii ieșite / din lucruri» (**Vă implor!**, 7 decembrie, 1959, p. 130), chiar dacă «după 2000 / nu mai e nimic / din ce zilnic / noi numim / muncă ori stupidă promenadă» (**Discurs... sceptic**, 6 noiembrie, 1970, p. 49), chiar dacă mai posedă «un dinte / cam de minte» (**N-am fugit și nu o fac**, 6 noiembrie, 1970, p. 88), chiar dacă opune romantic-parnasiano-simbolistului vers sinestezic al lui Al. Macedonski, **Veniți, privighetoarea cântă și liliacul e-nflorit**, un titlu parodic-proletcultist, **Veniți, funicularul cântă** (din 6 noiembrie, 1970, p. 134), chiar dacă «inelele de vârstă în geam se-nnoadă» (**Vești albe**, 20 iulie, 1973, p. 138) și «la țărmlul mării infinitul crește» (**Venim de departe**, 9 aprilie, 1978, p. 133), pe când zeul cu două fețe devine tătic de prunci telurici, pe când, „hotărât”, Ianus își deschide «fața de floare», crescându-și droaia de copii, «de

data aceasta, c-o singură față - / cea de viitor» (**Ianus are copii**, decembrie, 1979, p. 62 sq.), încât fiecare (urmaș) să „dezbată tema thanaticului”, încât «fiecare să-și păzească / zborul cernit al copacului» (**Subiect pentru o dezbatere**, 30 noiembrie, 1973, p. 121), încât «la fiecare sărbătoare mare» să ne căutăm **mumele**, încât «rănit sub clar de lună» (**Te caut, Mamă!**, 2 decembrie, 1981, p. 124) fiind, Ea, **iubita Mamă**, rămâne parcă „în afară”, întrucât «mâncarea de copil / este ca un amurg» (**Maturitate**, 1 februarie, 1982, p. 84), întrucât «se coace timpul prin pământ de grâu» (**Grăul roditor**, 27 februarie, 1982, p. 59), întrucât „mestecenii pot fi copiii” «blânzi ca o linie de Soare», curgând «liniștiți și albi» până «devin mesteceni prin tată» (**Despre mesteceni**, 8 aprilie, 1982, p. 47), întrucât «absent, Soarele trăiește / prin grăul-oglină» (**Suntem**, 8 aprilie, 1982, p. 122), întrucât «e vremea poetului fulgerat / să aleagă cuvinte pentru semănat» (**Vremea poetului fulgerat**, septembrie, 1983, p. 136), ca „să întunece toamna de rod”, întrucât, «de când tot ninge învârstat», «zeul din sămânță odrăsleşte» (**Ninge**, 21 februarie, 1984, p. 91), evident, ca un „Ianus-monofrons”, căci năzdrăvanul erou liric din poemele lui Marian Barbu este hotărât „să înfieze o stea / **floare de cer**” spre «mângâierea cu trei degete / adică în cruce de închinat» (**Am înfiat o stea**, 22 februarie, 1984, p. 19), chiar dacă moșii / strămoșii «au lăsat urmași, / sau retras în rădăcini», cel mai

adesea, dintr-un **dor** «ca de fântâni / care înfrunzesc» (**Străbunii**, 21 februarie, 1984, p. 120), unde nu se mai face deosebire între genuri / specii, unde «oasele de rugina cerului pocnesc - / iar sufletul le dă de gol / c-un cuțit de orhidee» (**Ocnașii**, 17 iulie, 1984, p. 98).

În ciuda celor trei decenii de „temporal hiat liric (1984-2013)”, se relevă „constanta arcuirii” de curcubeu-poem, chiar dacă-i vorba numai despre două texte, scrise în cea de-a 12-a zi de făurar din anul curent, ambele inspirate de galaxia-Geniului-bulzeștean-paradoxist, primul, în sinceritatea odei veridice - «Totdeauna, Sorescu va fi un călător / Prin marea de cuvinte a luminii / [...] / Rădăcină, dar și fruct oprit / Vorba lui botează nenăscuta lume...» (**Lui Sorescu**, 12 februarie, p. 81) - și al doilea, închingându-și verbul (tot omagial, dar „nedeclarat”) pe orbita paradoxistei metafore-simbol din titlul arhicunoscutului volum de versuri al lui Marin Sorescu, **Fântâni în mare**, publicat în anul 1982, dar într-o foarte „blândă Pegasuire”: «E-o mare de fântâni arteziene / Pe care sub iubitul Soare / O ridicăm statuie, clopot, faptă / Și fiecare flutur vrea ca s-o măsoare» (**O mare de fântâni**, 12 februarie, 2013, p. 101), ceea ce-i perfect adevărat deoarece **flu-** „suflet”, din **fluture**, poartă etalon-efemer în credința comensurabilității de minus / plus-infinit-eternitate.

(5 cuptor, 2013, la piramida extraplată a Timișoarei)

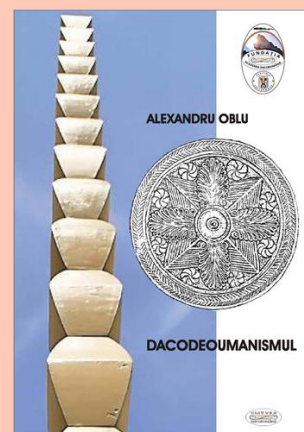
Watteau - Petrecere în aer liber

Cărți primite la redacție

GAVRIL MOISA

ZĂMBETUL CLEPSIDREI

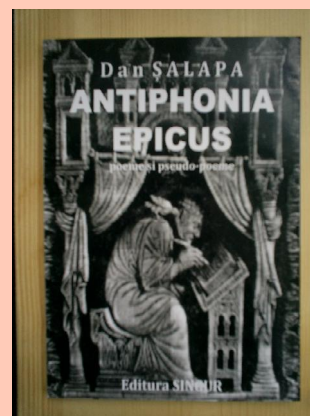
Decebal Alexandru. Seul

Muzica iernii

Editura Penumbra, București, 2013

112 pagini

Gavril MOISA

Versuri

Gând

Te-aș încrusta într-o petală,
Ca un bijutier cu fală.
Dar nu-ți pot reproduce chipul,
Să te păstreze nesfârșitul.
Am să te scrijelesc pe veac,
În trupul meu, ca un copac.
Cu părul negru, fața fină,
Cu ochii scânteind lumină,
Cu trupu-acoperit cu frunze,
Cu zâmbetul aprins pe buze.
Te-aș încrusta într-un sărut,
Pe buzele-ulcioarelor de lut.
Apa vieții sacru să o sorb,
Din ochiul tău precum un orb.
Să-mi stâmpăr setea prins de vină,
Din ochiul tău de farmec și lumină.
Te-aș încrusta în fir de dor,
Ca să rămâi un semn nemuritor.
Dar chipul tău dumnezeiesc,
N-am har, iubito, să-l croiesc.

Tu ești

Tu ești o apă curgătoare
Ce te prelingi prin trupul meu,
Cu unduiri seducătoare,
Țesându-mă în brâu de curcubeu.
Tu ești o rază lucitoare,
Ce vii din zările celeste,
Tu ești ca roua pe o floare
Aceași veșnică poveste.
Tu ești o lume de mister,
Subiectul fiecărui vis,
Un semn nedefinit de cer,
Cel mai frumos poem nescris.
Tu ești cuvântul nerostit
Al gândului încoronat,
Cuibul unde m-am cuibărit,
Sufletul de patimi încărcat.
Tu ești o zână visătoare,
Amanta fiecărui zeu,
Și aripa zămislitoare
Ce m-a legat de Dumnezeu.

Femeia sufletului meu

Femeia sufletului meu,
Miroși a Iad și Dumnezeu,
Iar eu, o lacrimă de bard,
Sunt rug ce-n trupul meu te ard.
Frumoasa sufletului meu
Ești între Iad și Dumnezeu,
O rugă fără de cuvânt,
O taină într-un jurământ,
Iar eu, un ochi strivit de semne
În nopțile de Sânziene.
Sufletul cu aripe de zeu
Te-a răstignit de curcubeu,
În rochii pline de sclipiri,
Mireasa dulcilor iubiri,
Ținute sfinților secret
Să mori în trupul meu încet.
Femeia sufletului meu,
Miroși a Iad și-a Dumnezeu,
Iar eu, ce-n trupul meu te port,
Sunt umbra ta cu chip de mort.
Mă mai salvează Dumnezeu,
Femeia sufletului meu.
Că între cer și-ntr-o pământ
Tu ești iubirea din cuvânt,
Tu ești și Iad și Dumnezeu,
Femeia sufletului meu.
Mă nasc din tine efemer,
Femeie - lume de mister.

Gând pentru tine

Soției mele

Din macii holdelor pustii
Eu te-am ales iubirea mea să fii,
Cu iia înflorată ca florile din văi,
Cu irișii albaștri aprinși în ochii tăi.
Te-am adunat la margine de zare,
Din dimineți crepusculare
Și-n părul tău de abanos
Am ars întâiul vis frumos.
De zborul aripii din gând,
Ți-am prins iubirile pe rând
Și să-nțeleg nu mi-a fost greu
Că ești un dar trimis de Dumnezeu.
Am fost mereu legat de-un legământ,
Te-am încrustat în mine și-n cuvânt.
Iubirea ta e mai presus de toate
Și-am să o port și dincolo de moarte.

De câte ori am fost la greu

De câte ori am fost la greu,
Te-am așezat lângă sufletul meu,
Să arzi precum un rug încins,
În trupul meu, secunde de vis.
Să îți reverși lumina lină,
Pe umbra mea, tu, pururea divină,
Să-ți sorb din sfârcul de ulcior
Stropii iubirii răstigniți în dor.
De câte ori am fost la greu,
Te-am așezat lângă sufletul meu,
Să fiu cu tine-aceeași cruce
Pe Golgota, când moartea ne va duce.
Te-am tors ca pe un fir de tort,
În carnea mea fierbinte să te port,
Să arzi precum un foc mocnit,
Așa cum veșnic te-am iubit.
De câte ori am fost la greu,
Te-am așezat lângă sufletul meu,
Încătușați de-același verb,
Cu tine-ntr-un destin să fierb.

Incertitudini

Purtat mereu de-un legământ,
Nu știu ce-am fost, nu știu ce sunt.
Oricât aș vrea să mă alinți
Aștept un semn și de la sfinți.
Tu vrei și azi, ce doreai ieri,
Că am sau nu, la fel îmi ceri.
Uitând că drumul dintre noi,
E răvășit de vânt și ploi.
Purtat mereu de-un legământ,
Iubirea ta nu pot s-o nfrunt.
Eu ard tăcut într-un cuvânt,
Cine am fost și cine sunt?
Ce îți răspund, puțin îți pasă,
Iubita mea, mai dă-mi o șansă.

Petru HAMAT

Fals erou, false măști: Corydon sau imagistica unui glosar dandyst

Activitatea poetului se revendică în actul decelării interpretative, a agoniei, în care actorul-actor se vede nevoit să acționeze ca potențialitate a accesului la poetic, la formele comprehensiunii artistice, la ceea ce distinge funcția materială de individual, de raportarea la toposul estetic al reprezentării imaginare. A înlocui motivația artei cu logოსul și dinamica reflexivă înseamnă a decodifica perspectiva modală a genezei poetice, a funcției sincronice, pe care poetul o propune în glosarul insuficienței creatoare. Astfel, poetica receptării depinde de intenția limbajului, de paratextul esteticii artistului, dar și de generalizarea unei stări, care se desprinde de discurs prin frazare, prin lipsa artificului creației.

Poetul este cel care distruge, prin actul sublim al creației, utopia estetică a valorificării lirismului, a funcției afectului poeticității, prin care semantica și entropia sensului dezvoltă categorii ale ficțiunii artistice. Prin această perspectivă, modalitatea de a transcende poeticul este actul irumperii în starea ingenuă a posibilității interpretative. Mimesisul clasifică arta și artisticul în marginalitatea poetică, în activitatea provocatoare de imagini, de îmbinări succesive de reflexe ale fatalismului, în care poetul scindează categorialul intuiției înscenate în actul reflexivității lirice. Astfel, se acționează în fragmentarea prezumtivă la nivelul structuralității discursive, și, prin aceasta, se realizează sinteza paratextuală a limbajului, care izolează lirismul în toposul nedefinit al modelului informativ, al strategiei presupuse de dialogul cu referentul textual:

„Poetul distruge lucruri spuse și făcute, pentru a substitui cu lucruri noi care vor fi ele însele distruse. Și în același timp, acest teribil necaz de dans în cerc este un om care respectă trecutul, lucrurile frumoase, care îi respectă pe cei care au avut aceeași anarhie ca a lui, și care nu mai sunt anarhiști căci au devenit clasici.”¹

Poemul *Corydon* este un fals exemplu al poeticii stanciene de valorificare estetică a artei, acesta acționează în cadrul fluidității

care descompune și agonizează starea primară a materialului conceptual. Ficțiunea, care se ascunde în discurs, problematizează contextualizarea, vectorul interpretativ anulând, astfel, categoria estetică a frumosului, ceea ce se estompează este contrastul dintre interior și exterior, dintre nuanță și colorit, dintre ceea ce se distinge în simbolistica subtextului. Măștile eroului corydonesc se transformă, devin false subterfugii, în care se poate retrage actorul acesta nenumit, el se înființează pe scena toposului invariabil, fiind perceput în dualitatea existențială, în ceea ce formează ideaticul unei funcții poetice, prin care se amplifică emotivitatea și emoția decelării reprezentării. Lectura aduce, în planul secund, motivul creației, al iluziei de a fi un altul, dar falsul continuă să uimească textualul, finitudinea demersului poeziei.

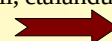
Corydonescul stancian se transformă, devine punct impropriu al cuplului individualizat al matricei, în care eul este duplicitar, el se corectează în structurile dinamice, se propagă în unități simbolice, prin intermediul cărora artisticul conceptualizează imagologia cerchistă, anume, euphorionismul analitic, în care se subînțelege materia textuală. A *corydoni* este la Radu Stanca practică a limbajului, a felului de a interpreta discursul, de a construi imagini care să șocheze prin stările reprezentate, de a multiplica funcțiile artei. Este acel scenariu al nevoii poetice, un joc definitoriu al himericului pentru ca motivația logosului să reducă acest euphorionism în matricea aspectuală, în scindarea care se produce în discurs. Așadar, se asistă la o preluare/prefacere estetică, tocmai, pentru a se reconstitui tipologicul, formalitatea restrângerii într-un cerc al finalității, așteptate să uniformizeze sintaxa emotivității. *Corydon* se constituie în axiologia unui dinamism subterflu, al unei funcționalități, care concretizează mimeticul în momentul/actul discursiv al prezentului, al duplicității, care programează dezvoltarea unei emergențe fictive, a unei interiorități, care analizează periodicitatea mișcării, a măștii, care anulează

practica limbajului estetizant al poeticului. Însă, funcția poetică nu se anulează în actul discursiv, ci se obiectivează în construcția fundamentului osmotic al registrului stilistic, al pendulării între *ego* și *alter*, în structura anamnezică a jocului manierist². Astfel, textualitatea poemului stancian se încadrează în paradigma estetică a palierului interpretativ al înscenării trăirilor, al falsității poetice, în care stările angoasante se transformă în imagini, axiologicul denunțând oroarea eului de melancolie și spleen, de starea ipotetică, de transcendere, a spațiilor convulsive, la modul dandyst, fie prin recuzită, fie prin gesticulație.

Poezia devine practică a limbajului, a atitudinii care organizează discursul, punctând aspectul fictiv al germenului estetic, prin care formalizarea este acceptată ca stare a amplitudinii momentului activ, al dinamismului, care sistematizează propagarea noțiunii de sens în ceea ce se identifică în unitatea poetică:

„Poezia este această practică a limbajului, care deschide un pasaj, întotdeauna nou, spre afară, și subordonează forma întotdeauna nouă, în care se realizează actul său de creație, de invenție, de descoperire a sensului, pentru a experimenta acest pasaj.”³

Constructul lirismului problematizant din *Corydon* apare ca metaforă a operei⁴, iar în această constantă plurivalentă a cognitivismului se concepe cauzalitatea, confirmată de iluzie, de poveste, încât glosarul imagistic să fie surprins de fantasmagorii stilistice fracturate, care amintesc de E.T.A. Hoffman, Edgar Allan Poe, Barbey D'Aureville, Oscar Wilde sau Huysmans. Radu Stanca se concentrează pe structuralitatea dandystă prin transformarea trăirilor în reprezentație, cadrul, în care se realizează situația aceasta, se reflectă în numenul ascensional, care revendică posibilitatea eului de a fi peisaj și teatru de umbre, carnaval și procesiune, ficțiune și mimesis. Această modalitatea de a fi reprezentat/a se reprezenta poate concluziona că prin simplu fapt că se oferă vederii, etalându-

se cu ostentație, fără a încerca să deslușească motivația estetică a procesului reprezentativ, confruntarea cu decorul se constituie într-o perspectivă, în care eul poetic devine sugestie polimorfă a unei „interlumi”, după cum afirmă Gabriela Gavrila, o zonă de focalizare intermediară între finit și infinit. „Interlumea” stanciană se contextualizează în sincopa sintagmei sintactice, în fluența discursivă și în fundamentul obiectiv al textului, al morfologicului care se substituie codului imitativ/imitării, iar, prin aceasta, dialogul permanent cu exteriorul, cu toposul, nedefinit de coordonate absconse, abstractizate în limbaj.

Leibniz atrage atenția asupra faptului că într-un construct ceea ce nu începe în mod natural, nu sfârșește deloc, de aici, complexul stancian al involuției artistice, de împlinire a idealului pentru substanța corydonescă a eroului, a plasticității imaginii, care se reflectă în ideaticul fantasmagoric al poemului lui Radu Stanca. Prin camuflare, multiplicare ireversibilă a măștilor, ipostaza stanciană a poeticului evidențiază imaginea de Narcis, concretă și inflexibilă a fluxului categorial al esteticii lirismului. G. Sacraffia afirmă că, pentru a se deconstrui această ipotetică stare, este nevoie a se identifica fizionomia originală numai în ceea ce este artificial, construit, împrumutat, pastșat sau parodiat, astfel, drama stanciană a narcisismului există în măsura în care se inventează *realitatea* lui din substanța magmatică a ectoplasmei reveriei.

Afirmația cuprinde dezbaterea asupra probabilității de conceptualizare, de dinamism al afectului, pentru că momentul prezentului se regăsește în conjuncția, neașteptată, a focalizării în axiologic, în falsitatea divizării materiale a modului de a releva funcția metatextuală a *utopiei clipei eterne*, după cum afirmă G. Sacraffia. Această utopie a clipei eterne se încarcerează într-o structură complexă, în care modul de interpretare argumentează supralicitarea profesională, gemenele dinamice al falsei măști a unui fals erou, al ludicului duplicității subînțelese sau în perspectivă de dandysm flu. Este comprehensibilă o ipostază estetică, în care textualitatea din *Corydon* desemnează un tot unitar, din care transpare imaginea unui Don Juan *fin de siècle*, o mască poetică a fluidității, care susține discursivitatea.

Poematizarea textualului din *Corydon* trimite la argumentarea bucolică antică a lui Teocrit, din *Idila IV*, și, mai cu seamă, la Vergiliu, din *Egloga II* și *Egloga VII*, unde Corydon este unul dintre numele generice pentru personaje-păstori, alături de cadralitatea mitologizantă, presupusă de figurile lui Daphnis, Thyrsis sau Menalcas. Ceea ce se constituie în artistic și sublim este concep-

tul care identifică relațiile tematice, în *Egloga II*, Corydon, întruchipând, după anumiți comentatori, pe Virgiliu însuși, își plânge dragostea neînțeleasă pentru efebul Alexis, păstor de capre, invocând imaginea estetică a categoriei antitetice a frumosului și urâtului („...Și eu nu sunt/ tocmai urât”), pentru ca, în *Egloga VII*, constructul textual să evidențieze o întrecere poetică între Thyrsis, păstor de oi, și Corydon, păstor de capre, confruntare justificată în versul: „Și Corydon e de atunci pentru noi Corydon ne-ntrecutul”. Atributele amintite sunt sugestive pentru modelarea textului, definirea și spectrul estetic, în care se desfășoară activitatea formală, ipotetic, se configurează transcenderea spre orgoliul euforic din poemul stancian, care deschide și închide paradigma interpretativă a versului - „Sunt cel mai frumos din orașul acesta” -, însă, sfera semanticii adnotează încercarea adiacentă de a regândi atitudinea (de)structurală evocată, propunând o duplicitate cauzală, metempsihotică a complementarității, a evoluției în mrejele verbale, ale dinamicii poetice, prin care se estompează simbolul.

Dandysmul stancian se definește în forma lui estetizantă, în flexibilitatea lirică, pe care o centralizează corydonescul în câmpul estetic al sugestiei, semnificația nu aglomerează cadrul dezbaterii interne a discursului poetic, însă, agonia, care se regăsește în semantismul structural al poemului *Corydon*, însuflețește starea naturală a percepției, consumate în actul sublim al limbajului. Acest aspect este decriptat de scenic, de masca, în spatele căreia eroul își motivează întregul demers estetic, canalizându-se în zona unei încercări utopice de a defini complexitatea gestului său de a interacționa cu exteriorul, cu aceea coordonată care închide în artă fluxul sufocant al eferescenței auctoriale. A înțelege utopia toposului stancian, a forme dandyste, este nevoie a reflecta asupra idea-

ticii, a hiatusului estetic, pe care logosul îl acceptă ca finalitate a reprezentării, a concepției comune de a rezuma disponibilitatea artistului de a contextualiza identitatea decadentă. Această comprehensiune a dandysmului trebuie să se realizeze în concordanță cu dimensiunea artistică de a reduce metamorfismul, stigmatul elementar al funcției estetice și șocul care delimitează spațiul, astfel încât categoria tipologică, în care se încadrează eroul stancian, să se valorifice, atât vestimentar, cât și prin simbolistica gesturilor, a rolului pe care îl joacă în societate.

A fi dandy este la Radu Stanca un joc al perplexității, al sugestiei și al felului de a sintetiza arta în fenomenul literar, al canonicului, care impune regula, care se sustrage continuumului în succesiunea evanescenței critice, arhetipul acestui personaj fiind sufocarea în verbal, în magia imaginilor contextualizate:

„Sunt cel mai frumos din orașul acesta,
Pe străzile pline când ies n-am pereche
Atât de grațios port inelu-n ureche
Și-atât de-nflorite cravata și vesta.
Sunt cel mai frumos din orașul acesta.”

A trăi la modul spectacular dandyst înseamnă a uniformiza spațialitatea, în care se desfășoară activitatea, individualitatea promovând accentul de viziune confuză a toposului, a realității și a mundanului, precum și o percepție difuză a dandyului, care se concentrează pe valorificarea identității pragmatice, amplificate de tensiunea jocului manierist. Este ceea ce se deosebește spiritalului critic, singuranța de a depăși pluralitatea, prin admiterea reflecțiilor asupra statutului prim al acestei atitudini, a semantismului sintactic, Adriana Babeți distingând în corporalitatea dandystă, în conceptualizarea figurativului, că dandysmul se observă „îndeobște ca o realitatea minoră, ca un fapt marginal și accidental, atras mai degrabă de suprafața lucrurilor decât de adâncimea lor”⁷⁵. André Gide regândește artificialitatea hegemonică occidentală într-un eseu construit sub forma unor dialoguri socratice, *Corydon*, în care este relevantă influența pe care a jucat-o homosexualitatea în societatea greacă, text controversat, care nu elucidează misterul asupra condiției dandyste, dar amplifică structural conceptul.

Pentru cerchiști, Corydon devine element central al poetului și al poeziei, al manifestării pregnante în artă a vocației pentru dedublare, pentru duplicitate și pentru capacitatea de a reacționa estetic în cadrul fundamentului coercitiv al creației reflexive, al fluidului, în care se joacă fațetele reprezentării. Radu Stanca dezvoltă, în textul său, expresivitatea estetizantă și dezarmantă a mobilității, a ti-

Watteau - Sfânta familie

pologiei resurecției metaplasticizate a dualității reflexive, integrale și rafinate, ironice, jonglând, cu succes, dimensiunea echivocului și articulând toate riscurile motivului corydonec, într-un suport adecvat desfășurării frenetice a imaginației descriptive. În *Pictorul vieții moderne și alte curiozități*, Charles Baudelaire scrie că, structural, dandyul este condamnat să trăiască, motiv care, aplicat modului inflexibil al stancianismului din *Corydon*, deconstruiește discursul poetico-narativ prin abundența fioului care desemantizează mitul, exercitând, asupra ființei umane, automulțumite, centralitatea elementului fictiv.

Raportarea versului, „Sunt cel mai frumos din orașul acesta”, la metempsihoza generalizată de fluența afectului, se decriptează într-o funcționalitate, oarecum, paranoică, pentru că reprezentarea nu se definește în stilistica auctorială, ci, aceasta, se infuzează de elementaritate, profitând, astfel, de imaginea clamării existenței și unicității, într-o ambiguitate fictivo-realistă, asemănătoare cu cea stare psihotică reflexivă a osmoticului bacovian, din „Sunt cel mai trist din acest oraș”. Deplinătatea arhitecturală a lirismului stancian evocă centrul toposului în ficționalitatea existențială, în irealitatea prin care se produce afectul, iar cadrul combustiei estetizante se definește în terminologia magică. Se dezvoltă acea entropie fugitivă a descrierii, pe care corydonecul o simplifică prin falsele măști, ironice, contradictorii în fluența semnificației, a sugestiei, în care se realizează pasajul spre acceptarea nominalului, a textualului, scindat de unități metamorfice, obiectiv-conceptuale. Mitul dandyului, scrie Baudelaire, este acela de a reconstrui inerția unor legi riguroase, care impun, statutului acesta, impetuoșitatea și independența caracterului, excentricitatea rămânând să adnoteze mitologicului o stare agravantă, de ficțiune poetică, sublimă, în care se descrie etapa fuzionării cu realitatea, cu subiectivitatea toposului.

Adriana Babeți reconfirmă teza dandyului, în obiectivitatea excentricității, ca formă de apărare în fața violenței sugestive a trivialului și a banalității agresive necalculate, în fapt, a unei discontinuități, care irumpe, în contextul social, sub perspectiva superiorității afișate de ironie, dispreț, ostentație comportamentală, aceea a veșmintelor, a limbajului, dar provocând, în egală măsură, fascinație și oripilare, precum și o notă decadentă, imperios articulată de conștiință:

„Nu-i chip să mă scap de priviri pătimașe,
Prin părul meu de vânt subțiri trec ca ața
Și toți mă întreabă: sunt moartea, sunt viața?
De ce-am ciorapi verzi, pentru ce fes de pașe?
Și nu-i chip să scap nici pe străzi mărginașe...

Panglici, cordeluțe, nimicuri m-acopăr,
Când calc, parcă trec pe pământ de pe-un soclu.
Un ochi (pe cel roz) îl ascund sub monoclu
Și-ntregul picior când pășesc îl descopăr,
Dar iute-l acopăr, ca iar să-l descopăr ...”

Este decelată o parodie discretă⁶, într-un stil suficient argumentat prin modalitatea expresivă a materialității, a nuanței estetice, prin care situațiile corydonești uzează de manierism, supunându-se, la rigorile formale, frazarea prețioasă și descriptivă. Se neglijează, nejustificat poetic, imaginea, într-o exhibiție stilistică atipică:

„Cellalt ochi, (cel galben), îl las să s-amuze
Privind cum se țin toți ca scaiul de mine.
Ha! Ha! Dac-ați ști cât vă șade de bine
Sărind, țopăind după negrele-mi buze.
Cellalt ochi s-amuză și-l lasă să s-amuze.”

Această ființă, rezultată în urma incesului antitetic al esteticului plurivalent al luminii cu amurgul, concentrează, în structura sa de suprafață, modelul abstractizării, al suficienței textuale, al discursivității, care anulează, practic, demersul spre contextualizarea fenomenului literar al paradoxului emoțional și subtil al fragmentării. Falsul erou este explicat în structura inflexibilă și invariabilă a verbalizării, în cadrul, inocent și imitativ, de a regândi întregul topos prin raportarea la imaginea duplicitară a exercițiului damnării, prin însăși grotescul imparțial, care denotifică strategia de abordare a implicării în text, a măștii care (nu) aduce noutate în arta stanciană a prezumției, „Sunt Prințul penumbrelor, eu sunt amurgul”.

Corydonul lui Radu Stanca acționează în registrul stilistic organizat în jurul fundamentului regizoral, al obiectului care trebuie înțeles și motivat prin limbaj, prin raportul comunicare-estetic, deoarece dinamica este aceea a unui personaj grotesc, o himeră, un hibrid în toată puterea cuvântului, o altă falsă mască, inutilă, în spatele căreia imaginarul clasicizat al dandyului gravitează în ludicitatea rolului, a autenticității, a proteicității, prin care, acest fals al corydonecului stancian, se înfățișează privirii celorlalți, a celor care cauzalizează forma esteticului transparent, și care propun, drept soluție a reprezentării, autoexcluderea, figuralitatea, percepute într-o mascare limitată, variabilă a disoluției organicului:

„Cu-n tainic creion îmi sporesc frumusețea,
Fac baie în cidru de trei ori pe noapte
Și-n loc de scuipat am ceva ca un lapte,
Pantofii cu baretă mi-ajută sveltețea
Și-un drog scos din sânge de scroafă noblețea.

Toți dinții din gură pudrați mi-s cu aur,
Mijlocul mi-e supt în corset sub cămașă,
Fumez numai pipe de opiu uriașe,

Pe brațul meu drept tatuat-am un taur
Și fruntea mi-e-ncinsă cu frunze de laur.”

Paradoxul dandyst stancian conservă modalitatea estetică de a reflecta asupra condiției umanizate a danyului, în fapt, se asimilează conceptual prin înscenare, prin utilizarea măștii, iar insularitatea, care se dorește a fi marginalitate, acționează în raportul identitificat cu ceilalți, cu exteriorul, din care falsul dandy corydonec se autoexclue, prin singularizare și prin situația de a fi singur, tocmai, prin perfecțiunea seducătoare, infinită, care modelează plictisul. Imanența stării fictive a poeticului corydonec se anulează prin elementele care deconstruiesc materialitatea, individualul devine axa superficialității, prin care se realizează esteticul. Posibilitatea de integrare, în matricea artificului artistic, rămâne redundantă, distructivă, ficțiune lirică a ideii de transcendere a spațialității, tipice umanului, astfel încât eroul se sustrage potențialității de a redefini categoria în care este inclus, a falsului dandy, a unui grotesc personaj, care surprinde prin imagini confuze, dispartate.

În *Corydon* se dezlănțuie imaginea grotescă a dandyului, care se subsumează interiorității, se cicatrizează starea aceasta desuetă a formalului, deoarece actul sublim al interpretării simbolice argumentează viziunea poetică a singularului, a ceea ce nu se poate caracteriza decât în terminologie psihotică stanciană, și singurătatea, explicitarea devine, astfel, imposibilitatea naturală de a reflecta asupra subiectivității lumii din jur, vocația lui fiind, așa cum afirmă Albert Camus, unicitatea.

Spectacolul continuu, susținut de eroul corydonec în fața publicului, sfârșește în momentul în care *karma* se estompează, iar scenicul trece în spațiul privat, nemijlocit de dinamism, în motivația limbajului organicului, sau, după afirmația lui Baudelaire, din *Curiozități estetice*, dandyul refuză canoanele burghize. Intenționalitatea lui evanoidiază un program, din care transpare profunzimea tipologiei anti-egalitare, pentru că, spre deosebire de artistul boem, cel dintâi manifestă oroare față de mulțime datorită sentimentului de masificare al acesteia, motiv pentru care dandyul nu acceptă cadrilitatea, nici suficiența distrugătoare a vulgului, adică, își asumă destinul prin impunerea stilului aristocratic, al autoizolării în spațiul limitat al decadenței văzute, prin ochii publicului, ca formă complexă de agresiune a statutului evocator al canonului estetic:

„Prin lungile, tainice, unghii vopsite
Umbrela cu cap de pisică rânjește
Și nu știu de ce, când plimbarea-mi priește,
Când sunt mulțumit c-am stărnit noi ispite

Din mine ies limbi și năpârci otrăvite,

Din mine cresc crengi ca pe pomi, mătăsoase
Și însăși natura atotștiutoare,
Ea însăși nu știe ce sunt: om sau floare?
Un turn de pe care cad pietre prețioase?"

În *Omul revoltat*, Albert Camus observă în această idee a izolării dandyului, în imanența condamnării lui, o ludicitate, din care transpare moartea. Dincolo de tipare, argumentarea concluzionează că acesta își joacă viața, aflându-se, așadar, în incapacitatea de a o trăi, jocul nu transcende spre funcția cognitivă a limajului, moartea completează spațialitatea și temporalitatea în constructul afectului, în acea ideatică a substituției individualului, deoarece absența *doxei*, în corporalitatea dandyului, parafrizează paradigma estetică, prin care a fi singur înseamnă a nu fi nimic, adică a nu intra în categoria estetică a fluxului prezumției, recognoscibile în artistic.

Poemul *Corydon* al lui Radu Stanca trebuie înțeles în explicitarea funcției sale artistice, în complexitatea elementelor reprezentate de falsele măști, care ascund o ideatică, motivată de limbajul expresiv, de conotațiile mutațiilor, pe care corydonescul autentic le însușește, într-o strategie argumentativă despre dandysm, și, prin aceasta, se realizează încercarea plurivalentă de a defini, prin intermediul verbului *a fi*, o metamorfoză catalitică, prin care să se transgreseze granițele dintre uman și non-uman, dintre real și fictiv, dintre sugestie și mimesis, într-o ambiguitate la nivelul percepției narcisiste.

¹ („Le poète détruit des choses dites et faites, pour y substituer des choses qui seront elles-mêmes détruites. Et en même temps, ce terrible empêchement de danse en rond est un homme qui respecte le passé, les belles choses, qui respecte ceux qui ont eu la même anarchie que la sienne, et qui ne sont plus des anarchistes car ils sont devenus des classiques.”), în Jean Cocteau, *Sur la poésie*, Colecția „Paroles d’Aube”, Editura La Renaissance du Livre, Tournai, 2001, p. 24.

² Gabriela Gavriliuță, *De la „Manifest” la „Adio, Europa!”: Cercul Literar de la Sibiu*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, p. 34.

³ („La poésie est cette pratique du langage qui ouvre un passage, toujours nouveau, vers le dehors, et subordonne la forme toujours neuve où se réalise son acte création, d’invention, de découverte du sens, à l’expérience de ce passage.”), în François Lallier, *La voix antérieure. Baudelaire, Poe, Mallarmé, Rimbaud*, Prefață de Yves Bonnefoy, Colecția „La lettre volée”, Editura La lettre volée, Bruxelles, 2007, p. 151.

⁴ Gabriela Gavriliuță, op. cit., p. 35.

⁵ Adriana Babeți, *Dandysmul. O istorie*, Editura Polirom, Iași, 2004, p. 17.

⁶ Gabriela Gavriliuță, idem, p. 42.

Gheorghe BĂLICI
(Republica Moldova)

Versuri

Pe plaja inimii

Pe plaja inimii, sub soare,
când vine toamna,
vântul mână frunze galbene și moi,
apoi încep să cadă ploii
și clipe trecătoare.

Triumfiuri mici de păsări care pleacă
spre zarea sângelui ce râde în amurg
ating cu-aripa lor un cer
în care sufletul se-mpacă cu Dumnezeu,
când visele spre soare curg
spre alte ceruri și spre alte astre
în care se aud cum bat și inimile noastre.

Așa-s țărani

Țăranii nu se duc la mare, la munte, la băi,
ei au marea lor de griji și nevoi,
ei au muntele lor de răbdare,
doar baie nu au și nu au
chiar tot timpul ce pune pe trup.

Țăranii muncesc până văd că se rup.
Ei mor când vor ei, c-așa e când vezi că ai
libertate - mori când vrei tu,
plângi când vrei tu, mănânci când doar ai.

Țăranii vor toți să ajungă în rai:
unii ajung când nu vor,
alți, când vor, nu ajung,
fiindcă, de, așa sunt țăranii...

În viață

În viață se întâmplă să și trăiești.
Anume în viață
te înspăimântă durata vieții în sine.
Dacă e scurtă, dacă-i prea lungă
și e doar din nopți nesfârșite?

În viață abia de încerci să auzi
cum bate o altă inimă în inima ta
sau cum trece pe șes veșnicia,
ușor atingând iarba, timpul și roua.

În viață trebuia mai întâi să te naști,
ca să vezi cât de singur rămâi
cu florile liniștii pe tine-nflorindu-te.

Icoane în ochii inimii

Două icoane tresar în ai inimii ochi,
una e plină de cer și de cânt,
alta - de pământ și de munci nesfârșite.
În fiecare din ele sfinții țărani
ară cu mâinile lor
liniștea ce-i înconjoară și viața.

Cerul dintr-o icoană curge-n pământ,
pământul din alta se mută în cer
și ochii albaștri ai inimii
se umplu încet de o nouă lumină.

Omul fără mâini

Omul fără mâini visează că are raze
în loc de mâini.

Cu ele își îmbrățișează iubita
și-o încălzește,
cu ele apucă ramul și-și culege cireșele,
cu ele își netezește pe creștet copiii,
să crească mari și puternici.

Omul fără mâini gândește că are aripi
în loc de mâini.
Cu ele lovește-ntunericul ce-l împresoară,
cu ele taie văzduhul până în cer,
de unde privește la el,
cel rămas pe pământ,
cu ele apără ideea de zbor.

Omul fără mâini dorește să aibă mâini.

Iepurele de la nașterea mea

Oricum m-aș tot păzi, îmi intră cineva în vis
și-mi bagă-n el un iepure ucis
ce-a alergat, de zeci de ori,
în jurul unui sat
în care mă nașteam încrâncenat.
Vai, iepurele-acela fugărit de câini
fugea, probabil, de luni și săptămâni
și ajunsese-o zdreanță sau un ciot
alergător cu frica lui cu tot,
un suflet tremurând, de toate speriat
ce-n orizont deodată a fugit și a intrat,
și-a devenit, c-o parte dintr-un nor,
culoarea unui dor al meu,
alergător.

Stelian COMBOȘ

Sfântul Nicodim de la Tismana – Model al rugăciunii lui Iisus în lumea post-modernă și impactul acesteia asupra vieții secularizate de astăzi...

Motto: *Rugăciunea lui Iisus face din inima fiecăruia o chilie monahală unde se află „singur cu Singurul”, în tăcere. Nevoitorul învață să tacă. Dar tăcerea creștină nu poate fi despărțită de un cuvânt mereu reînnoit. La un moment dat, cel tăcut, isihastul, primește harisma cuvântului de viață, care merge de la inimă la inimă, cuvântul - sămânță. Olivier Clement.*

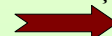
Astăzi, a vorbi despre rugăciune, într-o lume în care avem atât de multe alte preocupări mult mai „palpabile și mai rentabile”, constituie, de cele mai multe ori, un „nonsens” datorită gândirii noastre foarte pragmatice în urma căreia așteptăm, în cel mai scurt timp, lucruri și rezultate foarte „concrete” și foarte „eficiente”!... Pentru foarte mulți dintre noi, cei așa ziși credincioși, a ne ruga înseamnă a depune un efort prea mare și pentru o lungă durată de timp (de fapt ar trebui să fie pentru toată viața) pentru care noi nu mai avem vreme sau, cu alte cuvinte, nu reușim să ne facem suficient timp!... Ne comportăm, în acest fel, în raport cu rugăciunea fiindcă foarte mulți dintre noi, nu (re)cunoaștem autenticul motiv și scop al viețuirii noastre pe acest pământ!...

În altă ordine de idei, nevoia de rugăciune a omului credincios este în afară de orice îndoială. Cu cât este mai puternică credința, cu atât este mai puternică și nevoia sa de rugăciune. Dar în societatea de astăzi constatăm o slăbire a credinței. Prin urmare și un fel de indiferență față de rugăciune. Poate că noțiunea de societate secularizată nu indică, totuși, o societate total necredincioasă, ci o societate în care majoritatea membrilor nu mai practică rugăciunea decât foarte rar, în momente excepționale, nemaiavăd puterea necesară de a se raporta la Sfinții Părinți ai Bisericii - care ar trebui să le fie exemple, în acest sens!... „Pentru cel care dorește să-și mențină vigoarea credinței prin rugăciune se pune, astăzi, o dublă problemă: aceea de a-și apăra credința împotriva influențelor nefaste

a unui mediu slăbit în credință și aceea de a apăra practica rugăciunii în cadrul unei societăți care a pierdut în mare parte uzul acesteia. În timp ce omul de odinioară găsea în mediul social un factor prin care își întărea credința și practica rugăciunii, astăzi acest mediu este un factor de răcire, un factor împotriva căruia cel care vrea să-și mențină credința și rugăciunea trebuie să se apere.” - ne relatează Părintele Dumitru Stăniloae în lucrarea sa „Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt”.

Și în această împrejurare ne poate veni în ajutor unul din Sfinții noștri Părinți, și anume **Sfântul Nicodim cel Sfințit de la Tismana** - originar din Serbia, care s-a călugărit la Mănăstirea Hilandar din Sfântul Munte Athos - unde se află centrul trăirii spirituale și al gândirii profund și autentic ortodoxe dintotdeauna, și care apoi, a venit și a întemeiat mai multe mănăstiri la noi, pe locurile vechilor sihăstirii și pustnicii, fiind considerat, din acest motiv, unul dintre principalii (re)organizatori ai monahismului românesc. **Sfântul Părintele nostru Nicodim** a adus din comunitatea athonită a Hilandarului practica rugăciunii isihaste, practică ce va instaurată mai târziu în cealaltă parte a plaiurilor românești, de către Sfinții Paisie Velicicoski ori Vasile de la Poiana Mărului. Acest Sfânt al Bisericii noastre a adus această rugăciune cu toate roadele și foloasele ei, ce se cere și astăzi a fi reevaluată și reactivată, nu doar în mediile monahale, unde ea este practică, ci și în societatea laică și laicizată a lumii post-moderne, în care ea trebuie cultivată în egală

măsură, deoarece între viața monahală și cea din lume nu trebuie să existe diferențieri și despărțiri, din punctul de vedere al săvârșirii și rostirii rugăciunii. Astăzi, ca întotdeauna, omul credincios trebuie să caute într-o mare măsură el însuși motivații care să-i poată susține credința și propria sa practică a rugăciunii. Și tocmai acest lucru ar putea face credința sa mai profundă, raportarea la modelele vii ale Părinților - între ei numărându-se și **Sfântul Nicodim**, precum și rugăciunea sa mai fierbinte, dat fiind că, într-o mare măsură, ele nu mai sunt susținute de mediul social, ci pot fi luate, cel mai bine, din mediul Tradiției patristice, aghiografice și patetice. Prin urmare, omul care reușește să-și întărească credința și rugăciunea prin motivații personale, corect reflectate, poate deveni el însuși un focar pentru consolidarea credinței și înnoirea rugăciunii în mediul său social, fiindcă la viața cea sfântă suntem chemați cu toții, fără a face însă din dobândirea sfințeniei, un scop în sine. Prin aceasta el poate ajuta societatea să iasă din viața superficială, saturată de o continuă plictiseală și permanentă monotonie, care sunt două din cauzele slăbirii credinței și a rugăciunii, urmări ce duc, în fond, la vlăguirea și la secătuirea noastră duhovnicească; cu alte cuvinte - spune tot Părintele Stăniloae în aceeași lucrare - el poate ajuta să regăsească un conținut mai substanțial, să-și întărească rădăcinile adânci înfigându-le într-o mai mare profunzime a vieții, fără de care existența umană este de o uniformitate monotonă și

lipsită de semnificație.

O trăsătură caracteristică a acestei societăți este aceea că omul se simte în ea mult mai singur, decât în societatea de ieri în care nu lipsea preocuparea pentru Dumnezeu, lipsindu-se așadar, de comuniunea sfinților, a **Sfântului Nicodim**, căruia, oare câți dintre noi îi cunoaștem viața sau îi urmăm credința, în duhul rugăciunii!... Credinciosul simte astăzi nevoia de a se ruga poate mai mult decât în trecut, pentru că prin rugăciune se salvează de singurătatea care este atât de greu de suportat. „El găsește în rugăciune mijlocul de a fi în comuniune cu Dumnezeu, cu Sfinții Săi și ai Bisericii noastre, între care la loc de cinste se află **Sfântul Nicodim**. În acest fel îl are în rugăciune pe Dumnezeu Însuși și pe Sfinții Săi, în dialog cu el prin toate lucrurile și lucrările ajungând, astfel, ca el însuși să îl vadă și să-l înțeleagă pe Dumnezeu prin toate. Cel ce se roagă ia cunoștință de rădăcinile sale în realitatea personală, infinită a lui Dumnezeu și nu se lasă pradă valurilor superficiale ale vieții, ale unei vieți închise doar în orizontul pământesc. Își poate umple viața cu un conținut infinit” - susține același părinte în aceeași lucrare.

În Ortodoxie se practică o formă de rugăciune permanentă, rugăciunea inimii sau a minții pe altarul inimii ori a sensibilității pline de iubire și de milă în care se află Hristos cu iubirea și cu mila Sa. Este adevărat că în această rugăciune pare că cerem mila lui Hristos numai pentru persoana noastră: „**Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul**”. Se pare, așadar, că prin aceasta ne interesăm doar de noi înșine. Dar în măsura în care mă consider păcătos, în mod sigur mă gândesc la toate păcatele pe care le-am săvârșit față de Dumnezeu și față de frații mei, deci mă rog, în virtutea dorinței de realizare a comuniunii, și pentru relații mai bune cu aceștia sau pentru ca ei să nu rămână pentru totdeauna afectați de nedreptățile mele față de ei, așa cum procedau și Sfinții Părinți cu toți semenii lor, în virtutea dragostei și a corectitudinii lor, alăturându-se acestora și **Părintele nostru Nicodim**. În acest sens, Sfântul Isaac Sirul spune: „Cel care, pomenind pe Dumnezeu, cinstește pe tot omul, află ajutor de la tot omul prin voința cea ascunsă a lui Dumnezeu. Și cel ce îl apără pe cel nedreptățit îl are pe Dumnezeu luptând pentru sine. Cel ce-și dăruiește brațul său spre ajutorul aproapelui primește brațul lui Dumnezeu în ajutorul său”.

Rugăciunea este, așadar, un factor de în-sănătoșire și întărire spirituală a ființei mele, dar și o în-sănătoșire și consolidare a coeziunii sociale într-un plan mai profund. Cel ce se roagă îi are pe ceilalți în inima lui iar ei simt

aceasta și vin spre el. Sfântul Serafim de Sarov a spus: „Împacă-te cu Dumnezeu și mulți oameni vor veni să se împăce cu tine”. Reproducând aceste cuvinte, Arhimandritul Gheorghe Kapsanis - Egumenul Mănăstirii Grigoriu din Sfântul Munte Athos adăuga: „În tradiția isihastă a Bisericii se observă că pe măsură ce Părinții care se împăcau cu Dumnezeu și se afundau în pustie, mulțimi tot mai numeroase veneau la ei pentru binele lor”. Rugăciunea lui Iisus - „**Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul**” - se poate rosti ori-când și oriunde, potrivit-se la fel de bine și nevoitorului din pustie, și creștinului care viețuiește în tumultul cetății. Căci amândoi poartă același război nevăzut, cu aceleași „duhuri ale răutății” (cf. Efes. 6, 12), și amândoi au trebuință de aceeași armă nebiruită: Numele lui Iisus pentru care ambii trebuie să se „roage neîncetat” deoarece au de atins aceeași țintă: - a mântuirii sufletului și a trupului.

Problema care a frământat spiritualitatea răsăriteană, deci și pe **Sfântul Nicodim** care a căutat răspunsul în moștenirea athonită, se rezumă la această întrebare: Cum să te rogi neîncetat? Cum să fii nu doar un om care participă în fiecare duminică sau mai des la Sfânta Liturghie, la Slujba Euharistică, ci, potrivit îndemnului paulin citat mai sus să fii un „om euharistic”? Nu doar un om care sfințește timpul, rugându-se la principalele „ceasuri” ale zilei ci un „om liturgic”, capabil să sfințească fiecare moment. Un răspuns potrivit ar fi să faci totul având sentimentul prezenței lui Dumnezeu, fiind cu recunoștință față de El și cu dragoste și grijă față de aproapele, așa cum au fost acești Sfinți bineplăcuți lui Dumnezeu, printre care și **Sfântul Nicodim**. „În orice gând sau faptă prin care sufletul aduce închinare lui Dumnezeu, el se află cu Dumnezeu” - spune Sfântul Macarie

cel Mare. Rugăciunea neîncetată, potrivit Sfântului Maxim Mărturisitorul, „este să-ți silești sufletul către Dumnezeu, cu multă evlavie și cu multă dragoste... să te încredințezi lui Dumnezeu în toate faptele și în tot ce ți se întâmplă”. Unul dintre interlocutorii Pelerinului rus îi explică acestuia că rugăciunea lăuntrică este celebrarea însăși a vieții și a universului, entuziasmul care poartă toate lucrurile către plenitudine și către frumusețe și că este de datoria omului să descătușeze acest suspin universal al Duhului. Părintele Stăniloae spunea, tot așa, că trebuie să primim lumea ca pe un dar al lui Dumnezeu, pe care toți laolaltă să l-l napoiem, după ce am pus pe ea pecetea iubirii noastre creatoare. Toate acestea sunt adevărate, toate sunt importante. Dar dacă nu vrem să rămânem în stadiul de bune intenții, ne trebuie o unealtă prin care să le putem pune în practică. Iar aceasta este rugăciunea lui Iisus, pe care **Sfântul Nicodim** a împlinit-o cu prisosință. Și pentru aceasta trebuie să pornim la drum căci orice destin creștin este un pelerinaj către „locul inimii”, unde Domnul ne așteaptă, către care ne atrage. Călătoriile nu fac decât să exprime, să înlesnească, prin întâlnirile prilejuate, prin înrăuirile resimțite, această călătorie lăuntrică. Căutăm omul, oamenii care să ne dea „cuvinte de viață”, aceștia fiind Sfinții și îndrumătorii duhovnicești, care să ne trezească la ceea ce ne este cel mai apropiat și totuși atât de departe... Iată, Pelerinul a întâlnit un astfel de om: „Am intrat în chilia lui, iar bătrânul mi-a spus: *Rugăciunea lui Iisus lăuntrică și neîncetată este chemarea continuă și neîntreruptă a Numelui lui Iisus, cu buzele, cu inima și cu mintea, având simțământul prezenței Sale, oriunde și oricând, chiar și în timpul somnului. Ea se exprimă prin cuvintele: Doamne Iisuse Hristoase miluiește-mă. Cel care se obișnuiește cu această chemare dobândește o mare mângâiere și nevoia de a o rosti mereu. După câțva timp, nu mai poate trăi fără această rugăciune, care curge în el de la sine, pretutindeni, mereu*” - conform relatărilor din cartea „Povestea unui Pelerin”. „Doamne Iisuse Hristoase” sau „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu”, se spune odată cu inspirația. „Miluiește-mă” sau „Miluiește-mă pe mine, păcătosul” o dată cu expirația. Aceasta se face odată cu lepădarea de sine, din dragoste. Astfel vom ajunge a vorbi de rugăciunea neîntreruptă, pe care au dobândit-o Părinții bisericești, știuți sau neștiuți.

La unii mari Părinți Duhovnicești rugăciunea lui Iisus devine „spontană”, „neîncetată”. Chemarea Numelui Său se identifică cu bătăile inimii. Ritmul însuși al vieții, respirația, bătaia inimii, este ceea ce se roagă în

Watteau - Pierrot

ei sau, mai curând, în perspectiva începutului și sfârșitului, se recunoaște ca fiind rugăciune. Dar, îndeosebi în zilele noastre, aceasta nu trebuie voit, ci descoperit printr-o smerită lepădare de sine, într-o încredere deplină, prin har. „Atunci când Duhul Se sălășluiește în cineva, acesta nu se mai poate opri din rugăciune, căci Duhul nu încetează de a Se ruga în el. Fie că doarme sau este treaz, rugăciunea nu se mai desparte de sufletul său. În timp ce doarme, mănâncă, bea, muncește, mi-reasma rugăciunii se răspândește din sufletul său. De acum înainte nu se mai roagă în anumite momente, ci mereu. Mișcările minții curățite sunt glasuri tăcute care cântă, în taină, o cântare Celui nevăzut” - spune Sf. Isaac Sirul. Iar pelerinul ne mărturisește: „*M-am învățat atât de bine cu rugăciunea inimii, încât o lucrăm neîncetat, iar, în cele din urmă, am simțit că mergea de la sine, fără nici o lucrare din partea mea; rugăciunea izvora în mintea și în inima mea nu numai când eram treaz, ci și când dormeam, și nu s-a mai întrerupt nici o clipă*” adică a ajuns la „starea de rugăciune”, îplinind, în acest fel, îndemnul paulin de a se „ruga neîncetat”.

Prin urmare, „actului rugăciunii îi urmează starea de rugăciune. Iar starea de rugăciune este adevărata fire a omului, adevărata fire a ființelor și a lucrurilor. Lumea este rugăciune, celebrare, așa cum o arată atât de admirabil Psalmii și Cartea lui Iov. Dar această rugăciune tăcută are nevoie de gura omului pentru a răsună. Este ceea ce anumiți Părinți greci numesc „contemplarea firii”: omul adună rațiunile (logoi) lucrurilor, esențele lor spirituale, nu pentru a și le însuși, ci pentru a le aduce lui Dumnezeu ca pe o jertfă din partea creației. Vede lucrurile, structurate de Cuvânt, însuflețite de Duhul vieții și al frumuseții tinzând către Obârșia paternă, care le primește, în distincția lor. „Căci unirea, desființând separarea, nu dăunează căutății de puțin deosebirii” spune Sf. Maxim Mărturisitorul. Toată această relateare avându-o din lucrarea „Rugăciunea lui Iisus” a lui Olivier Clement. De aceea se refugia **Sfântul Nicodim** în peștera Tismanei și în alte crăpături ori în „cela mai de jos ale pământului” pentru a ajunge la această stare de rugăciune neîncetată - aceasta rămânând moștenire și temei pentru viața monahală, cenobitică de mai târziu.

Sfântul Nicodim a ajuns la concluzia și la certitudinea că rugăciunea lui Iisus deșteaptă în inimă o dragoste fără margini. Tot în continuarea acestei idei se întrebă și Sfântul Isaac Sirul: „Ce este, oare, o inimă iubitoare? Și iată cum răspunde tot el: „Este o inimă care arde de dragoste pentru toată zidirea, pentru oameni, pentru păsări, pentru

fiare, pentru diavoli, pentru toate făpturile... Iată de ce un astfel de om se roagă neîncetat... chiar și pentru dușmanii adevărului, și pentru cei care-i fac rău... se roagă chiar și pentru șerpi, însuflețit de mila nesfârșită care ia naștere în inima celor care se unesc cu Dumnezeu!”. Și tot el: „Ce este cunoașterea? - simțul vieții nemuritoare. Și ce este viața nemuritoare? - să simți totul în Dumnezeu. Căci dragostea vine din întâlnire. Cunoașterea legată de Dumnezeu unifică toate dorințele, iată observația și concluzia la care au ajuns Sfinții Părinți ai Bisericii; Iar pentru inima care o dobândește, ea este numai dulceață revărsându-se pe pământ. Căci nimic nu se poate asemui cu dulceața cunoașterii lui Dumnezeu”, Care a semănat ale Sale în toate cele ce sunt, încât prin ele, ca prin niște deschizături, să Se arate minții într-o lumină a înțelegerii, cucerind-o, luminând-o și atrăgând-o spre Sine, după cum aflăm scris în Filocalia - vol. 8, pag. 421. Totul culminează cu adevărata iubire de aproapele. Mă gândesc la acel frumos text al unui „nebun pentru Hristos” rus de la începutul veacului XX: „Fără rugăciune, toate virtuțile sunt ca niște copaci fără pământ; rugăciunea este pământul care îngăduie tuturor virtuților să crească... Ucenicul lui Hristos trebuie să trăiască numai prin Hristos. Atunci când îl va iubi în așa măsură pe Hristos, va iubi fără îndoială și toate făpturile lui Dumnezeu. Oamenii cred că mai bine trebuie să-i iubești pe oameni și apoi pe Dumnezeu. Și eu am făcut așa, dar nu ajută la nimic. Dar când, dimpotrivă, am început să-L iubesc pe Dumnezeu, în această iubire pentru Dumnezeu mi-am aflat aproapele. Și în această iubire pentru Dumnezeu, vrășmașii mi-au devenit și ei prieteni, făpturi

ale lui Dumnezeu” - După cum aflăm consemnat în aceeași carte a lui Olivier Clement.

Drept măritorii noștri Părinți subliniază faptul că trebuie evitat proiectarea propriului tău psihism asupra celuilalt. Trebuie să-l înțelegi pe celălalt într-o deplină lepădare de sine, până când ajungi să afli în el chipul lui Dumnezeu. Atunci descoperi cât de mult poate fi întunecat, deformat acest chip de către puterile răului. Atunci poți vedea inima omului ca loc în care binele și răul, Dumnezeu și diavolul, duc o luptă neîncetată. În această luptă trebuie să se intervină nu prin forță exterioară, care nu poate duce decât la acel „coșmar al binelui nefast, cu sila” de care vorbea Berdiaev, ci prin rugăciune. Poți interveni dacă-ți pui toată încrederea, dacă te lepezi de orice dorință interesată, dacă asemenea lui David, îți arunci armele și intri în luptă fără altă armă decât Numele Domnului. Și atunci Numele, devenit Prezență, ne inspiră cuvintele, tăcerile, gesturile cu adevărat necesare.

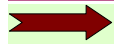
Celor care ajung în această „stare de rugăciune”, totul le este „înapoiat însuțit”: „Ei cunosc transfigurarea erosului, căutată cu atâta disperare de adepții freudo-marxismului!... Percep cu o „plenitudine” extraordinară taina ființelor și a lucrurilor, fața ascunsă a lumii. Primesc harismele paternității spirituale, darul vindecării, darul proorociei sau darul facerii de minuni, pe care-l avea și **Sfântul Nicodim**. Andrei Scrima, în cartea sa „Despre Isihasm”, citându-l pe Sfântul Ioan Cassian, susține că „pot contempla divinitatea numai aceea care, cu ochi foarte puri, se înalță deasupra acțiunilor și gândurilor joase și pământești, se retrag și urcă împreună cu El (cu Iisus Hristos) pe acel munte înalt al singurătății, acolo unde Iisus Hristos, desfăcând sufletele din tumultul pasiunilor și separându-le din amestecul tuturor viciilor, le statorește într-o credință vie și le face să urce pe cea mai înaltă culme a virtuților unde El își arată mai apoi, neacoperită, slava... și strălucirea chipului Său celor care au ochii inimii destul de puri pentru a le contempla...”

Mintea, unită cu inima, accede la o formă înnoită de înțelegere, la o gândire plină de pace și de dragoste, purtată de rugăciune, căci de acum înainte aceasta nu se mai întreprinde în timpul gândirii. Practica invocării Numei lui Iisus nu are, contrar unor păreri, nimic antiintelectual, căci **Sfântul Nicodim**, de pildă, nu era un antiintelectual, dimpotrivă: ea răstignește și învie mintea. Inima eliberată fiind de închipuiri ajunge să producă în ea însăși tainice și sfinte gânduri, așa cum pe o mare liniștită vezi peștii mișcându-se și delfinii dănuind.

În rugăciunea curată este vorba de unirea

Watteau - Judecata lui Paris

minții (nous) cu inima. Nu trebuie ca mintea să rămână singură, nici ca inima să rămână singură. O rugăciune care se face numai cu mintea este o rugăciune rece, o rugăciune care se face doar cu inima este pur sentimentală care ignoră tot ceea ce Dumnezeu ne-a dat, ceea ce ne dă și ne va mai da în Iisus Hristos. „Este o rugăciune fără orizont și fără perspectivă, o rugăciune în care nu știm de ce să-i mulțumim lui Dumnezeu, pentru ce îl laudăm, nici ce anume să-i cerem. Omul care se roagă are sentimentul că se pierde într-un infinit impersonal. E un sentiment care ignoră faptul că el face experiența unui Dumnezeu personal. Și deci nu este rugăciune” - afirmă Părintele Dumitru Stăniloae.

Trebuie să precizăm, încă o dată, că această întâlnire a minții cu inima nu se face prin ridicarea inimii în minte, ci prin coborârea minții în inimă. Aceasta înseamnă că nu inima își află odihna în minte, ci mai degrabă mintea își află odihna în inimă adică în adâncul inimii strâns unite cu adâncul lui Dumnezeu, obiectul căutării sale. Uneori, celor înduhovniciți li se dezvăluie tainele începuturilor și ale sfârșitului omenirii și universului. Ei participă la trecerea istoriei către Împărăție, așa cum a făcut-o și Sfântul nostru din Tismana Olteniei, deveni partași la nașterea noului Ierusalim; își află locul în comuniunea „păcătoșilor conștienți”, cei care se roagă pentru mântuirea tuturor. Dacă Biserica a condamnat apocatastaza origenistă ca certitudine doctrinală și ca automatism cvasiciclic, ea a încredințat, în schimb, celor înduhovniciți taina rugăciunii pentru mântuirea universală, activitate pe care Părinții noștri duhovnicești și-au asumat-o cu multă larghețe a inimii!...

„Rostind în rugăciunea lui Iisus „miluiește-ne”, ne amintim că nu te mântuiești de unul singur, ci numai în măsura în care devii o persoană în comuniune, care nu mai e despărțită de nimic. Cel care invocă Numele devine prietenul Mirelui, se roagă ca toți să fie uniți cu Mirele: „Acela trebuie să crească iar eu să mă micșorez”. Nu mai vorbește de iad decât pentru el însuși, cu o smerenie fără margini. Ca acel cizmar din Alexandria, care i-a dat o lecție Sfântului Antonie, dezvăluindu-i că se roagă ca toți să fie mântuiți, el fiind singurul care merită să fie osândit. Ca Simeon Noul Teolog care spunea că trebuie să-ți privești toți semenii ca pe niște sfinți și să te consideri drept singurul păcătos, „spunându-ți că în ziua judecății toți vor fi mântuiți, numai tu vei fi osândit” - Ne spune tot Olivier Clement. Și atunci, Domnul i-a spus starețului Siluan: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui”. Această întâlnire în iubire dar și acest sentiment al diferenței infinite dintre Dumnezeu și mine, această necesitate a milei

lui Dumnezeu pe care o simte omul, se exprimă în rugăciunea lui Iisus. Inima este izvorul sentimentelor, deci și al iubirii. Iar iubirea înseamnă întâlnire cu celălalt. Și fiindcă iubirea este animată de un avânt infinit, ea nu ar putea fi pe deplin satisfăcută decât în întâlnirea cu Dumnezeu, Cel infinit.

Părintele Profesor Dumitru Stăniloae în lucrarea deja citată ne spune că „în întâlnirea cu Dumnezeu - Infinitul este perceput ca o bucurie nesfârșită, ca o lumină. Exprimându-le prin cuvinte, omul sugerează această bucurie care depășește orice limite. Deși încă foarte slab, cuvintele rugăciunii lui Iisus exprimă acest sentiment de bucurie, de recunoștință și de smerenie infinită. Dar lucrul principal nu e să rostim cuvinte. Principalul se află în această experiență a bucuriei, a recunoștinței, a iubirii, a smereniei și chiar a durerii nesfârșite care provoacă păcatul. Cuvintele nu mai formează un obiect de reflexie pentru cel care le pronunță. Ele nu se mai interpun între om și Dumnezeu, ci prin ele omul se adresează lui Dumnezeu Care este de față. Prezența lui Dumnezeu copleșește totul”.

Așadar, trecând noi prin gama aceasta de stări sufletești, la ce ajungem? Cu ce ne alegem? Ce roade culegem? Cu ce ne alegem de la Sfinții noștri, **de la Sfântul Nicodim acum la împlinirea a peste 600 de ani de nașterea sa în Ceruri?** Dobândim liniște aducătoare de bucurie și reconfortare sufletească, împăcare cu Dumnezeu și cu sine. Minunea rugăciunii nu constă atât în împlinirea ei, în înduplecarea lui Dumnezeu, ci în atingerea tainică ce se efectuează între sufletul nostru limitat și Duhul nemărginit al lui Dumnezeu, experiență pe care au trăit-o și Sfinții, din belșug. „Inima omului se află într-o stare prielnică primirii harului și binecuvântărilor lui Dumnezeu. Din această atingere odrăslesc o serie de transformări binefăcătoare în ființa noastră. Rugăciunea

se face între noi și Dumnezeu în viața noastră umană. În adâncurile serafice ale interiorului nostru se produce, prin rugăciune, o comuniune discretă și rodnică între noi și Dumnezeu. Fără această relație personală cu Dumnezeu prin rugăciune, credința rămâne o convingere teoretică, cultul o lucrare de formă externă, cercetarea Părinților o cronologie seacă. Fără rugăciune, lucrările noastre morale îi lipsește profunzimea religioasă, fără rugăciune iubirea lui Dumnezeu nu se manifestă în toată plenitudinea ei, se deschide un abis între Dumnezeu și om” - reliefează Părintele Ioan Bunea în cartea sa „Psihologia Rugăciunii”.

Ținând seamă de faptul că, prin rugăciune omul pășește înaintea lui Dumnezeu, pentru a vorbi cu El despre sufletul său, despre desăvârșirea și despre mântuirea sa, rugăciunea rămâne suprema datorie a noastră, a tuturor creștinilor, văzând și constatând din cele enunțate aici importanța și actualitatea ei, fiind ieri, azi și în veci aceeași; ea fiind semnul supremației morale și duhovnicești în lume. Dacă, prin absurd, ar fi să înceteze, la un moment dat, rugăciunea pe pământ, nevinovăția ar rămâne fără ocrotire, păcatul fără iertare, virtutea fără putința desăvârșirii și lumea ar intra în întunericul stricăciunii și a morții care ar duce la noaptea veșnică a iadului, iar existența Sfinților ca vase vii ale Bisericii în care descoperim lucrarea Duhului Sfânt, sau pomenirea contemporană a **Sfântului Nicodim** nu ar avea nici un sens, nici un folos!... Nădejdea sporește prin rugăciune: nădejdea Zilei neînserate, când adierea Duhului va împrăști cenușa și va arăta ca un „rug aprins” întru Iisus Hristos. Risipirea amăgirii și zdrobirea morții nu se vor săvârși fără mari încercări. Atunci, cine va chema Numele Domnului se va mântui, așa cum au făcut Sfinții - care au fost oamenii unui loc și a unui timp dat și bine delimitat dar care au ajuns locuitorii veșniciei, ai metaistoriei, ai timpului și ai spațiului universal.

Așadar, rugăciunea este o minune ce face minuni: Îl coboară pe Dumnezeu și înalță sufletul către El. Este o minune pe care o putem săvârși și de care ne putem împărtăși zilnic, plecând genunchii trupului dar, mai ales, ai sufletului și înălțând mintea noastră spre Domnul și spre „casnicii Săi” - care sunt Sfinții, între ei sălășluind și **Părintele nostru Nicodim cel Sfințit de la Tismana**, căruia îi aducem în aceste vremuri binecuvântate, prinosul nostru de cinstire, prețuire și recunoștință. Urmează doar să-i înțelegem rugăciunii sensul, și să o cultivăm spre și pentru desăvârșirea noastră căci ea este semnul omenității și izbăvirii noastre, de-a lungul tuturor veacurilor.

Watteau - Indiferentul

Al. Florin ȚENE

Din suflet prin Cuvânt

Iisus Hristos Atotputernicul divin - unificatorul prin înțelepciune între Cel ce L-a trimis pe pământ și istoria pământească

Lucrarea de excepție a Preotului Stavrofor Radu Botiș, intitulată „Aspecte pedagogice și catehetice în lucrarea de mântuire a Domnului Iisus Hristos”, apărută cu binecuvântarea P.S. Justin Sigheteanu, aduce în lumina Cuvântului forma metodei conversației pentru înțelegerea înțelepciunii Domnului Iisus Hristos, prin adjectivul katehētikos, formă a metodei pedagogice de explicare a lucrării de mântuire al trimisului lui Dumnezeu.

Cartea se deschide cu un „Cuvânt înainte”, semnat de Pr. lect. univ. dr. Gheorghe Șanta și o Prefață semnată de as. univ. dr. Marian Valerian, și cuprinde cinci capitole, fiecare cuprinzând subcapitole în care se abordează problema că viața lui Iisus reprezintă un model general de evoluție a omului. Fără existența lui Iisus în istoria umanității nu ar fi fost posibilă înțelegerea conceptului de dragoste, iubire, toleranță, răbdare, înțelepciune, rugăciune, suferință, care duc în mod precis și constant la purificarea sufletului.

„Dumnezeu n-a dorit moartea cea veșnică a omului, căci nu de aceea L-a creat pe om.

Pentru aceasta, în nemărginita Sa bunătate și iubire de oameni Dumnezeu a găsit, prin înțelepciunea Sa, mijlocul cel mai bun al izbăvirii de rău, hotărând astfel întruparea Fiului pentru mântuirea lumii (Efeseni 2, 4-5; Tit 3, 4-5).” - subliniază în cartea sa preotul Radu Botiș.

Dar prin Iisus omul nu iubește numai pe Dumnezeu, ci întreaga creație, e vorba de Sine, de semenii lui cit și de întreg cosmosul. Concluzionând că omul dacă iubește pe Dumnezeu, iubește și ceea ce a creat și iubește Dumnezeu.

Nașterea lui Iisus ca ființă umană, stă la baza definirii spiritului uman. El a deschis calea prin care omul poate să se mântuiască. Această idee se desprinde din Capitolul I al cărții.

„Hotărârea din veci a lui Dumnezeu cu privire la mântuirea lumii a fost împlinită de Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, care S-a întrupat la «plinirea vremii», adică atunci când pregătirea omenirii de către Proviđența divină pentru primirea Mântuitorului se împlinise.

Sfânta Scriptură exprimă ideea că activitatea de pregătire a mântuirii cuprinde pe toți oamenii, zicând despre Cuvântul că «era lumina cea adevărată, care luminează pe tot omul ce vine în lume» (Ioan 1, 9).”

În capitolul doi autorul abordează proveniența numelui Iisus Hristos din punct de vedere semantic și etimologic, exemplificând cu amănunte din Evangheliile lui Matei și Luca.

„Numele Mântuitorului, întemeietorul credinței creștine și al Bisericii, este Iisus Hristos. Aflat în prima pagină a Noului

Testament (Matei 1, 1), Iisus Hristos este numele complet al Fiului lui Dumnezeu întrupat, devenit persoană istorică, sau Fiul Omului. Iisus este termen grec, traducând cuvântul ebraic Ieșua, care înseamnă «Dumnezeu mântuie», adică Mântuitorul¹², «... și vei chema numele Lui: Iisus, căci El va mântui poporul Său de păcatele lor», îi spune îngerul, mesagerul divin, lui Iosif, bărbatul Mariei, mama lui Iisus (Matei 1, 21)”.

Iisus fiind o persoană istorică, El a făcut istorie. În acest context Iisus Hristos ne sugerează că ajungem la moarte, prin două căi: una bună și una rea. Fericit este însă doar acela care merge, cu credință în Hristos, pe prima dintre ele. Mergând cu sufletul în Rai, el face punte împreună cu cei vii de pe pământ din Sf. Bise-rica lui Hristos. Tocmai prin acest fenomen Mântuitorul, prin pildele Lui devine pedagogul și modelatorul ființei umane.

„Lucrarea mântuitoare a lui Iisus Hristos, poate fi contemplată în ea însăși, dat fiind că era necesară pentru mântuirea oamenilor, având o însemnatate deosebită.

Lucrarea Mântuitorului de reparare a firii noastre, de îndreptare a ei, a trebuit să se îndrepte în trei direcții.

În direcția refacerii legăturii cu Dumnezeu, legătură stricată prin păcat, Iisus trebuia să împace pe Dumnezeu cu omul. Aceasta nu se putea face decât prin slujba preoției. Preotul este cel ce sta între om și Dumnezeu și realizează împăcarea prin rugăciune și jertfă.

Prin altă lucrare, Iisus Hristos trebuia să-i lumineze mintea

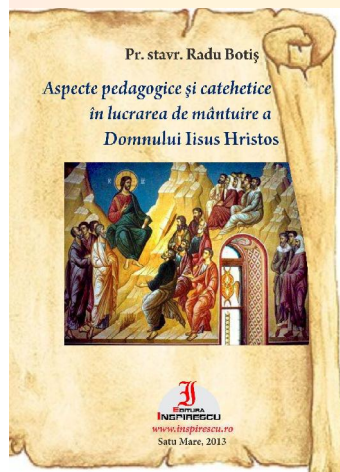
omului cât a stat pe pământ și să continue această lucrare prin trimișii Săi și după înălțarea la cer.” - precizează Radu Botiș în capitolul „Mântuitorul Iisus Hristos - Pedagogul și modelatorul ființei umane”.

Principala lecție a lui Iisus Hristos este iubirea de semenii, aceasta fiind esența vieții. Este una dintre cele mai sublime acțiuni pe care o poate realiza o ființă umană. Învățătura Mântuitorului, așa cum propovăduiește, este iubirea de Dumnezeu ca prima lege a omului și principala lui îndatorire spirituală.

„În întreita activitate mântuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos, chemarea Sa învățăto-rească sau profetică ocupă un loc de seamă. Mântuitorul venea cu învățătura cea nouă a mântuirii, care cuprindea adevărurile religioase absolute despre Dumnezeu și despre voia Sa, și ca orice învățător El a folosit mijloace de învățare și a avut ucenici. Din această pricină, Iisus Hristos S-a dovedit a fi un învățător deosebit de înzestrat, încât a fost numit «profețel profeților și învățătorul învățătorilor», rămânând pildă până astăzi la toate neamurile. Pilda Sa este deosebit de grăitoare în privința împărtășirii învățăturii Lui, a comportării și a mijloacelor folosite, a instruirii ucenicilor și a roadelor culese.”

Iisus a fost Învățător și Profet al mulțimilor. Ca prim Catehet, adică Cel ce te învață, își ținea predicile în locuri diferite, dar mulțimile îl urmau și-L ascultau.

Domnul nostru Iisus Hristos a îndrăgît mulțimile care se țineau

de El, scrie Radu Botiș:

„Milă Îmi este de mulțime, că sunt trei zile de când așteaptă lângă Mine și n-au ce să mă-nânce. Și de-i voi slobozi flă-mânzi la casa lor, se vor istovi pe drum, că unii din ei au venit de departe” (Marcu 8, 2-3).

Însă Cuvântul Lui devenea Lege. Mulțimile se apropiau de El prin puterea sfințeniei care se câștigă prin două mari virtuți: dragostea și înfrățirea. Din Învățăturile lui Hristos se pot desprinde trei mari lucruri: să nu păcătuiești cu fapta sau cu mintea, în al doilea rând dacă a greșit să nu persiste în greșeală să nu îi persiste în minte și în inimă gândurile rele sau ura, iar în al treilea rând să privească cu inima și cu mintea fără patimă toate lucrurile din viață.

„Dar pe lângă acestea, Iisus Hristos a înfățișat cele mai a-dânci învățături religioase și cerințe etice cu simplitate naturală și în mod intuitiv. Întâmplările zilnice ale vieții primesc la El forma unor parabole sublimă, cu conținut adânc. În disputele cu contrarii Săi, El știe să anuleze pătrunzător și prompt toate obiecțiunile lor și să ocolească cursele întinse de ei (Marcu 10, 2; 11, 27).”

Învățăturile LUI Iisus Hristos, precizează Radu Botiș nu pot fi luate ca doctrină de sine stătătoare, fiindcă ele sunt o manifestare mereu actuală a Fiului lui Dumnezeu despre om.

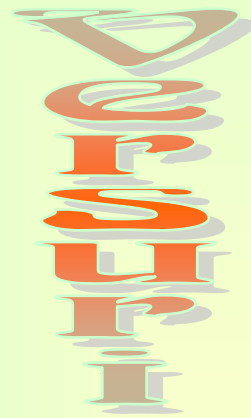
„Iisus Hristos recunoaște în învățătura Sa originea divină a Vechiului Testament, precum

și inspirația acestuia (Marcu 12, 24; Ioan 5, 39). Legea și profeții sau Scripturile au un caracter mesianic, ele prezic fapte și evenimente pe care Iisus le socotește împlinite în propria-I persoană. «Semnul lui Iona», adică petrecerea profetului timp de trei zile în pântecele chitului, e interpretat de Iisus ca o prevestire a morții și învierii Sale (Matei 12, 39-41; Luca 11, 29-35).”

Iisus Hristos argumentează predicile sale cu exemple din Scripturi. Pentru El CUVÂNTUL e spirit divin și suflet. Este cert că prin întruparea lui Iisus, în om coexistă două lumi, de aceea se dă o luptă permanentă între sacru și profan. Procesul hristic, de la naștere până la crucificare și Înviere s-a petrecut în lumea reală, în fața omului, ca o dovadă vie că sacralul există, ea reprezentând condiția necesară pentru ca omul să fie „renăscut” - să apară omul nou, creștin, cu sufletul purificat.

Cartea preotului Radu Botiș însoțită cu o bogată bibliografie se înscrie în rândul tratatelor de teologie, viabil instrument de cercetare pentru teologi, studenți și cititorii. De aici se conturează valoarea darului care ne este transmis: lumina cuvântului nu rămâne în paginile timpului doar un cuvânt sterp, comoara este scoasă la lumina adevărului istoric, bucuria unuia îi plinește pe cei mulți. Căci cunoașterea Învățăturilor lui Iisus Hristos și împărtășirea acestora este: lumină, comoară, bucurie, și mai presus de toate „lada de zestre” a umanității și creștinătății.

Mariana ZAUATI GARDNER (Anglia)

Summer Exhibition 2013

She sat there, arms folded facing the reality of 3D prints, Perspex, wood, paper, brass, acrylic, plastic, fibre optics, plywood, cast concrete, timber veneer, etc.

She was trying to make sense of the techniques before she could rightly say ‘I can do better than this’ She felt like walking on stilts, something was not making sense

That year’s summer exhibition was like the beginning, the middle and the end of a swarm of insects left to their own devices, close to a spider’s web

It just did not make sense in her multilingual head of extraordinary talents – she was drifting in her conversation with the works of art that felt painted by numbers

She stood there munching the statements of the works listed in the catalogue that she got as she entered the rooms plastered with fragments of meanings

THE GAP

‘I am bored’ utters the young girl in clear jeans, silk top, and suede shoes angry earphones in her amber hair ‘Oh, look at the paintings’ I reply all lined up on the immaculate wall

‘I am bored’ goes on the young girl her loud voice hits the seasoned halls of the ancient castle with high ceilings

‘I am bored’ laments the young girl as she floats amongst azaleas a mobile with pen in her right hand

‘I am bored’ sighs the young girl as she slides along the rhododendrons a rider on the thoughts of youth

Watteau - Comedia franceză

Octavian LUPU

Un Răsărit de Soare pentru Fiecare Zi

De pe terasa hotelului priveam valurile mării cum brăzdau suprafața orizontului până departe în zare. Strigătele pescărușilor sfredeau liniștea zorilor de zi înainte de apariția zgomotului produs de nenumăratele autovehicule ale orașului. Mirosul sării se amesteca în bătaia vântului răcoros, însă totuși plăcut la atingere, pe măsură ce rafale dinspre mare veneau asupra mea. Și amestecate cu aceste nenumărate senzații, o mulțime de imagini îmi veneau în minte din vremuri de mult apuse, dar care prin alchimia misterioasă a memoriei, mai stăruiau cu prospețimea experiențelor din nou trăite la o aceeași intensitate dureroasă.

Îmi aduc aminte, când copil fiind, veneam în tabără pe litoral, de regulă la Eforie Nord, cu dorința de a mă bucura de experiența atingerii mării. Valurile nu mă speriau, ci dimpotrivă, îmi generau o atracție aproape irezistibilă. Știam să înot, puteam să mă deplasez cu ușurință pe suprafața apei, dar cel mai mult îmi plăcea să simt nisipul călcat sub picioare și curentul puternic ce mereu își schimba direcția ce te împingea înainte și înapoi fără nicio regulă.

Dialogul cu marea se rezuma la un fel de joc al atracției și respingerii într-o succesiune imprevizibilă. Cam în felul acesta percepeam curgerea timpului în momentul de față, ca o scufundare într-un ocean de particule ce al-

terează regulile spațiului. Acesta din urmă ajunge să se fărâmițeze sub acțiunea picăturilor eterice ale vremii ce transformă mereu chipul lucrurilor văzute. Imaginile trecutului apar și dispar înșiruite caleidoscopice; trăirile asociate apasă cu putere asupra harpei sufletului; noi impresii ies la suprafața cu intenția unei clarificări necesare, dar imposibil de realizat.

În cele din urmă, dificultatea integrării fragmentelor de memorie ajunge să mă obosească fiindcă etalonul logicii nu poate să pună ordine în trăirile ce s-au acumulat în nenumărate straturi de-a lungul vieții. Și atunci, mă las în voia valurilor timpului, care mă poartă pe drumuri ce mereu se schimbă în jocul dantelat al iluziei sau realității efemere.

Dar pe măsură ce dansul imaginilor se încheie, reverberațiile armoniei îi iau locul. Cu vibrații ce transcend orizontul imediat și pe măsură ce orizontul privirii devine mai clar, lumina sensului ce străbate veacurile începe să se facă simțit, chiar dacă el nu poate fi redat prin cuvinte. Fiindcă undeva, dincolo de înțelesul obișnuit al vorbirii se așterne infinitatea combinațiilor posibile, ce niciodată nu va fi epuizat pe deplin.

Din nou, disting profilul nisipului de pe plajă, undeva în Mamaia, loc prin care am trecut de multe ori. Disting valurile mării, care macină, asemenea timpului, stâncile adân-

cui și le transformă în particule fine pe care le aruncă pe mal împreună cu o puzderie de cochilii ale diferitelor animale marine. Iar acest lucru mă conduce să contemp lu efemeritatea tuturor lucrurilor până la punctul în care se pare că distrugerea va deveni universală, fără putință de evitat.

Însă imediat, gândul îmi este atras de imaginea răsăritului de soare, care m-a fascinat de fiecare dată când am venit pe aceste meleaguri. Din fericire, de pe litoralul românesc este imposibil să vezi asfințitul în mare al soarelui, însă răsăritul său se profilează magnific în fiecare dimineață. Prin raze strălucitoare de culoare galben-portocalie, astrul generator de lumină se ridică din mare înconjurat de raze ce se proiectează magnific pe fundalul cerului. Acest spectacol se desfășoară pe durata câtorva zeci de minute, până când intensitatea sa devine prea puternică pentru privirile noastre. Acest salut oferit de soare întregii naturi pune totul în mișcare și determină uitarea instantanee a nopții care a trecut împreună cu visele, himele și umbrele ei.

Însemnătatea răsăritului de soare a fost mereu avut în vedere în toate culturile majore ale lumii. De exemplu, egiptenii se temeau ca nu cumva soarele să nu mai răsară pe cer după trecerea timpului nopții. Această viziune a propulsat cultul acestui astru în centrul întregului sistem religios de la acea dată, iar acest gând mă determină să reflectez din nou, dar într-o direcție diferită.

Amintirile se transformă într-un nisip dens sub acțiunea devoratoare a timpului, însă imaginea răsăritului de soare îmbracă mereu viziunea prezentului și perspectiva viitorului. Cumva, noi, ființele omenești, avem această vocație a viitorului și mai puțin, sau chiar deloc, a trecutului. O senzație de zădărnici ne va întâmpina ori de câte ori încercăm să ne cantonăm în experiențele și evenimentele din decursul timpului ce s-a scurs. Aceasta este o dimensiune insondabilă a realității prin care trecem, iar a insista asupra ei reprezintă o greșală.

Mult mai importantă rămâne capacitatea de a trăi în fiecare zi experiența răsăritului de soare; să iei viața de la capăt zilnic reprezintă

Watteau - Flautistul

un act de înțelepciune; să trăiești la maximum clipa prezentă înseamnă să te bucuri mereu de darul vieții; să ignori feluritele umbre ce încearcă să se așterne în inima ta îți oferă posibilitatea de a fi cu adevărat fericit. Și de aceea, în acea dimineață în care priveam superbul răsărit de soare de pe terasa unui hotel de pe litoral, am înțeles că dincolo de crepusculul dimineții se află, cu siguranță, o nouă zi.

Bineînțeles, există un crepuscul al asfințitului asupra căruia stăruie involuntar mintea noastră, o viziune ce se termină cu întunecimea impenetrabilă a nopții. Asemenea unor tentacule invizibile, această imagine ne sfredelește inima și ne tulbură emoțiile prin așteptări negative pline de neprevăzut. În această perspectivă dureroasă mi-am petrecut o mare parte a vieții până când am ajuns să sondez adâncimea acestui abis existențial, ce tinde să distrugă complet bucuria vieții.

Din fericire, ceva din interiorul meu a refuzat să meargă până la capăt pe acest drum și astfel, am intuit realitatea celui alt crepuscul, de dimineață, care are un cu totul alt înțeles. Este ca și cum ai intra pe un alt tărâm în fiecare zi. Realitatea poate fi oarecum similară, dar de fapt ea se schimbă de fiecare dată. Ziua de astăzi poate să semene cu cea de ieri, dar are multe lucruri schimbate, cel mai important factor fiind timpul, care a alterat creativ spațiul pe care l-am părăsit o dată cu începerea nopții.

Și astfel, am părăsit terasa de pe care priveam tăcut nașterea unui nou spațiu-timp cu hotărârea fermă de a nu mai lăsa niciodată ca perspectiva apusului să mai îmi umbrească ziua continuă pe care mereu doresc să o trăiesc de acum înainte. Acest salt de perspectivă m-a determinat să împărtășesc impresiile ce m-au condus la intuiția începutului ce se desfășoară în fiecare experiență prin care cumva trebuie să trecem. A distinge germele nașterii vieții în țesătura prezentului reprezintă fundamentul înțelepciunii practice pe care fiecare dintre noi ar trebui să o aibă.

De aceea, puterea de a privi dincolo de întuneric ascunde în ea vocația de a fi capabil să distingi răsăritul soarelui în fiecare zi și de a înțelege că un nou continuum spațiu-timp ne este pus la dispoziție. Trecutul s-a fărâmițat în particule de nisip, dar prezentul și viitorul se desfășoară larg înaintea noastră. De fapt, aici se află capacitatea de a trăi fiecare zi în perspectiva renașterii și regenerării interioare. Cât de înălțătoare ar fi gândurile noastre dacă le-am lăsa să se prindă de tabloul luminos al zilei ignorând noaptea ce se așterne mereu în urma noastră!

Florin MĂCEȘANU

Picătura de pictură

Watteau

Jean-Antoin Watteau, originar din Flandra, fiul lui Jean-Philippe Watteau și Michele Lardenois se naște la Valenciennes, pe 10 octombrie 1684. De mic era pasionat de pictură și la 11 ani e dus de părinți să învețe în atelierul pictorului Albert Guerin. Cunoaște pictura lui Rubens care-l va marca, urmări și influența în toată activitatea sa artistică.

În 1702 pleacă la Paris pentru a-și continua studiile unde-l cunoaște pe Claude Gillot, specialist al teatrului Italian, unde prinde gustul personajelor din *comedia dell'arte* care aveau să devină confidenții fanteziei sale.

În 1708, Watteau intră în atelierul lui Claude Audran, maestru faimos în decorație, pictorul curții regale și custode al Palatului Luxemburg alături de care participă la decorarea palatelor de la Versailles, Fontainebleau și Hotel des Invalides.

Watteau - Autoportret

Watteau își are atelierul său chiar în palatul Luxemburg unde are ocazia să studieze ciclul de tablouri ale lui Rubens consacrate Mariei de Medici. Picturile lui Watteau crează o atmosferă ireală, înfățișând o fericire intangibilă, propunând teme noi pictorilor contemporani. Curtea regală și teatrul erau temele predilecte ale artistului, influențat de *Arta Comediei* - o formă de teatru improvizat, în care se juca fără scenarii scrise, în aer liber.

Tehnica utilizată și preferința pentru culorile vii constituie un omagiu adus lui Rubens, însă stilul elegant și sensibilitatea lirică aparțin în întregime lui Watteau. Melancolia și sentimentul efemerității subminează întotdeauna scenele idilice ale acestui mare artist.

În 1709 artistul intră în competiție pentru câștigarea premiului Academiei Regale de Pictură și Sculptură unde obține locul doi. În 1712 Watteau este primit în rândurile Academiei ca membru titular.

Lucrarea lui de referință, *Îmbarcarea spre Cythera* îi conferă calitatea de pictor de serbări galante, denumire creată anume pentru el. Ce-i în fond o *Serbare galantă*? Serbarea galantă e forma nouă dată de Watteau unui vis permanent al omenirii, visul vârstei de aur, al unui paradis destinat plăcerii, al unui azil fericit în care vremea s-ar scurge într-un veșnic carnaval. Perechi se plimbă și discută. Cântă din gură sau ghitară, silabisind *Gama iubirii*. Dansează și mai ales lenevesc. Watteau a prins toate atitudinile de destindere, dezinvoltură și nepăsare, duioasele mărturisiri, așteptările fără motiv și plecările fără țel.

Fără motiv și fără țel, Watteau, pe 18 iulie 1721, pleacă definitiv într-o altă lume. Nu împlinise treizeci și șapte de ani.

Daniel MARIAN

Dumitru Tâlvescu: „Observator nedumerit”

*Amintiri vesele legănate-n Farmec de vânt peste
o Tristețe egoistă care poate fi și Tristețea zeului*

Cum e lumea făcută din pământ, apă și văzduh, astfel și viața omului poate fi înțeleasă prin emoție, bucurie ori tristețe (ar mai fi și alte sentimente, dar ecuația lor e una mai complicată); ceea ce au în comun însă acestea în cuprinsul omenesc, este, sau ar putea fi definit cu o „iluzie de dor, strânsă-ntre coapte, poetic”. Exact acea „**Veste bună**” care vine parcă de la sine uneori odată cu nașterea, alteori mai târziu după trecerea multor piedici... „Ea chiar dorea să vină, întunecându-mi clipa,/ Suavă, în rochia verde, zâmbetul cioplit, în pripă/ De-o aripă de ger, purtată de un vânt bezmetic/... / Și iar mă arde dorul, de-a fi, din nou, doar noi./ Femeia lină, de lumină, se-ascunde-ntre mesteceni/ Și lasă dorurile coapte, spre răsărit s-aștepte (...).” Poate fi vorba aici la fel de bine de „**Nostalgia iubitei**”, sau doar de trăirea clipei celei timpului - ca un grăunte, o piatră de moară...

A fi „**Observator nedumerit**”, înlăuntrul ori în afara lumii aceleia omologate, precum și a ființei tale aceleia acceptate biologic, e o îndeletnicire anevoioasă. Iei elementele aceleia primordiale și le învârti pe toate fețele, nu le lași să se învârtă ele doar, în jurul tău. Începi însă mai apoi să te îndoiești de identitatea, de autenticitatea lor, le redescoperi în felul tău - atunci când poezia este cea care îți desenează sufletul, poți desena și tu tot ceea ce vrei; dar mai întâi, trebuie să observi cu toate simțurile tale, iar nedumerirea vine de la sine. S-ar putea să ajungi, aproape sigur, la o altfel de lume și la un altfel de eu. **Dumitru Tâlvescu** are această dorință de pătrundere a lucrurilor, și de rearanjare a fiecărui fir de moleculă, de atom, astfel încât nedumerirea să nu fie una pur contemplativă, ci de-a dreptul o unealtă pentru a construi mai departe. Astfel, ar putea fi un alt fel de a-i spune poeziei că e poezie, iar poetului, că e poet.

Cel mai mare impas poate fi atunci când „**Tristețea zeului**” e foarte, foarte aproape de tine, și nu știi dacă să te aștepti la bine sau la rău; poate veni să te arunce din oricare algoritm, ori poate veni să-ți ceară ceva, orice, iar mai târziu poate că va avea de gând să-ți și ofere din avutul său olimpic. Totul e să vină la tine zeul, iar la Dumitru Tâlvescu, iată-l că vine; trist, dar deloc fără a fi mai puțin zeu, cu mândria zeului dar cu niște simțăminte pur omenești, de părere de rău și cu nevoia de întovărire (nu-i putem spune chiar prietenie, pentru că ar fi prea de tot, între oameni

și zei): „Zeul meu înalt, m-a strâns de mână/ A regret. Nu mi-a dat nimic, dar mai amână./ M-a privit lung, rugându-mă să-l iert./ În ceruri, devenise neputincios, inert./ Caută aici, un adăpost, măcar o lună/ Pe-ascuns, cu inima tristă, neună,/ În haosul lumii, el își caută un loc./ Colindăm amândoi, păduri în resemnare/ ... / Așa colind, cu zeul meu înalt și bun/ ... / Continuăm visarea.”

Altceva se întâmplă însă, atunci când te paște o „**Tristețe egoistă**”, ținând cont și de faptul că e, tot ce se poate, o tristețe pe care ai zgândărit-o într-atât încât să fi devenit, de ce nu, una personală. Tristețea aceasta, dacă e să fie, nu se va lepăda de tine niciodată sau oricum, nu prea curând; tot ce va face, e să se ascundă oarecum parșiv, dându-ți iluzia că mai ai dezlegare și la alte unghere ale sufletului, ceva de genul unor dimineți al căror surâs să-ți netezească așa, cât de cât, calea către o amiază deplină și, de ce nu, către un frumos amurg care să te mintă sau poate chiar să-ți spună adevărul, cum că va mai veni încă o altă dimineață: „E sub castel, acolo s-a pitit ea, tristețea mea./ A găsit o hrubă mai uscată,/ să poată face față spaimei/ ... / Atâta zarvă moartă a speriat tristețea./ Alege altă hrubă, din ce în ce mai udă,/ Un loc mai sigur, din care să nu fugă.”

Dumitru Tâlvescu nu se sfiește să dea piept cu „**Imposibil**”-ul, chiar dacă riscă să fie mai trist decât toate tristețile la un loc, fiecare cu bântuirea ei. Da, am zis bine, s-a văzut cum tristețea poate fi la rândul-i tristă, e un fel de sentiment ridicat la puterea celui sentiment, ca și cum iarba ar fi păscută de iarba, ori calul înverzit de un cal. Nu există formulă logică, nici măcar o iluzorie curbă grafică, una credibilă nici atât, dar așa mai zice-o încă o dată, *ce e mai roșu decât verde, mai inimă decât căprioară*, deci cam acesta ar fi înțelesul fără nicio măsură de-a fi înțeles...: „Ai putea să-ți cobori gândurile în palmă,/ Să le numeri, de poți./ Apoi să-i mângâi, încet, pe toți./ Cititorul în stele nu te lasă,/ Întoarce visele în vise./ Casa lor, în alt cer./ Când coabază, / Aripile lor sunt doar iluzii/ Blânde, doar iluzii.../ Zbor de cocor obosit,/ Învăluie sfera dorului./ Pe tabla lumii,/ Nu mai scrie nimeni versuri.”

Am pomenit adineaori de cai, deloc întâmplător, pentru că Dumitru Tâlvescu nu

cred că s-ar putea concepe altfel, el poetul, fără cel puțin o „**Imagine cu cai albi**”, acei cai pe care mai curând îi vei întâlni desferecați din zburdatul pe pajiști, într-o peregrinare printre nori, printre stele, ori într-o dematerializare superbă, dincolo de oricare limite ale firescului, undeva unde tot ce contează este subtilitatea, finețea înaripării dorințelor: „Caii albi, paznici tăcuți, printre vise/ Umplu golul din noi, cu decoruri de culise./ Pajiștile noastre nu mai nasc gânduri/ Doar furtuni seci, de nisip, printre gânduri,/ În timp ce cai albi își caută pereche/ Dorind timpuri noi, fără streche.”

Se întâmplă să îl găsim pe poet gânditor, profund dar senin și împăcat cu povârnișurile, ca într-o oglindă multidimensională, strângându-și reflexiile și refracțiile din lungul și latul vieții, cu o maturitate deplină care nu are legătură cu vârsta, găsind motivele temeinice ale durabilității sale: „Mai am putere să mângâi/ Urmele săruturilor de demult./ Uitate ca-ntr-o carte, pe un raft./ Mai pot vedea clipirea veselă./ Privirea ta, de riduri văduvită./ Când timpul vrăjește ironic/ Chipurile, cu umbre,/ Mă simt învingătorul zilei sterpe./ Printre iluzii stăpân, degeaba./ Mai trec un an și-apoi, un altul.../ În albume nu mai sunt tot eu !” (**Amintiri vesele**). Ei bine, îl rog să-mi dea voie să nu-l cred de astă-dată, pentru că e tocmai el, mai mult decât ar fi fost vreodată...

Și pentru că dintru început vorbeam despre tristețe, într-atât încât nu știam când voi ajunge să trec dincolo de năvoadele ei, poetul vine să dea toată funinginea tristeții la o parte, într-un „**Farmec de vânt**”: „Bat altfel vânturile, iată,/ Tristețea e un pas greșit,... / Cuvântul din cuvânt încolțește,/ Lumina albă, mată,/ Din fraze/ Ce-mbracă, apoi,/ Cuvinte vechi, în sensuri noi. (...).”

Aș mai spune, pentru că e timpul să o spun, despre *Observator-ul nedumerit*, că reușește cu un elan de invidiat, să-și impună un turn de observare de unde oricând poate roti axele trăirii; de unde cu săgeți de lumină poate străpunge oricare încercare strâmbă a sorții: „Mai taci, focule!/ De ce mă-ngâni, cu albe flăcări?/ Gândurile mele se aprind și fără tine,/ Ele chiar cioplesc iluzii și pier./ Frumos./ Dar tu?” (**Atotputernic**). Acesta da curaj, de ținut minte în fața oricărei provocări!

Gheorghe A. STROIA

Versuri

Atunci, vei ști...

De n-ai știut să râzi, să plângi,
să mângâi sufletul străin de toate,
de n-ai știut lumina s-o iubești,
Atunci, vei ști că Om de vrei să fii,
e prea târziu și, chiar nu se mai poate.

De n-ai știut al florilor miros
și n-ai zărit cum cerul se pogoară,
iertarea, cea din curcubeu, nu ai simțit,
Atunci, vei ști că viața ta
trăită fost-a într-o doară.

De n-ai știut să guști dulceața,
parfumul florii de cireș,
s-adulmec poamele grădinii vara,
Atunci, vei ști că-n astă lume
te-ai străduit, dar dat-ai greș.

De n-ai știut să ierți și să adori,
să lupți să cucerești cetate cu cetate
și marea, și pământul, universul,
fie și cel mărunț, scris într-o carte,
Atunci, vei ști că toate au un rost
Și viața se măsoară doar... în fapte.

Sărut de mângâiere

La căpătâi, măicuță, lacrimi te plâng tăcute,
Stropi mari, din ochi de jar, respiră abătute.
Pe cer alai de îngeri vin sufletul să-ți ierte,
Căci Domnul chiar nu are la tine ce să certe.

Iar mâinile-ți de ceară pe piept adorm visând,
La cap o lumânare veghează suspinând.
Afară la fereastră castanul înfloarește,
Iar vântul printre stele pribeag acum doinește

Din fluier de-amintire trei doine preacurate
Iar ochiul tău închis doinind stă să tresalte.
Pe ochi vâl de mireasă din alb brocart și-aștern
Sărut de mângâiere peste pământul tern.

La cimitir un hău sta trupul să-ți înghită,
O lumânare albă îți prohodea uimită.
La crucea ta, Măicuță, plâng, suspinând ușor,
Iar sufletu-mi te-așteaptă neîncetat cu dor.

E dorul ce mă arde cu jar - simbrerie mută,
La poarta ta cea nouă ce Raiu-mi împrumută.
Coralele de îngeri îți cânt-acum duios,
Iar tu aștepți, tăcută, venirea Lui Hristos.

O, Mamă, Rugăciune de ceruri ascultate,
Fii dulcea mea minune peste pământ și șoapte!
Te roagă pentru lume și pentru-ai tăi copii,
Lumină fie ceasul când ne vom reîntâlni!

Rai de crini...

În ziua ce sosește
cu raze de foc plină,
plutește lin în aer
aroma-Ți cea de smirnă,
ce-mbată orizontul
cu străluciri de stele
și poartă-n vis albastru
mirul tăcerii grele.

În seara ce îmbie
cu chipu-i de tăciune,
ce-mbracă cu mătase
întinsul peste lume,
Te-aștept lângă fereastra
ce stă deschisă larg
pe Tine - dulce vis
al cerului meu drag.

Te port mereu în suflet
ca pe-un rai de crini
din cerul cel curat
ales de serafimi,
pe Tine - nor de zâmbet
peste măritul soare,
un strop de apă vie
în seceta-mi ce doare.

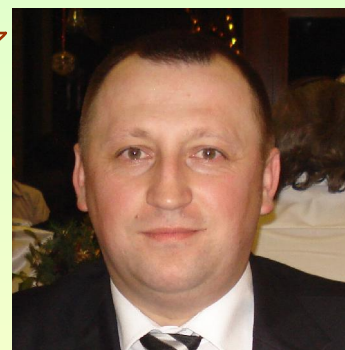
De ce și îngerii?

Oare de ce și îngerii
ar trebui să moară,
Pe cei rămași, în suflet,
ca să-i doară,
Să creadă c-au rămas
iar singuri pe pământ
O salcie bătuță,
mereu, mereu, de vânt?

Oare de ce și îngerii
se sting
În dorul lor cel mare
când cerul îl ating,
De ploaie pe pământ,
cad picuri de lumină -
Din ochii lor, speranță
în viața ce-o să vină?

Oare de ce și îngerii
suspina blând
În dorul lor nestins -
lumină pe pământ,
Cad stele după stele,
rămâne ca o rază
Prin clipele ca veacuri...
iubirea ce veghează?

Adrian-Nicolae POPESCU

adulter textil

mi-am invitat cravata
să admirăm împreună realitatea de sub grindă.
m-a refuzat elegant,
spunându-mi că pe seară
are bilet la premiera unei drame
sub crengile castanului înflorit
de la marginea drumului.
disperat, am urmărit-o în miez de noapte,
pândindu-i păcatul, descătușându-mi furia.
dansa agățată de gâtul celui alt,
unduindu-se cu mișcări lascive
în ritm de blues...
și nici măcar nu se asortau...

noi, în oglindă...

I-am izgonit pe Ivan...
dincolo de stele...
zvârlind coada sapei
de pe crăpăturile palmelor,
ne-am deghizat în Giovanni,
visând la temelii neridicate...
deșteptați de orologii precise,
apăsați de alte poveri
am îmbrăcat sacoul vechi
al valetului John,
spre a urca deasupra tihnei
ziduri mult prea înalte...
triști, fără vlagă,
cu spinări de seceră,
ridicând piramide roșii,
între soare și lună
îndreptam în ziua Domnului
hărțile sudorii,
mototolite în buzunare hulpave
de urmașii lui Don Juan...
căutând alinare
târziu, în noapte,
ne linișteam sufletul
cu vorbe curate...de-acasă...
fredonându-ne jalea,
înăbușindu-ne dorul
amăgindu-ne că mai e puțin...
tot mai puțin
până vom fi iarăși...Ion.

Livia CIUPERCĂ

Casa lacrimilor neplânse

V-ați întrebat vreodată dacă durerea are aripi?

V-ați întrebat vreodată unde-ar voi, ea, durerea să zboare și înspre ce zări?

Inteligența ei e mai presus de fire, e mai presus de înțelegerea noastră. Inteligența ei este îndumnezeită. Ea se cere eliberată, nu, o! nu! - nu în neuitare, ci... în iertare!... în împăcare cu sinele.

În mod cert, doar cel care a trăit detenția știe, pe propria-i piele, ce înseamnă Durerea. Doar cel care a robotit la Canal sau pe alte șantiere, amenințat cu arma la tâmplă sau/și adresându-i-se cuvinte pământii, știe ce este Seta și Umilirea. Doar cel care a suferit în temnițe insalubre, în nemiloasă ferecare, știe ce preț are Lumina, Sfânta Lumină. Doar cel care a fost în umilă așteptare a unui colț de pâine, știe ce este Foamea. Așa că versurile lui Nechifor Crainic (1889-1972) sunt însăși suferința: „O, milostivule, Tu, care / Din doi ciortani și cinci colaci / Făcuși un munte de mâncare / Să sature gloate de săraci, // Repetă, Bunule, minunea / Și ospătează mii de guri, / Iar mie ascultă-mi rugămintea / Dă-mi coșul cu firimituri”. (Foamea)

Iată cum suferința se cere eliberată. Și atunci Domnul i-a dăruit aripi. Aripi de lumină. Aripi întru iluminarea noastră, a acelor care doar am auzit despre grozăviile pe care le-a înregistrat Istoria... din timpurile vechimilor de veacuri. Avem dreptul să cunoaștem adevărata Istorie, adevăratele fapte. Nu pentru interpretare. Ci spre redare.

Și să nu uităm, Durerea are aripi. Durerea dorește eliberarea. Durerea este o taină care se cere desjugată. Să nu uităm! N-avem voie să uităm!

Și pentru a înțelege întruparea durerii, vă invităm în Casa lacrimilor neplânse. Amfitrioni sunt Mihai Rădulescu și interlocutorul său, Aurel Obreja - martor al acuzării în procesul „reeducatorilor”. Pătrundem cu pași mărunți, în liniște, ca să nu tulburăm amintirile, în casa „lacrimilor neplânse”. Au trecut de-atunci douăzeci de ani. Se întâmpla în 1993. Cei doi, prieteni întru tainice dezvăluiri, vor să rememoreze pentru noi o perioadă - rețineți! - sinistă, numită „reeducare”. Pentru a reține că apogeul acestui sinistru exer-

cițiu, s-a înregistrat în perioada: iunie-decembrie 1951. Această înșcolire s-a numit GHERLA.

Dar știm noi unde este Gherla? Ar fi bine să știm: Este un oraș brăzdat de apele Someșului. Municipiu, în județul Cluj. Construit în stil baroc, atestat încă de la 1291, Ghelehida. În străvechime, cunoscut și sub denumirea de Armenopolis. Pe șoseaua înspre Dej, pe malul Someșului Mic, atrage atenția o construcție masivă, datând din vremea împărătesei Thereza (trei corpuri de clădire, a treia dăltuită după 1848). Aceasta este „împărăția morții”. Pentru alte detalii, recomandăm și cartea lui Dumitru Bordeianu - **Mărturisiri din mlaștina disperării**.

Utile informații. Bibliografia este bogată. Așa vom putea obține detalii și despre Suceava - „sâmburele reeducării”, și despre lagărul de la Târșor - „închisoarea copiilor”, Pitești - loc al „răstignirii”, Aiud - „cetatea morții”, Râmnicu-Sărat - locul unde Durerea este sugrumată prin marea Tăcere. și câte alte locuri de... nepoveste!

Poate am dori și numele unuia dintre maeștrii acestei terapii numită **reeducare**? Un medic, pre numele său, în neuitare. Mendele. Interesantă geneza acestui nume. Interesant traiectul descris de narator, despre un „cuib de vipere răscolit de furca securității și aruncat în mijlocul deținuților politici nevârșnici, anume adunați pentru a fi dați pradă reptilelor intoxicate cu propriul venin, mă refer la grupul «reeducatorilor» adunați în jurul lui E. Ț., cum se va descurca cititorul în hățișurile mâlcoase ale descompunerii de viu pe unde urmează să-l port?”

Și-n acest context, n-am dori a ști în ce consta nesfințita „reeducare”? Invenție a invențiilor (bătaie primită, cu sălbăticie, de la un alt deținut, el însuși, torturat). Și care erau binecuvântările acestui supliciu („lovitură la tălpi” și peste călcâie.)?! Glăsuiește un „reeducat”: „Durerea și lovitura se transmiteau prin șira spinării până la creieri...” O, Doamne!... „Brutalitatea cea fără margini înflorea doar după apusul soarelui”.

Cum să uităm măcelul exercitat asupra intelectualilor și bunilor români jertfiți pentru un crez?! „Dacă nu mă nașteam om, mi-aș fi dorit să fiu pom...” O verticalitate sporind

înspre tine, Doamne! Cu ochii strălucind înspre Lumina Ta, Divină! Cu ramurile îmbiind spre zările necuprinsului zenit. Cu verdele pur al palmatelor frunze-argintate-n bătaia Lunii și cu ele, apoi, arzându-n înflorirea sfântului Soare!

Ce taină de taină este Copacul! Cu fruntea lui deschisă înspre depărtatele zări, se dăruie lumii, cu frunze, cu flori și cu fructe. Apoi, și cu trupul devine dar însutit: spre sculptură, spre „n” trebuințe. Dar dacă devine hârtie, n-avem a uita, nicidecum a uita, ce ar trebui înscris pe ea. Pe ea, pe hârtia din trupul Copacului-Zeu... și despre suferința ta, Creștine!

O, n-avem voie de-a uita și-o altă voce: „sint cum frunza ta mi-o picură în suflet - / și mut / ascult cum crește-n trupul tău sicriul...” (Lucian Blaga) Și câte sicrie nenuntite de slujba creștinească, pentru toți eroii neamului acesta, creștini de viță românească, cărora furatu-li-s-a un nuntirea slujbei creștinești, la căpătâiul nemuririi!

Sosit-a și timpul de milă pentru ei, măcelarii?! Nu pot eu a spune... Posibil! Ceea ce știm este că-n firida scobitelor trepte încrâncenate se mai aud acorduri sângerânde: „Se-ntorc din hăul închisorii, / Bărbații albi, cărunții feciorii, / Năvala vieții sfinte vine... / Din lagăr, temnițe și mine...”

Sosit-a timpul pentru iertare? Firesc și creștinește. Păcat, după '90, „corul dezinformărilor...” nu a permis, precum în Polonia vecină și creștină, finalitatea unui nobil gest, reparator. După uciderea preotului JERZY POPIELUSZKO (14.09.1947-19.10.1984), a urmat o anchetă, precum și dezvăluirea faptelor, în fața opiniei publice. Considerat „martir creștin”, va fi beatificat în 1997. Iar la noi, în patria creștinătății, sfântă tăcere! Dacă ne-am gândi, spre exemplu, la martiriul părintelui ARSENIE BOCA și-ar fi o binecuvântare!

Aș zice, cu umilință, ca în frumoasa noastră „Grădină a Maicii Domnului”, să nu lăsăm să se ofilească florile răbdării, și-ntru reparațiune, și-ntru iertare, deopotrivă. Iar la 20 de ani de la înființarea **Memorialului de la SIGHET**, să rostim împreună cu Ana Blandiana: „Memoria ne poate uni și nu e un drum spre trecut, ci unul spre viitor”.

Anca SÎRCHIE

ZIUA LIMBII ROMÂNE LA MONTREAL

Pe cât de neașteptată, pe atât de tentantă a fost pentru mine ca profesor de specialitate șansa de a participa la Ziua Limbii Române. Unde? Tocmai la Montréal, în Canada, unde eram unul dintre invitații de onoare. Înțelegeam că va fi un eveniment solar, când în orice clipele se majusculează, căci românii de pe oricare meridian urmau să trăiască o aceeași emoție, cu gândul la limba pe care le-au lăsat-o ca zestre bunii și străbunii.

I. ALTEȚA SA REGALĂ, LIMBA ROMÂNĂ

Inițiativa legislativă recentă de a sărbători limba română are multiple semnificații. În luna februarie se sărbătorește Ziua tuturor limbilor materne. Se știe că și alte comunități naționale folosesc un asemenea prilej pentru a împărtăși respectul și dragostea față de limba lor națională, acest tezaur moștenit de la străbuni și semn identitar, glia de spirit care ține uniți pe membrii unui popor. Atunci când îmi începeam seminariile de stilistică la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, acum 3 decenii, ca asistentă a reputatului profesor Gh. Tohăneanu, întrebam studenții ce sens cred ei că a dat M. Eminescu comparației din versul „Văd poeții ce-au scris o limbă ca un fagure de miere” (*Epigonii*). Constatam că sugestia limbii „ca fagure de miere” este mult mai complexă decât s-ar crede la prima impresie. Dicționarul explicativ al limbii române are 11 definiții date cuvântului „fagure”, care ca sens propriu este o construcție a albinelor lucrătoare, din ale căror celule cerifere se construiesc 8.000-10.000 celule de ceară hexagonale. Ele sunt create cu un simț special al armoniei spre a adăposti puietii și ouă sau larve putrezite ori ca depozit de miere. Ce simț al distribuției, ce disciplină, ce rigoare, ce... marketing în activitatea unui stup! El are o regină pe care toate albinele lucrătoare o îngrijesc. Și limba română este o asemenea structură armonioasă, vie și dinamică. Cine a făurit-o? Poeții, vor răspunde unii. Adevărat, parțial adevărat. Chiar dacă rolul poezilor este precumpănitor, ei nu sunt singurii șlefuitori de limbă. Păstrătorii și creatorii de limbă

activează în toate straturile de viață ale poporului, de la „domn pân’ la opincă”, așa cum ar glăsuia bardul... Toate cele 1.000 de variante ale *Miorișei* sunt dovada modului cum poporul întreg își modelează limba. „Învățăturile” s-au transmis în mod simbolic de la Neagoe la fiul său Teodosie, de la o generație la alta. Astăzi în plan sincron limba română este analizată ca un semn al unui cod genetic comun, un cod complex și instrument de comunicare ce presupune un mesaj transmis prin semnal, care se codează, cu ajutorul codificatorilor de sensuri, și apoi se decodifică, având nevoie de semne lingvistice.

Sub raport diacronic limba română a avut perioade de creștere, de înflorire, atunci când în secolul al XIX-lea, spre exemplu, Vasile Alecsandri a dat formă clasică pastelului, Costache Negruzzi a desăvârșit nuvela istorică, iar Alecu Russo a dat viață poemului în proză. Mihai Eminescu a șlefuit ca nimeni altul elegia erotică și filosofică, poeziile cu formă fixă. Ion Creangă este creatorul romanului prunciei la sat și al basmului cult, Ioan Slavici al nuvelei psihologice realiste. În secolul XX Mihail Sadoveanu va da strălucire romanului istoric, iar Liviu Rebreanu, Camil Petrescu și Hortenzia Papadat Bengescu au modernizat proza română. Dar dintre toți făuritorii de limbă, poeții sunt cei mai laborioși, mai conștienți, mai intuitivi creatori care o slujesc pe Alteța Sa, Regina noastră, Limba tuturor românilor. De la George Bacovia, Ion Barbu, Lucian Blaga și Tudor Arghezi și până la Nichita Stănescu, Ana Blandiana și Marin Sorescu, trecând prin plămada baladescă a elegiilor lui Radu Stanca, limba română s-a primenit mereu, într-un exercițiu binecuvântat. De ce un asemenea epitet? Pentru că fără limbă nu am avea identitate. Poeții au înțeles cel mai exact acest adevăr. Ei pot face reforme, pot revoluționa limba. Mihai Eminescu vedea în limbă „izvorul mai curat ca lamura” al creației populare. Tot el apostrofa cu amărăciune și revoltă pe stricatorii de limbă când în satira din *Scrisoarea III* rostea un adevărat cap de acuzare în cuvintele: „Prea v-ați bătut joc de limbă, de străbuni, de obicei/ Ca să nu searate-odată ce sunteți - niște mișei!” Așadar, limba poate fi batjocorită, stricată, mutilată,

parcurend drumul „de la paradis la infern”. Limba română în secole de ocupație otomană, cea latinizată din teoretizările ardelenilor, mai recent limbajul de lemn al comunismului, denunțat de Virgil Ierunca în *Antologia rușinii* ca „o crimă împotriva culturii și spiritualității românești” sunt doar câteva exemple edificatoare. Uneori Limba se încorsetează, strunindu-și gramatica. Alteori devine permisivă ca în epoca globalizării, când ea primește năvala anglicismelor, ce întrece orice alt val anterior, datorită tehnicii celei mai avansate de propagare.

Limba română este răspândită astăzi cât lumea, iar comunicarea cu țara se face mai ușor ca oricând. Mass-media contribuie la uniformizare și fundamentare, dar nu poate șterge particularitățile regionale ale vorbitorilor ei. Consider că nu există un mod mai simplu și mai eficient de a-ți menține identitatea națională, trăind oriunde în lume, decât vorbind cu ai tăi limba română, care să fie nelipsită în familie și în comunitate. Mircea Eliade afirma că a citi pe Eminescu când ești emigrant, înseamnă să simți că te-ai întors acasă. Nu este deloc întâmplătoare mărturisirea scriitorului-savant de la Chicago că singura limbă în care visa și spunea te iubesc era limba română. Poeții îi simt materialitatea atunci când afirmă în termeni superlativi că limba este „patria mea” (N. Stănescu), e „sângele meu” (Nina Cassian), e „o comoară”, e „foc ce arde”, este „limbă sfântă” (Alexei Mateevici) care merită preacinstirea noastră. Da, oricât de departe am fi de țară, să ne cinstim marii poeți, să ne înțelegem adevărata istorie. Cum? Citind românește. Astfel o slăvim pe Ea, pe Alteța Sa Regală, Limba Română.

II. ZIUA LIMBII ROMÂNE LA MONTREAL

Sincronizată cu manifestările din România și de la Chișinău din 31 august 2013, Ziua Limbii Române de la Montréal, metropolă canadiană în care viețuiesc peste 50.000 de români și vreo 7.000 de basarabeni, decizi să spulbere în plan cultural granița

Prutului, a fost susținută de Institutul Cultural Român din New York. Ea a fost rodul colaborării Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Québec cu Asociația Culturală Română și cu Comunitatea Moldovenilor din Québec. Neașteptat de numeroase mi s-au părut asociațiile scriitoricești ale românilor din Québec dacă plecăm de la preludiul manifestării făcut de Clubul epigramiștilor „Păstorel Teodoreanu”, condus de I. Anton Datcu. Scriitorul m-a invitat în seara precedentă datei oficiale, să marcăm în premieră evenimentul. Un adevărat talent epigramistic între membrii clubului, d-l Mike Farkas, a fost premiat. Imposibil de onorat a fost, în schimb, invitația președintelui Asociației Canadiene a Scriitorilor Români Alex Cetățeanu, care a organizat concomitent un moment festiv în Piața României din Montréal, unde aveam să ajung abia la ceas de seară ca să salutăm statuia lui Mihai Eminescu.

La Côte-des-Neiges 6767 organizarea Zilei Limbii Române s-a făcut cu un real profesionalism, căci Ala Mîndîcanu, președinta Comunității Moldovenilor din Québec, a realizat din timp afișe trimise pretutindeni, a invitat autoritățile Primăriei orașului. Erau prezenți reporteri de la câteva posturi de Televiziune care nu s-au deslipit de la bun început până la final de sărbătoare de sala frumos aranjată. Câteva fete purtau chiar costume naționale. Așadar, când am intrat în Sala Mare a Centrului Sociocomunitar din 6767 Côte-des-Neiges răsunau melodii care au însoțit lupta de eliberare națională din Basarabia: *Suveranitate, Libertate, Răsai, Limba noastră cea română*, compuse pe versuri de Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Ion Vatamanu, în interpretarea lui Ion și Doina Aldea-Teodorovici etc. Evenimentul s-a deschis prin intonarea de către cei peste 250 de participanți a Imnului de Stat al României, *Deșteaptă-te, Române*, și a celui al Republicii Moldova, *Limba noastră*. Dintre oaspeții de onoare menționez pe Mugurel Stănescu, consul al României la Montréal, reprezentanți ai Ambasadei Republicii Moldova în Canada, pe actorul Constantin Chiriac, directorul Teatrului Național „Radu Stanca” din Sibiu, sosit la Montréal grație sprijinului Institutului Cultural Român din New-York. Erau prezente volubila Mary Deros, membră a executivului municipal, responsabilă cu comunitățile culturale la primăria Montréal, distinsa Helen Fotopulos, consilier la primăria Côte-des-Neiges, scriitorii Anca Sîrghie din Sibiu, montrealzii Dan Ghițescu, Adrian Erbiceanu, Ionela Manolescu, Eugen Enea Caraghiaur, Livia Nemțeanu, Miruna și Vicky Tarcău, Ortansa Tudor, Ileana Anghel-Meșter, precum și lideri ai unor asociații românești:

Dumitru Răchitan, președintele Asociației Culturale Române din Hamilton, însoțit de o întreagă echipă, dr. Paul Dăncescu, președintele Asociației Culturale Române, Petru Cotnăreanu, președintele Asociației Române din Canada, Livia Nemțeanu, președinta Cenaclului „Mihai Eminescu”, Alina Nichita, președinta Academiei Educative pentru Copiii Români, Ioan Opruț, președintele Școlii Sportive Jotaikido. De la Mary Deros am aflat - și nu mi-a scăpat expresia ei de satisfacție - că în Montreal conviețuiesc 200 comunități naționale și că activitatea culturală a românilor este într-o semnificativă creștere.

Cuvântul rostit de Ala Mîndîcanu, președinta asociației Comunitatea Moldovenilor din Québec, membră activă a Mișcării de eliberare națională din Basarabia în perioada 1988-1991, coordonatoare a Asociației Culturale Române, a avut rol explicativ pentru înțelegerea semnificației profunde a evenimentului, amintind asistenței despre circumstanțele în care a fost luată istorica decizie a legislativului moldovenesc prin care a fost legiferată revenirea la scrierea cu grafie latină la 31 august 1989, dată la care în Basarabia se sărbătorește anual Ziua Limbii Române. Vorbitorii au menționat și Legea nr. 53 din 14 martie 2013, prin care Parlamentul României a instituit ziua de 31 august ca Ziua Limbii Române. Lupta românilor de bună credință de peste Prut trebuie dusă pentru recunoașterea adevărului că nu există o limbă moldovenească, susținută și în prezent în Constituția țării. Fără îndoială că la Montréal românii au șters pentru o zi granițele trasate pe linia Prutului, restabilind prin cultură unitatea neamului. Consider că rolul diasporei nu mai trebuie să fie subestimat pe viitor.

Președinta al Asociației Scriitorilor de Limba Română din Québec, poetul Adrian Erbiceanu, însoțit de scriitoarea Daniela Maxim, a prezentat într-o lectură comparativă poemul său în versuri *Tinerețe fără bătrânețe*, o interesantă stilizare a basmului lui Petre Ispirescu cu același nume. Ca „invitat special”, actorul Constantin Chiriac a susținut un inspirat recital *Creangă-Eminescu. Dialog*. Intervenind în fluxul programului,

Watteau - Diana la scăldat

d-na Mary Deros a felicitat asistența cu ocazia sărbătorii și a menționat importanța păstrării tradițiilor culturale și lingvistice în comunitatea românească din Montréal ca parte integrantă a comunității multiculturale montrealize. Marius Fincă, membru al consiliului Asociației Culturale Române, a susținut o curajoasă ipoteză privind rădăcinile limbii române, idiom care ar fi mama limbilor indoeuropene.

Cei doi membri ai Uniunii Scriitorilor din România în calitatea lor de „invitați de onoare”, anume regizorul romancier Dan Ghițescu, primit cu acest prilej festiv în Asociația Scriitorilor de Limba Română din Québec, și Anca Sîrghie, reprezentând mediul universitar din Sibiu, autoare și editoare de carte, au felicitat comunitatea românească și au subliniat importanța limbii naționale pentru copiii români din diaspora. Formația *Trio*, alcătuită din naistul Vitalie Reuțchi, violonistul Serghei Trofanov și pianista Olga Trofanov, au încântat publicul, interpretând cu virtuozitate fragmente din *Rapsodia Română* de George Enescu și alte piese consacrate. Helen Fotopulos, ales local din sectorul Côte-des-Neiges, a apreciat activitatea asociațiilor românești ACR și CMQ și a felicitat asistența cu prilejul sărbătorii. Mai mulți lideri de asociații nonguvernamentale și invitații la eveniment au primit diplome de excelență pentru activitatea de promovare a valorilor culturale și spirituale românești în Canada.

Echipa de televiziune K2 TVRo Montréal, reprezentată de Nicolai Lavric, Mike Farkas și Bianca Lavric, au filmat și au transmis în direct întreaga sărbătoare. Evenimentul a avut inspirate prelungiri, care au asigurat Zilei Limbii Române o complexitate caleidoscopică. Astfel, în ziua de 1 septembrie 2013 la Biserica Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul a avut loc un recital de poezie religioasă *Metanie ție, părinte!* prezentat de actorul Constantin Chiriac. Preotul Ioan Cotrigășanu i-a mulțumit din inimă oaspetelui pentru acest minunat eveniment, unic în istoria bisericii. În după-amiaza aceleiași zile la Centrul Sociocomunitar s-a desfășurat o întâlnire informală între membrii comunității și oaspeții sărbătorii Ziua Limbii Române. Constantin Chiriac, Anca Sîrghie și Dan Ghițescu au răspuns la întrebările asistenței, au povestit despre realitățile din România, au relatat despre creația lor recentă. Evenimentul a avut ca moderator pe Ala Mîndîcanu, mereu caldă ca simțire, orientată și înțeleaptă în rolul ei de gazdă. A fost o discuție interesantă despre teatrul sibian, cu festivalul său internațional, și Radu Stanca, ctitor și slujitor de geniu al instituției, despre limba română, care se cuvine promovată în lume ca purtătoare a unor valori inestimabile.

Constantin MIU

EXTRA-TERESTRII ANTICI În „Epopoea lui Ghilgamesh”

Adepții teoriei extra-terestrilor antici susțin că zeii din culturile și literaturile din antichitate sunt entități din altă lume, una extra-terestră. În **Epopoea lui Ghilgamesh**, cei doi protagoniști - Ghilgamesh și Enkidu - sunt **plămăda** unor astfel de entități.

Calitățile de excepție ale lui Ghilgamesh - „păstorul Urukului-celui-Împrejmuit” - sunt raportate la câteva zeițări: „Când a fost creat Ghilgamesh, / Enlil cel Viteaz (zeul pământului și al văzduhului - n.n.) l-a înzestrat cu o înfățișare desăvârșită; / cerescul Șamaș (zeul soarelui și al dreptății - n.n.) i-a dăruit frumusețea; / Adad (zeul furtunilor - n.n.) i-a hărăzit să fie fără seamăn de viteaz.” (p. 32).

Pentru desăvârșirea lui Ghilgamesh conlucrează „toți zeii cei mari”. Ceea ce ne-a atras atenția este statura sa care, așa cum este descris personajul, o depășește cu mult (dublu) pe cea a unui om obișnuit: „statura lui era de unsprezece coți avea” (p. 33). Apartenența sa la lumea non-umană este precizată în fracții: „Două treimi din ele sunt divine și o treime omenească” (p. 33).

Ghilgamesh este Stăpânul absolut al locuitorilor Urukului: „el, păstorul oamenilor săi, îi chinuia fără-ncetare” (p. 33). Însă, asemenea apucături nu sunt pe placul lui Anu - ocrotitorul divin al cetății Uruk. El îi cere mamei zeițe Aruru să zămislească un alt Ghilgamesh, care să i se împotrivească „monstrului”: „Fiindcă tu, Aruru, l-ai făcut pe Ghilgamesh, / dă viață acum unui alt Ghilgamesh / (...) să se-mpotrivească unul altuia, să-și măsoare puterile...” (p. 34).

Făcut din lut și scuipat (asemenea bibliicului Adam), „războinicul Enkidu” este o faptură sălbatică, un **Yeti al pustiurilor**, a cărui descriere și al cărui comportament țin mai mult de bestiar: Acoperit cu păr îi este trupul, / cu belșug de păr ca o femeie. / Are o clăie de păr ca spicele secerate. / Și nu știe ce sunt oamenii, nici cum trăiesc oamenii. / Când despre veșminte, poartă straie ca ale zeului Sumukan (zeul turmelor și al vegetației - n.n.) / Paște iarbă laolaltă cu gazelele, / cu turma de fiare sălbatică se-mbulzește la adăpătoare, / inima-i dă ghes ca să stea printre dobitoacele apelor” (s.n., p. 34-35). Cele două verbe subliniate de noi în fragmentul de mai sus relevă natura animalieră a lui Enkidu, pe care curtezana - „fiica plăcerii” - trimisă spre a-l seduce îl vede ca pe o „fiară cu chip de om”

(cf. p. 39). Enkidu trăiește izolat, în pustiu, nu cunoaște oamenii (de altfel, se spune că el „nu știe ce sunt oamenii” și „nici cum trăiesc” aceștia), este un animal neîmblânzit, dovadă e pilozitatea abundentă: trupul e acoperit cu păr, ca animalele și clăia de păr, comparația „ca spicele secerate” relevând că era neîngrijit. Dacă ținem cont că fusese conceput ca un alt Ghilgamesh, putem aprecia că poate fi socotit dublu animal al acestuia.

Dacă despre natura divino-umană a lui Ghilgamesh epopeea oferă informații, despre cea a lui Enkidu putem face doar speculații: este un „experiment” de laborator, un Ghilgamesh primitiv, rămas în stadiul animalier, pe cei care l-au conceput interesându-i doar firea sa de războinic.

După experiența erotică avută cu „fiica plăcerii”, se produce o schimbare totală a personajului: „Șase zile și șapte nopți o stăpâni Enkidu pe fiica plăcerii/ Când, în sfârșit, se saturea de plăcerea pe care i-o smulgea, / vru să se ducă la turma sa de fiare sălbatică/ Dar, văzându-l pe Enkidu, gazelele o iau la fugă, / fiarele sălbatică se feresc de apropierea lui/ (...) trupul îi era vlăguit.” (s. n., p. 39). Din pasajul subliniat de noi, se evidențiază două aspecte: împerecherea este malefică pentru Enkidu - trupul îi este vlăguit, iar animalele nu-l mai recunosc, aceasta însemnând că el nu mai aparține lumii sălbăticiei. Nu știm dacă este sinceră sau nu curtezana, care va remarcă metamorfozarea lui: „Ești frumos Enkidu; te-ai făcut ca un zeu” (p. 40). Femeia vede frumusețea ne-pământeană a acestuia. Însă, ea este cea care contribuie la umanizarea acestui sălbatic: „Își spală cu apă/ trupul pe care năcând nu-l îngrijise, / și după ce se unse cu tot felul de oioiri, / semăna în sfârșit a om; / își puse pe el îmbrăcăminte/ și iată-l asemenea unui mire!” (p. 51). Enkidu fusese proiectat spre a-l înfrunta pe Ghilgamesh. Însă proiectul acesta se dovedește a nu avea finalitatea dorită de extra-terestri: „Cu toată puterea lui, Enkidu e înfrânt (...) și din ziua aceea se leagă prietenia lor.” (p. 45).

La popoarele antice (bunăoară, la vechii greci, în **Legende Olimpului**), sunt o serie de legende în care zeii/ extra-terestrii antici se cuplau cu pământeni. În **Epopoea lui Ghilgamesh**, apare dorința zeiței Iștar - sedusă de frumusețea lui Enkidu - de a fi luată de soție de acesta. Refuzul lui și dojana pentru nume-

roșii iubiți pe care aceasta i-a avut și pe care i-a nenorocit, după ce și-a satisfăcut poftelile, atrag ura orgolioasei zeițe, care-i cere tatălui ei, zeul Anu, să zămislească Taurul Ceresc - un monstru -, care să-l omoare pe trufașul erou (cf. op. cit., p. 89).

Enkidu are un vis, pe care i/l va povesti prietenului său, Ghilgamesh, în care apar entitățile extra-terestre și care hotărăsc moartea acestuia, ca pedeapsă a ofensei aduse orgolioasei Iștar și pentru uciderea monstrului - Taurul Ceresc. Răul care-i secătuieste puterile este preambulul morții. În pragul morții, Enkidu are viziunea Infernului dantesc: „Un grifonul (...) / Mă înșfăcă și puterea mi se scurse din trup, / Mă prefăcu într-un porumbel: / (...) mă duse spre casa întunericului, locaș al lui Irkalla (Hades, la vechii greci - n.n.) / spre casa de unde nu mai iese nimeni, / (...) spre casa ai cărei locuitori sunt lipsiți de lumină, / unde colbul le este hrană, (...) / Sunt îmbrăcați ca păsările, au veșmânt de pene, / și niciodată nu mai văd lumina, stau pe veci în beznă. / În această casă de colb, unde am pătruns, / i-am văzut pe toți regii, despuiați de coroane / (...) Acolo domnea Regina Infernului, Ereškigal.” (p. 108-109).

Grifonul este un monstru care are puterea de a-l metamorfoza pe Enkidu: îl preface într-un porumbel. El este cel care îl ghidează spre **casa întunericului** - un topos-carceră, spațiu al perdiției, unde își primesc pedeapsa „toți regii, despuiați de coroane”. Lipsa luminii este elementul caracteristic al acestui spațiu-carceră: „și niciodată nu mai văd lumina, stau pe veci în beznă”. Interesant este faptul că amănuntele descriptive despre acest spațiu al perdiției și cei care se află acolo sunt făcute ca și cum ele i-ar fi fost spuse personajului de altcineva. Așa se explică repetarea prepoziției **spre**. Narațiunea despre ce se petrece în interiorul acestui spațiu este mai săracă, fără detalii. Ca atare, visul avut de Enkidu poate fi socotit drept o comunicare telepatică avută cu entitățile extra-terestre, iar **casa întunericului** este o hologramă ce îi este indusă în subconștient. Mesajul despre prezența acestui spațiu al perdiției este ușor de priceput: așa pățesc cei care se răzvrătesc și nu se supun voinței entităților extra-terestre.

* Citatele sunt după ediția din 1966, EPLA, **Cuvânt înainte de Al. Dima**

Dan ȘALAPA

Versuri

LEGILE POEZIEI

Acestea nu sunt legile poeziei,
Așa ceva nu poate exista -
Cel puțin aceasta-i paradigma actuală,
Sau prejudecata,
Mă rog, oricum, o accepțiune larg populară -
Dar le scriu tocmai pentru că așa ceva
nu există!
Încăpățânarea mea este, de fapt,
Tot chichirezul poeziei,
Adică exact această forțare a imposibilului!
Dacă le veți citi până la capăt,
Înseamnă că sunteți suficient de nebuni
Ca să acceptați, ulterior,
Eventualitatea unor astfel de legi,
Dar, desigur, „sub rezerva necesară”!
Dacă nu le acceptați, sunteți la fel de nebuni,
Că mă prevalez de paragraful întâi,
Acela cu paradigma, cu prejudecata...
Așadar, iată legile poeziei,
Citiți-le cu atenție
Și nu încercați să trageți cu ochiul
Nici pe Google, nici în Codul civil ori Penal,
Citiți-le în gând
Să nu zică vecinii că aveți probleme... cu capul
Și să sune la 112,
Iar când le terminați de citit,
Nu încercați să scrieți poezie
Că n-o să reușiți,
Legile, știți prea bine,
Sunt făcute spre a fi încălcate,
Așa că scrisul de poezie
E pierdere de vreme;
Poezia ca atare se instituie
Exact prin legile care urmează,
Acelea scrise ori nescrise de fiecare
Pentru poeziile lui, iar asta e tot!
Legile poeziei, scrise sau nescrise,
Enunțate sau denunțate,
Formulate sau formolizate,
Interpretate, răstălmăcite sau războite,
Nu contează cum, sunt înseși Poezia!

CAFENEAUA DE CUVINTE

Duc cuvintele la buze
Cum duc ceașca de cafea
Pe măsuta din sufragerie,
Cuvintele le sorb
Le-amestec sub limbă,
Le pipăi cu cerul gurii,
Le-nghit ca pe niște boabe
Bine măcinate,

Ca pe o pulbere neagră,
Dulce de-atâtea amare arome,
Coaptă sub frunte de duhovnic;
Doar cafeaua fierbinte
Rămâne zaț printre silabe,
Să cred că și mâine
Voi intra în rostire
La fel ca-n această dimineață
Ca un alfabet gestant,
Cafenea de cuvinte.

HOTARE

Libertatea este aici.
Dincolo este doar dincolo.
Adică nimic.
Uneori, Poezia este aici.
Atunci, dincolo este libertatea.
Dincolo de dincolo
Este.
Libertatea nu are hotar cu Poezia.
Ele sunt doar vecine,
Prin rotație,
Cu dincolo de Dincolo.

CURĂȚENIE GENERALĂ

Voi scoate fiecare vers la aerisit,
Voi scutura fiecare silabă în parte,
Voi spăla fiecare vocală,
Și fiecare consoană
În parte,
Le voi da cu spray anti-litere
Până voi obține alte efecte,
Până voi pricepe alte înțelesuri,
Că m-am săturat să-i aud pe toți
Cât de bine sună o rimă sau alta,
Și ce emoții trăiesc
Citindu-le-n volume,
Asta am să fac, cu siguranță,
Atâta vreme cât mie
Îmi mor toate poemele
Imediat după ce le aștern
Printre rânduri și foi de hârtie,
De fiecare dată
Trebuind s-o iau de la capăt!
Uite, acum, va trebui
Să mă-mprumutați
De un creion și-o hârtie,
Atâta sunt de sărac murindu-mi
Versurile toate,
Prăștii care trag cu aer,
Să pot termina acest...

CIRCUL CUVINTELOR

Cercul a falimentat.
Elefanții,
Care duseseră greul
Menajeriei,
S-au eterat printre acte
Și demersuri bine șampilate.
Maimuțele s-au retras
În alămurile orchestrei
Ruginite.
Leii s-au împerecheat
Cu gratiile cuștilor
Și-au emigrat pe meridianele
Spitalelor dezafectate.
Dresorii, singuri, dresorii
S-au apucat să-și scrie memoriile,
Dar cuvintele nu se supun deloc,
Dau din coadă,
Mârâie, nu execută
Nicio comandă,
Și vor zahăr cubic
Cu gust de alfabete moarte.
Dresorii insistă,
Insistă,
Odată și-odată
Le vor așeza ei în arenă,
Sub reflectoare,
Să facă salturi mortale...
Nici nu știu sărmanii dresori,
Ce de cititori îi așteaptă
Să-i aplaude pentru falimentul
Circului strecurat
Printre cuvinte acelea
Dresate.

Watteau - Gama dragostei

Constantin ENIANU

Est ca Vest Uniunea Europeană și reforma mentalității

Se pare că entuziasmul, noțiunea derivată din „a fi în Dumnezeu”, reprezintă criteriul de bază pentru Europa de Est în integrarea în Uniunea Europeană (UE). Acest criteriu se grefează pe sincronizarea valorilor culturale occidentale cu cele din est.

Iată acum o încercare unională pacifistă, deosebită de întreprinderile anterioare bazate pe expansiuni războinice, care, în contextul schimbărilor socio-culturale, are ca „ingredient” necesar în Europa de Est reforma mentalității.

După căderea comunismului, holismul (corpul social ca întreg) a fost preluat de individualism. Or, la ce bun atunci conceptul de „uniune”? Teza lui Marx, potrivit căreia esența umană nu este o abstracție inerentă individului izolat, ci în realitatea ei reprezintă ansamblul relațiilor sociale, poate fi valabilă doar într-un sistem social holist dinamic-unitar. Relațiile individuale alienate/alienante pot legitima doar o conviețuire sub raporturi mecanice, societatea umană reducându-se la „societatea animală”. (Expresia „societate animală” pare improprie în măsura în care legile ce guvernează raporturile dintre indivizi în interiorul unui grup animal nu sunt stabilite prin convenție, ci sunt determinate de instinct. Situația unui om în Societate nu este necesară în mod natural, ci contingentă din punct de vedere cultural. Deci, omul din această optică este o ființă socială).

Menționăm în continuare câteva idei, din lucrări pe care le considerăm pertinente pentru tema acestui articol, decelate din surse media pe care le-am avut la îndemână.

„Filozoful crud. O istorie a canibalismului”, lucrarea scrisă pe baza documentării în colecții de carte rară din Scoția, Statele Unite, Finlanda, Islanda, Olanda, Germania și Austria, a fost oferită publicului român de Cătălin Avramescu, fiind unica istorie sistematică a canibalismului reflectată în oglinda filozofiei. Aceasta istorie este reconstituită ca o succesiune de trei stadii. În cel dintâi, canibalul este tratat ca o creatură ivită din menajeria dreptului naturii. În cel de-al doilea, el ajunge o retortă diabolică, al cărei rost e să încurce socotelile teologilor și metafizicie-

nilor. Cel de-al treilea este cel în care se pare că am ajuns azi: un stadiu în care antropofagia e un produs al circumstanțelor și al educației. Dreptul natural, materialismul și relativismul sunt cele trei mari discipline animate de prezența canibalului. Fiind doar în ultimă instanță subiectul concret al unei antropologii aberante, canibalul este mai înainte de orice o creatură livrescă, un personaj ce animă scrierile filozofilor și juriștilor dintr-o perioadă sau alta a istoriei. Destinul său luminează misterul general al declinului teoriilor dreptului natural, un declin în spațiul căruia gândim noi astăzi noțiunile de bine și rău. Excluzând orice viziune metaforică, autorul afirmă în cartea sa că, mai mult decât orice alt personaj, canibalul reprezintă întemeietorul comunismului modern. În concluzie, autorul redă situația omului sub natură și sub societate din care, prin meditația despre libertate a omului în dreptul natural, deduce însăși condiția umană. În fond, lucrarea reprezintă conotația peremptorie a agresivității omului sub natură ca „zoon”, apoi sub societate ca „zoon politikon”.

Konrad Lorenz, premiat cu Nobel pentru fiziologie/medicină, relevă în lucrarea sa „Cele opt păcate capitale ale omenirii civilizate”, procesele de dezumanizare care amenință să distrugă nu numai cultura și civilizația con-

temporană, ci însăși omenirea ca întreg: suprapopularea, pustiirea spațiului natural de viață, întrecerea omului cu sine, moartea termică a simțurilor, degradarea genetică, rup-tura cu tradiția, receptivitatea crescândă la îndoctrinare și cursa înarmărilor nucleare.

Lorenz, alături de J. Huxley, von Fritsch, Timbergen, Eibl-Eibesfeld, Tembrock, a contribuit la afirmarea etologiei, o ramură a biologiei, care studiază cu mijloace obiective, în condiții cât mai apropiate de cele naturale (uneori chiar în condiții naturale), comportamentul animalelor, ținându-se seama de coordonatele conceptuale de bază ale gândirii biologiei moderne: variabilitate, adaptare, ereditate, selecție, evoluție etc. Etologia, mutatis mutandis, prezintă un interes real pentru psihologia umană și psihosociologie, deoarece în baza comportamentului uman se găsesc structuri și reacții arhaice. Etologia pătrunde mai greu în România, fiindcă în această problemă se dispune, deocamdată, de puține lucrări pe material concret. În acest domeniu există lucrări referitoare la agresivitate (Lorenz, Ardrey), la autodomesticire (D. Morris), la dragoste și ură (Eibl-Eibesfeld), la rămășițele comportamentului de vânător al omului epocii paleolitice (Tiger) etc. În ultimul timp devine tot mai clar faptul că trăsătura etologică principală a lui Homo este extraordinara sa capacitate de învățare (G. Kurth) și transferul multor reacții sau inițiative de interes vital, din domeniul automatismelor instinctive, în cel al actelor însușite prin educație, conforme, ca atare, unui model cultural anumit. Trecând de la aceste abordări teoretice la viața de zi cu zi a cetății, putem conchide că reforma mentalității în România nu rămâne un moft de lectură delectabilă din diferiți autori cu idei mai mult sau mai puțin interesante despre bipezii cu pene sau „bipezii fără pene”. Dacă s-a observat că există „cultură” și la animale, având, prin anumite „fapte” ale acestora, „conștiința scopului”, există deosebirea de necombătut a omului a cărui activitate și-o înscrie într-un act cultural legat de viața social-istorică întru „entuziasm”, ceea ce bietul animal, oricât de antropomorfic s-ar arăta, nu are.

Watteau - Dans țărănesc

Dominic DIAMANT

ZECE SONETE CARE MAI DE CARE:
FĂRĂ REGRETE, FĂRĂ SUPĂRARE

1- SĂ-MI FIE CU IERTARE

Să-mi fie cu iertare de mi-i dragă
Orice manifestare de iubire
Nu bănuî cât de dulce e o fragă
Energizând celulele martire
Trăznit de-atâtea flori și violete
Eu sunt cuprins de-un dor fără măsură
Le-absorb flămând miresmele discrete
Esența ce te-mbată și te fură
Dar câte chipuri dragostea nu are
Indiferentă cui își dăruiește
Virtuțile sublime singulare
Iubirea-i tot ce-mi pasă omenește
Nu-i alta ce mă-naltă și mă-ncântă
Ea mă transfigurează și e sfântă.

2- DIVINE SUNT SUPERBELE SONETE

Divine sunt superbe sonete
Iradiind în moduri singulare
Vibrații niciodată desuete
Iscând o nesfârșită încântare
Natura lor erotic-senzuală
E o măiastră plasă care prinde
La cei cuprinși de cea mai dulce boală
Esențială firii suferinde
Să te atingă vraja lor profundă
Odată, doar, și simți cum te alină
Nemaiputând vreun dor să te pătrundă
E ca o revărsare de lumină
Te împresoară, caldă și fecundă,
Efectuând magia ei deplină.

3- SĂ-MI CADĂ CIOTUL MÂINII

Să-mi cadă ciotul mâinii care scrie
O nouă muzicală partitură
Nevrednică de-o mare simfonie
Extaziat de vraja ce mă fură
Tot arsenalul magic fă să-mi cadă
Ultragiat de o nemernicie
Lipsit de stil și bun doar de bravadă
Eu țin ca numai voia Ta să fie
O febră creatoare când m-apucă
Mă simt mai minunat ca orice rigă
Apelșit de starea lui caducă
Greșesc sau nu, talentul mă obligă
Ispitei să-i găsesc întruchipare
Eliberat de tot ce hâd îmi pare.

4- M-AȘ RISIPI PRECUM UN NOR

M-aș risipi precum un nor de vară
Aș și uita c-am existat pe lume
Glorificând condiția-mi precară
Inertă, troglodită, fără nume
Aș fi cea mai stupidă entitate
Scrâșnind din dinți la orice încercare
Ori renunțând, răpus de lașitate,
Numai că e riscantă și mă doare
E-atâtea veșnicie într-o clipă
Trăiesc cuprins de-o stranie feroare
Uitând de moartea ce se înfiripă
La orice pas și umbră ce răsare
Uimire resimțind, că nici nu-mi pasă
Iubesc această lume păcătoasă.

5- SUB AURA SONETELOR ETERNE

Sub aura sonetelor eterne
O dinastie extraordinară
Nenumărate opere așterne
Expres, ca niciodată să nu piară
Titani în spirit și artiști de geniu
Experți în tot ce gândul își permite
Le-acordă strălucire în mileniu
Emană armonii nebănuite
E-n arta lor atâtea frumusețe
Telurică dar și evanescentă
Exulți numai cât pot să te răsfețe
Realitatea lor atotprezentă
Ne face pulsul mai intens să bată
E-o dulce nebunie asumată.

6- ETERNELE SONETE

Există formidabile creații
Tămăduind ascunse suferințe
Erotice, ca marile libații
Regești, răvășitoare de ființe
Nu-ți trebuie decât o simpatie
Eterică, profund înălțătoare
Lipsită de-orice grijă ce sfâșie
Entropică, lipsită de valoare
Sonetele sunt lirice sonate
Obnubilând neclaritatea lunii
Numai cu străluciri de nestemate
Eu numai când i-aud cântind pe unii
Tot focul inimilor urgisite
Erotic, drept în suflet le-aș trimite.

7- SĂRUT PĂMÂNTUL CARE...

Sărut pământul care mă hrănește
Orbit de nesfârșita lui splendoare
N-am cum să mă exprim mai omenește
E sacral meu tărâm, care mă doare
Tu, fiule, să faci la fel ca mine,
Un leagăn ca acesta nu-i niciunde
Iubirea pentru el, doar, ne susține
Oricând, oricum și, negreșit, oriunde
Să nu îți uiți de-origini niciodată,
Oriunde te-ai afla, tu ai o țară
Natală, nepereche, minunată
Ai grijă, fiul meu, să nu dispară!
Te-avertizez, că hoții stau la pândă,
Avizi s-o prăduiască și s-o vândă.

8- SĂ NU TE ÎNDOIEȘTI

Să nu te îndoiești nicicând, iubito,
Oricât de tristă și dezabuzată
Noblețea, ce din start ți-am bănuț-o,
E garanția că sunt bun de plată
Tu-n lumea asta n-ai asemănare
Un suflet ca al tău nu mai există
Lumina lui putând să mă-mpresoare
E-o binecuvântare și o pistă
Iubito, dac-ai ști cât mi-ești de dragă,
Un om nu e mai fericit ca mine
Bogat, te răsplătesc cu viața-ntreagă
Iubirea ta știind că îmi revine
Rămasul pe vecie împreună
E, categoric, calea cea mai bună.

9- DE-AȚI ȘTI CE CONOTAȚIL...

De-ați ști ce conotații salutare
Roiesc într-un sonet ca să dea miere
Ați scrie și voi, plini de încântare,
Grăbiți ca brandul vostru să prospere.
M-am lămurit cu el de prima oară
Ispitele, un șir în rând cu Dante,
Iscându-mi pofta extraordinară
Să scriu și eu sonete fascinante
O nebunie mai acaparantă
Nu știu pe lumea asta să existe
E peste orice zbor cu parapantă
Te pot corupe chestii fanteziste
Un lucru n-are cum să nu vă mire
La un sonet îți trebuie iubire.

10- UN SONETIST

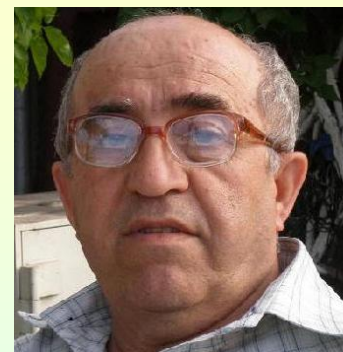
Un sonetist eram prin excelență
Ntrind în sinea mea cu-nfrigurare
S-ajung, cu geniu și experiență,
O stea babană, poate cea mai mare
N-aveam cu nimeni de-mpărțit nimica
Eram stăpân și sclav supus doar mie
Tot șpilul ce era, s-o rup cu frica
Iubind și ahtiat de poezie
Spre marea mea surpriză, cea mai tare,
Teribila-mi ispravă dădea roade
Emoții producând și încântare
Riscasem, nepăsându-mi cât mă roade
...Acum, din sfera-mi luminând prin spațiu
Mă-ntreb de sunt citit tot cu nesațiu.

P.S. - Surprize, surprize!

Dacă, pe verticală, veți citi prima literă a fiecărui vers, veți obține acrostihurile
aferele fiecărui sonet. Am zis!

Geo CĂLUGĂRU

„PAȘI DIN HORA VIEȚII” – de IOANA STUPARU

„Strig după mine!”

Astăzi, când
sîng după mine,
învieți cu suflet de viață
din Sufletul Divin
„Dragă, timpul nu
nu mi s-a născut,
Nu vreau să mor, înțeleg
că din înțelesul meu
sînt eu și tu
Nici pentru simțirea
Roze de Romani
căci eu înțeleg
„Județii Măsurători
Roze de Romani
„Nu, nu, nu!”

Ioana Stuparu

Ioana Stuparu

Pași
din
hora vieții

Povestiri

RAWEXCOMS

„Când crezi că ai ceva de transmis contemporanilor, dar, mai ales, generațiilor viitoare - afirmă scriitoarea Ioana Stuparu, în ceea ce se dorește a fi un fel de cuvânt înainte la cea mai proaspătă carte a sa de povestiri „Pași din hora vieții”, apărută la Editura Rawexcoms - și ești sigur că poți să faci aceasta în scris, înseamnă că ai pe lume o menire, o misiune dată de Dumnezeu și e păcat să nu o respecți”.

Ca menirea să prindă viață este alimentată de o teribilă forță lăuntrică, pe care, o numim crez iar Ioana Stuparu îl are și-l mărturisește tranșant: „Port în suflet crezul că „Satul românesc și țăranul român” reprezintă „Rădăcina Neamului Românesc”.

O altă mărturisire a scriitoarei, aș spune cu valoare testamentară, datorită de a lăsa semne ca garant al continuității și dăinuirii: „Cum să se afle despre ceva anume, dacă nu se va spune, dar mai ales, dacă nu se va scrie? Spre luare-aminte sau, pur și simplu, spre mângâierea sufletului. Ce este scris, cu siguranță va dăinui”. Și să vă mai spun ceva, am luat foarte în serios: „amenințarea” doamnei Ioana Stuparu: „Atâta timp cât voi avea ceva de spus, voi spune!” iar eu mă rog la Dumnezeu să-i dea sănătate și să-i mențină harul, să-i dea viață, că noi, cititorii nu ne vom speria și din contră ne vom bucura.

„Pași din hora vieții” are o rotunjime atât de perfectă încât vrând să te referi la ei, n-o poți face fără a strica echilibrul horei care, doar în întregul ei are măreție și strălucire.

„Greu se desparte sufletul de trup” - cu această propoziție se deschide povestirea primă a cărții, baba fiind mama autoarei care, prin ardența cu care iubește viața, păcălește de mai multe ori moartea, ajungând la vene-

rabila vârstă de 90 de ani - „Treisprezece zile și douăsprezece nopți sufletul ei s-a căznit să-și părăsească trupul de lut, haina cu care fusese îmbrăcat timp de 90 de ani”.

Fiindcă nu vreau să stric rotundul horei vieții, fiecare pas având greutatea și frumusețea lui, în perfecțiunea mișcării întregului, voi trece în revistă titlurile lor, sugestive în reușita lor de a da seamă de diversitatea subiectelor tratate și de imaginația bogată a autoarei.

Iată titlurile: „Roata dorințelor”, „Globalizarea văzută de Stăvărache”, „Drag și dor pentru Vatra Strămoșească”, „Cerboanca”, „Vulcanii noroioși - impresii de călătorie”, „Pâraiele îndrăgostite”, „Motivație”, „Fiii satului”, „Întâlnire cu sculptorul Nicolae Pascu Goia”, „Plângea un corcoduș”, „Ziua comunei Mârșani”, „Ciorăpel și Ciorăpici”, „Povestea unui țurțur vesel”, „Iubirea de aproape, solidaritate și toleranță”, „În grădina cântecului”, „Sărbătoarea Fiii satului - Din cuvântul Ioanei Stuparu”, „O seară binecuvântată de Dumnezeu”, „Obiceiuri de Sfințele Sărbători - Adormirea Maicii Domnului”, „Gustul pâinii românești”, „Gratiile de la ferește”, „Când eram mică, mă temeam de stafii”, „Gândul”, „Neprețuitele amintiri”, „Duel epigramatic”. Volumul se încheie cu spicuiți din foarte numeroasa paletă de referințe critice și o prezentare generală a autoarei.

Stăpânind până-n cele mai mici detalii personificarea ca procedeu artistic prin care lucrurile prind viață și își dezvăluie identitățile, tainele, dorințele lăuntrice, Ioana Stuparu se mișcă dezinvolt pe granița real-imaginar, servind astfel, la modul superior, veridicitatea

și autenticitatea vieții.

Pentru Ioana Stuparu, satul natal și al copilăriei nu este spațiul acela delimitat de nevăzute frontiere. Nici toate sufletele care sălășluiesc acolo. Este un ținut de taină care-și are oazele de liniște în miezul vorbei mamă. Este un loc cu oameni care își dau binețe când se întâlnesc pe drum, care se cunosc, care se ajută la necaz sau se mai dușmănesc din pricini care nu țin de ideea de creștinism.

Între ei se formează mici insule de suflet înconjurate de marea nemăsurată numită gura lumii. Adevărul e că, numai în sufletele acelea înfloresc rosturile vieții noastre. Din fericire, Satul i-a fost Ioanei Stuparu, prag și potecă zborului său de mergătoare prin glod și mărăcini, i-a fost și continuă să-i fie locul sfânt în care se întoarce mereu spre a-și regăsi chipul copilului care va fi fost.

Trăirile, nedumeririle, îndoilele, bucuriile, tristețile cuprinse în aceste povestiri sunt nemurite în cuvinte care zidesc cu lumină, principala componentă a ADN-ului său, pe care, l-a descoperit cu adevărat.

Pe mine, scriitoarea Ioana Stuparu m-a convins că pe lângă gena moștenită de la părinți există și o genă a locului, nu mai puțin importantă.

Domnia sa dovedește cu fiecare izbândă literară, inclusiv cea la care ne referim, că are arta de a chema cuvintele la un sunet nou, într-un nou sistem de înțelesuri și, prin aceasta, lumea la un sens superior într-o construcție a cuvintelor care dobândește energia unei alte ortogeneze, adică a dezvoltării tot mai accentuate a unor caractere la generațiile care vin după noi.

Watteau - Festivalul iubirii

Constantin TUDORACHE

NICOLAE-PAUL MIHAIL

3 iulie 1923 -19 martie 2013

„ETICA NICOMAHICĂ”

Moto: „Secretul umorului este surpriza”
Aristotel

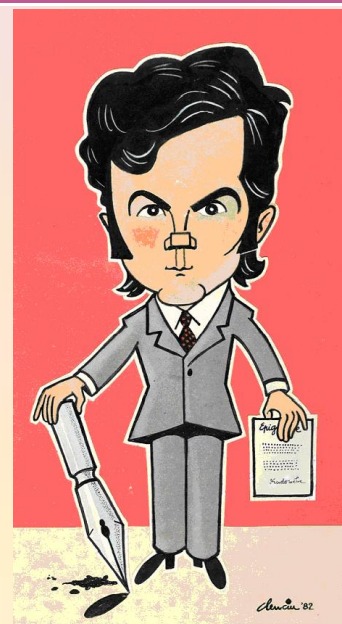
Nicolae-Paul Mihail a fost un om însetat de lectură. A studiat mult, a obținut o licență în drept și a absolvit o școală superioară de ofițeri de jandarmi, iar după 11 ani de activitate s-a pensionat medical, cu gradul de colonel. S-a aplecat cu pasiune spre primele straturi ale culturii omenirii, i-au plăcut marii filosofi și gânditori ai antichității și a avut o slăbiciune pentru Aristotel - elevul și discipolul lui Platon - și profesorul lui Alexandru Macedon. Tatăl și fiul lui Aristotel au purtat numele NICOMAH. Tot Aristotel „Stagiritul” a scris și o lucrare intitulată „Etica Nicomahică”. Și, ca o paranteză, Nicomah spunea: „Dacă amestecăm literele (Nicolae-Paul Mihail) obținem această anagramă” pe care și-a adăugat-o numelui său. Având o fire de poet și „hâtru bun de glume”, „Nea-Nicu” și-a schimbat încet porecla în renume. Preluând de la Lykeionul lui Aristotel metoda pedagogică *peripatetica*, Nicomah își instruia ciracii, plimbându-i prin Olimp, prin Istoria Antică, prin Evul Mediu, „servindu-le” reflecții ale marilor înțelepți ai lumii. Pentru cei care călătoreau în tren, în compania lui Nicomah la festivaluri, era o adevărată sărbătoare. Nicomah era zgârcit la vorbă, gândea

mult ce spunea și avea momente de încântătoare cozerie, din care nu era întrerupt decât de aplauze. În lumea literară, Nicomah „A dat noi sensuri vechilor modele!”- (Nicomah- „Metamorfoza”, *Microglosă*).

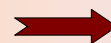
BASTONUL DE MAREȘAL

„Fiecare clipă / Cade ca un ecran mat / Între mine și lume”- Nicomah (Înstrăinare). Înconjurat de prieteni, dar mai mult singur, Nicomah a avut o plăcută și permanentă legătură cu lumea. Spre deosebire de cei care își plimbă singurătatea lor prin lume, Nicomah a știut să aducă lumea în singurătatea lui. Dacă unii au visat toată viața să urce Parnasul sau să escaladeze Everestul, Nicomah s-a oprit la poalele Muntelui Furnica, la Sinaia („locul nașterii mele”, cum avea să spună în repetate rânduri). Aici a venit din Câmpia Dunării, de la Caracal și și-a dus traiul o jumătate de secol. Îmi este foarte greu să scriu la timpul trecut despre Nicomah. Nu i-am fost un apropiat, în adevăratul înțeles al cuvântului, dar nici nu ne-am „duelat” în epigrame și nici în vorbe. Îl respectam, îl salutăm cu plăcere de câte ori ne întâlneam, discutăm probleme referitoare la lumea epigramei. Nicomah era inițiat în toate domeniile, cu el se putea discuta orice. Avea o vastă plajă culturală. Cunoștea și aborda toate genurile literare, percepea neconformitățile și derapajele, era rezervat în observații; făcea doar ușoare critici confracților care nu erau supărăcioși. N-a tras niciodată pe nimeni de perciuni că nu are talent. Evitând compromisul, nu accepta prietenia celor lipsiți de har, alegându-și, după cum se știe, doar companii care îl onorau. Iubea poezia, simțea ritmul, percepea muzicalitatea versului, așa cum dirijorul unei orchestre percepe sunetele fiecărui instrument. De multe ori, în colectivitate, se retrăgea, cerând un fel de „time-out” pentru a se „consulta” cu gândurile sale. Sprijinit în bastonul său de „mareșal al umorului”, Nicomah, privind peste ochelari, măsura IQ-ul fiecăruia, pe principiul lui Platon: „Vorbește-mi, să te cunosc!”. Lăsa uneori impresia că te evaluează cu sprânceana și știa fix câte parale faci. La o epigramă îți

dădea verdictul printr-o simplă grimasă, iar dacă nu spunea nimic înțelegeai tot. Era împotriva „Antitalentelor, impostorilor și a celor care, fără merite, stau în cărca epigramei”, după cum îmi spunea cu mâhnire. Maestrul Nicomah, în calitate de creator, încălca, uneori, voit, regulile prozodiei, cu scopul de a reda mai bine unele idei, contrar celor scrise cândva de Veronica Micle: „În poezie sacrifici ideea pentru rimă, iar în viață inima pentru poziții sociale”. Justifica astfel: „...A acorda o prioritate exagerată unor exigențe formale, nu poate duce decât la o construcție artizanală, la un Turn Babel căruia îi prețuiești numai cărămizile, uitând, că sus de tot, era un altar la care inițiații puteau convorbi cu zeii”- (Nicomah- *Radio-grafii literare, Protocoalele nescrise ale epigramei-Revista Epigrama, Nr 62*). Pot afirma că a vorbi despre Nicomah „...este ca și cum ai striga într-o peșteră vastă”, după cum spunea Arghezi despre Eminescu. Aș mai aminti un citat din considerațiile lui Xenofon despre Socrate: „Când mă gândesc atât la înțelepciunea, cât și la noblețea lui (sufletească), nu mă pot împiedica de a-l pomeni și, pomenindu-l, să nu-l laud”.

Fără ordine, fără stil, fără compoziție, despre Nicomah, voi scrie pe sărite și voi vorbi pe șoptite, cu convingerea că o evaluare corectă și o descriere a întregii sale vieți și opere o vor face viitorii biografi, care îl vor pomeni, laudându-l și îl vor lauda, pomenindu-l. Nicolae-Paul Mihail-Nicomah a fost prozator, poet, critic, eseist și umorist. A fost și critic de artă, având o cronică plastică la revista „Săptămâna”, condusă de Eugen Barbu. Aici scria despre evenimente de la expozițiile artiștilor plastici. Nicomah știa că „Un tablou trebuie să fie ca o fereastră transparentă prin care să apară o parte din lumea vizi-

bilă”, după cum spunea Leone Batistta Alberti. A făcut totul cu har și pasiune. A fost membru al Uniunii Scriitorilor Români, al Asociației Scriitorilor din București și Galați, al Societății Scriitorilor Olteni, membru fondator al Uniunii Epigramiștilor din România, Cetățean de Onoare al Municipiului Caracal și Cetățean de Onoare al Municipiului Sinaia. Nicomah avea o voce de bas voalat, cu tonalități de orgă. La festivaluri sau întruniri literare, își recita epigramele și versurile umoristice ca un actor de comedie, iar poemele filosofice și sonetele le declama ca un actor de dramă antică.

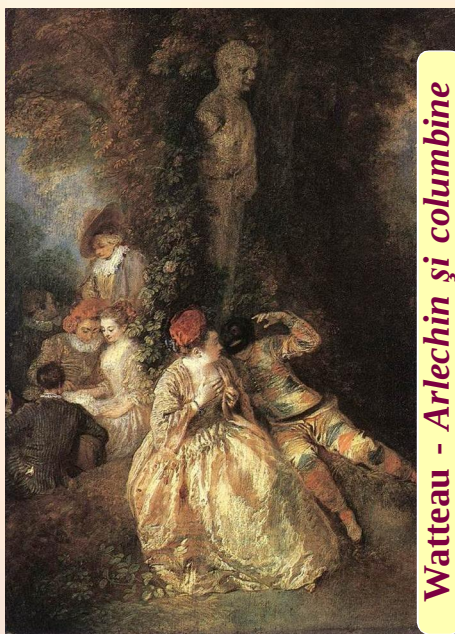
POETUL ȘI EPIGRAMISTUL

„Cu bancuri de trei bani și garagațe / Cam mulți în epigramă dau năvală, / Dar focul sacru de nu-l ai în mațe / Nu ciocăni la ușa principală”- Micul Testament al Jupânului Nicomah.

În frumosul său poem, intitulat „Rondelaius”, Nicomah preciza: „...Chiar de-o să ard precum o lumânare, / Lumina, cât o am, o dau în texte, / Să scriu tânjind spre armonii celeste, / Oricât de grea i-a versului cărare”, iar crezul poetic ni-l mărturisește în „Meta-morfoza: Turnând mult spirit în străvechi tipare, / Pantum-uri, ronsonete, villanele, / Descoperind eterna lor splendoare, / Am dat noi sensuri vechilor modele”. Nicomah avea un șarm deosebit, arătând ca un crai de curte și modă veche, cu educație estetică, spirit de artist și noblețe de aristocrat. Avea un look interesant de poet romantic, avea aura unui cavaler medieval („Să fii cuminte, plec în bălăie / Și ține-ți păsărica-n colivie”- („Un cavaler plecat în cruciadă”) și eleganța unui ofițer superior de cavalerie care descalecă fercheș și fresh de pe „calul său lipișan”, după cum spunea într-un poem recitat la un festival. Nefiind chipeș, ca un Casanova sau Don Juan, el compensa acest „handicap” prin inteligență și spontaneitate. Acest fapt îmi amintește de o veche poveste: Când Xantos negocia direct cu Esop și i-a spus că nu poate să-l aleagă pe el că nu are o înfățișare plăcută, Esop a răspuns: „Ce importanță are sticla, când vinul din ea e bun?”. Nicomah impunea respect, avea un aer de om cult și era un intelectual rasat. Considerându-se „Un Bergerac cu versu-n vârf de spadă”, și înzestrat cu acea voluptate a așteptării, ca truverii ori minesăngerii, Nicomah era un partener plăcut la taifas pentru orice doamnă cu carte și cu pretenții intelectuale. Știa să le ofere, aceloră cu „ochi alunecoși și inimă zburdalnică”, un madrigal, un poem sau o „poezia” cu parfum de amor, așteptând răbdător un răspuns pozitiv de la

cele disponibile la adulter. Totodată știa să le asigure, din privire, de discreția și fidelitatea lui. Că așa au stat lucrurile, cu viața de „crai” și iubăreț a lui Nicomah, avem mărturie poeme-madrigal, sonete și multe scrieri. Iată ce amintiri ne dezvăluie în următoarele versuri: „Avea cin’șpe ani Pușica, / Eu vreo op’șpe împlineam, / N-am uitat de-atunci nimica... / E-he-hei cum ne plimbam”- („Villanele” „N-am uitat”), sau, tot în „Villanele” spune „Or mai fi și alte fete: Rămăseși și singur cuc / Unde mi-ai plecat, scumpete? / Mai beau una și mă duc. / Pandaliile m-apuc- / Înc-o țuică, măi băiete / Am scăpat de-al ei papuc, / Or mai fi și alte fete”. Să lecturăm și alt gen de confesiuni amoroase, marca Nicomah: „Femei am adorat și eu o droaie, / Pe toate le-am iubit ca un zezec, / Lenuța, Jeni, Mimi și Aglaie... / Trecut-au toate fi’ndcă toate trec, / Sândica, Lulu, dulcea Veronică, / Sau dus și m-au lăsat c-un nod în gât, / Filozofând la câte-o țuică mică, / Ziceam și bo-daproste de atât / Când mi-apăruși în calea mea, nurlie, / Fudulă, că-l aveai pe vino-ncoa, / Cu părul mirosind a iasomie, / Ce mi-ai pus fă, „nebuno”, în cafea?” („Aburii cafelei-La o cafea”). Din „Micul Testament al Jupânului Nicomah”, scris în stil François Villon, la un festival de umor, spicuiesc unele interesante versuri testamentare, în care lasă câte ceva iubitelor sale și confracților epigramiști (Mircea Trifu, Al. Clenciu, N. Ghițescu, Stelian Ionescu, Geo Olteanu, Valentin Smarand Popescu, Viorel Martin): „Eu, Nicomah, student întârziat, / Pușin răcit, însă întreg la minte, / În nouă sute nouă ș opt vâleat, / Nemaștiind cât timp mai am nainte, / Am socotit adânc cu luare-aminte, / Averei (cam pușină) din prezent / Și vreau să scriu, în câteva cuvinte, / Ca și Villon, un fel de testament. / Întâi constat că anii mei trecură, / Ca niște pui golași pe sub

pârleaz / Și tinerețea-mi, dulce impostură, / Mi-aduse bucurii, dar și necaz / ...Toți banii de la C.E.C. și din contracte, / Îi dau, semnez și pun și apostila, / Soției mele-a doua, fără acte, / Ca să-și ajute vărul din Brăila. / Coafezei Tanța, care m-a-nvățat, / Când eram tânăr, tot ce trebuia, / Îi fac cadou fotoliul nostru pat / Și-o pernă să și-o pună unde-o vrea”, „Ortansei mele care m-a-nșelat, / Zicând că eu o înșelai întâi, / Îi spun cinstit că totul s-a iertat, / Că nu se uită dragostea dintâi, / Și de revine, o să-i spun: rămâi, / Apoi o îmbrâncesc direct în baie, / Ca pe-o muieră fără căpătâi / Și-i trag, vă jur și-o mamă de bătaie! / Testez aici, în actul meu final, / Distinsului redactor Nea Cutare, / Fin activist și intelectual / Ce-a torpilat poeme de valoare”, „Antitalentelor din toată țara, / Care precum ciupercile-au crescut, / Și ne tot bombardează, iarna, vara, / Cu vorbe goale fără conținut / Le las atunci când voi pleca în lut, / În loc de obișnuitul rămas bun, / Să aibă parte, pe cât s-au zbătut, / De funie destulă și săpun. / Deși de multă vreme altfel sper, / Se-avântă mulți spre-a scrie vagi catrene, / Pompoase, fără sare și piper, / Parc-ar umbla în frac și în izmene”, „Când duduie cafeaua în ibrice / Și muza-n epoleți și-așterne cracul, / Eu mă gândesc la vorba care zice: / „De n-ai talent, mai bine du-te dracu!” / Epigramistelor cu dulce glas, / Egeriile noastre delicate, / Racheta mea de tenis eu le-o las, / Spre-a da retururi cât mai inspirate”, „Lui Trifu, președinte în umor, / La propriu, mai ales fenomenal, / Îi las acum și pentru viitor, / Un fel de soclu și de pedestal” Iar lui Vimar, cu spiritul prea viu / Și care sper să țină mai aproape, / Eu îi urez, cândva, cât mai târziu, / Pe toți, de față, el să ne îngroape!”. Acestui frumos testament, Nicomah i-a adăugat două Codiciluri (unul prietenilor ieșeni, iar celălalt epigramiștilor din Caransebeș). Nicomah este printre cei care au contribuit, în stilul lui Radu Gyr și Ion Pribeagu. A scris poezii, balade, sonete, rondeluri, ronsonete, endograme, pantumuri și pseudo-haykuuri. În lumea epigramei era un adevărat artist, știa nu doar să pună pe hârtie o idee, ci și să o spună într-un mod special. Iată câteva epigrame, alese la întâmplare, din creația maestrului Nicomah: „Amor vetust // După cincizeci de ani de-nșingurare / Iubita mea care făcea pe casta, / Mi-a apărut în drum din întâmplare, / Ce dracu-oi găsit la baba asta?”. O epigramă cu referire la vremurile de tristă amintire este cea intitulată „Ornitologie: În jurul meu n-au fost „sticleți”, / Nici „ulii” de-ăia răpitori, / Mă-nconjurau mereu băieți / Ce-i

Watteau - Arlechin și columbine

drept cu ochi „ciripitori”. Tot cu aluzie la acea perioadă e și „Ce e val, ca valul trece: Un dictator cam năvălaș, / Mută țărani la oraș, / Iar azi când toate progresară, / Țărani se întorc la țară”. Iată și o epigramă umoristică, intitulată „*Fabulă: Dând pe gât o fuică mică, / Șoricelul încrezut / Tot striga după pisică: / Unde-i mîța ca s-o...bat?*”. Un madrigal cu substrat trist este cel adresat lui „Octavian Goga: „Poetul pătîmirii noastre” / Ne-a părăsit cu întristare, / Plecând spre alte zări albastre, / Noi pătîmim în continuare”. Nu pot omite celebra sa epigramă „*Electorat: Un car cu proști s-a răsturnat, / Într-un oraș destul de mare, / Dar unde-anume s-a ntîmplat / Vom ști precis după votare*”. Dau exemplu și o epigramă satirică „*La capătul răbdării: Cu o corupție în floare, / Și cu o lipsă de morală, / Vom construi, cu mic cu mare, / O sărăcie ideală*”. Un catren de adevărat poet este cel intitulat „*Întunecare: În toamna asta care în-târzie, / Cu tinerii eu nu mă mai întrec, / Și nsingurat precum Toulouse-Lautrec, / Mă prind în versul meu ca-ntr-o beție*”. Iată ce spune maestrul Nicomah în epigrama „*Unde nu este durere*”, plămădită în ritm iambic, iar eu, fără acordul său, i-am pus „ochi amfibrahici”: „*Tranziția-așa cum o știți, / E-un drum spre o lume înaltă, / Prin ea vom zâmbi fericiți / Curând de pe lumea cealaltă!*”.

Nicomah a scris poeme filosofice, artistice și argotice. Avea mesaje pentru spiritele fine, cu trimiteri la evenimente și personaje istorice, pentru intelectualii rasați, dar și pentru băieții de cartier. Iată ce mesaj îi transmitea Nicomah prietenului său „Astralus” (Stelian Ionescu din Brașov), în *Hexametri* (Apuđ consilium Laii-Epistola a V-a Ad Astralum): „*Ei bine, Astralus, primit-am chiar zilele-acestea misiva / Prin care magnificul Laius, ce „brașovianus” își zice, / Măndeamnă să-ți stau la-ndemână până-ți trec / ale boalelor fumuri*”...., Te rog, o, Astralus, lui Laios să-i spui de la mine / Un „Ave” rostit din pulmoni-mi ce tușesc delicat deo-camdată / Și sper că odată și-odată ne-om vedea la o sticlă de vorbă”.

Ca o paranteză, Astralus este autorul acestui catren antologic, intitulat „*Inexorabila dilemă: Timpul ăsta e nebun / Și în calcule meschin, / Pe măsură ce-l adun, / Îmi rămâne mai puțin!*”. Să citim ce spune maestrul Nicomah în „*Epigramă în metru antic: Veniți-mi înainte, Maeștri, cu flintele voastre-ncărcate, / Dar vino și tu, Poezie, necredincioasă amantă, / Ca să pot trăi împăcat, o să dau de pământ cu oricine / Doar cu subtile catrene*”. Să trecem în revistă câteva catrene dintr-o cronică rimată pe care autorul a botezat-o „*Fluturări de primăvară: Trecu zăpa-*

da, viscolul și ploaia, / Se umple țara iar de buruieni, / Curg limuzine iarăși spre Sinaia, / Cărând la munte mulți bucureșteni / Pe la răscruci pândesc din nou sticleții / Cu carnețelu-n mână pregătit, / Mai bine o cotești prin dosul Pieții, / Că-altminteri mi te-ntoarce pe plătit” ... Într-un balcon discret la New Montana / Un grangur urlă la mobil, de zor, / Și-alătura, picior peste picior, / O divă trage-n piept marijuana / Orașul s-a deschis ca braga-n sticle, / La Primărie zboară milioane, / Curând va fi ca-n vremea lui Pericle, / Dar pîn-atunci murim pușin de foame”.

Iată și unele metafore din creația lui Nicomah: - „*Destinul, chiar tardiv, ne joacă feste*” (Ronsonetul simpatic)

- „*Frunze de toamnă, / Păsări care au renunțat / Să mai zboare*” (Labuntur anni).

- „*Nu credeam să uit a zâmbi vrodată*” (Epigramă în metru antic)

- „*Simt c-am îmbătrânit cu înc-o carte / Sau poate-ntineresc într-un rondel*” (Sonet lui G. Zarafu).

- „*Când demonul umorului ne cheamă, / Să scoatem perla poantei din gunoi*”- (Alegere)

- „*Mă simt zburdând, precum un pește-n apă, / În epigrama care cere spirit viu, / Nu sunt prea clasic, nici de tot candriu / Și poanta bună rareori îmi scapă*” (Ca un pește în apă-Ronsonet lui Mircea Trifu). Nu pot omite aceste baudelairene versuri: „*Ești cea mai frumoasă! / Să nu aprindem lampa: / Lumina ucide*” (Sub pecetea tainei!). Specifice maestrului Nicomah erau și următoarele modalități de exprimare: „*N-am mai găsit nici fir de trandafir! / Ce să ofer vitejilor în zale, / Care-au luptat cu lancea în turnir / Și-atunci când au putut au dat la gioale?*” (Numele trandafirului), sau „*Sunt om al dracului, așa mă țin / Și unde scuipe nu mai întorc privirea, / Cu prietenii paharele închin / Dar la dușmani le vreau, la toți pieirea /*

Watteau - Surpriza

...,Dacă greșesc eu vin și caut pace, / Acum mă-mbăt și eu, de, ca bărbatul, / Dar să nu-mi zică nimeni, dă-te-ncoace... / Că am cumnați cu care bat tot satul” (Olteanul). La un festival al umorului de la Băilești, a scris un pantum în memoria marelui actor Amza Pellea, din care redau aceste versuri: „*Parfumul de salcâm amețitor / Plutea precum un zeu peste grădini, / Desprins parcă din taina unui nor, / Tot Băileștiul se-aprindea-n lumini / Plutea precum un zeu peste grădini / Neștearsă umbra Marelui Actor, / Tot Băileștiul se-aprindea-n lumini, / Gândindu-se la ultimul său zbor*” (Băilești-1984).

După cum spuneam mai sus, Nicomah a scris și endograme. Iată una dintre acestea, adresată poetului Tudor George: „*Înlănțuit în sânul unui val, / Stigmatizat de zei și de Destin, / Lipsit pe veci de apă-a fost Tantal, / Ahoe parte-avu de-un mai greu chin, / Căci într-o zi, la „Mărul ideal” / Un ospătar îi puse apă-n vin / L-au dus pe loc cu targa la spital!*” (Endogramă- Noul Tantal).

Selecție din „*Cristale- pseudo-haikuuri*”: „*La ultima cină / Ne-am adunat cei mai buni prieteni, / Unul deja trădase*” (Cina cea de taină).

„*Pe de-asupra tăpșanului înfiorat de vânt / Umbra unei păsări se întoarce / În căutarea timpului pierdut*” (Umbra unei păsări).

„*Rămân la limită de nuanță / Cumpănă nemîșcată / Între două amurguri*” (Ezitare).

„*Dincolo de oglinzi / Un clown trist scoate limba... / Ce farsă!*” (Viață).

„*Pentru toate insuccesele de până acum / Mă voi răsplăti singur: / La plecarea vă voi întoarce spatele!*” (Sfidare).

„*Ceașca a păstrat / Urma sărutului tău / De porțelan*” (Post-factum).

„*La ore târzii, / Cineva îmi bate în geam... / Mai lasă-mi doar o zi!*” (Chemare).

SCRIITORUL ȘI SCENARISTUL

„De cele mai multe ori cerul cel mai întunecat ascunde stelele cele mai strălucitoare” - Richard Evans

Ca scriitor, Nicomah a debutat, în 1945, cu schița umoristică „Diferendul” în revista „Humorul”.

A scris și nuvele, dintre care amintesc: „Dispariția profesorului” și „Când veni Oltul mare”. În prima, acțiunea se petrece în Caracalul antebelic. Editorial, a debutat în 1969 cu „Femeia cibernetică” și a continuat cu „Potirul Sfântului Pancrațiu”, „Demascarea lui Turnesol”, „Sub aripa vântului de noapte”, „Întâmplări ciudate la miezul nopții”, ultimele trei au apărut în ediții îngrijite de George Zarafu. Aș mai aminti: „Damen-Vals”, apărut în 1975 și „Cupa lui Socrate” în 2006, „Genoveva

de Trabant” - 2009, „Allegretto” - 2010. Nicolae-Paul Mihail-Nicomah a fost un apropiat al scriitorului Eugen Barbu, cu care a colaborat, dând viață la 29 de scenarii de filme, din care cele mai importante au fost cele din ciclul „Haiducii” și serialul „Urmărirea”, de șapte episoade. A creat cunoscutul personaj „Mărgelatu”, interpretat de actorul Florin Piersic. Un confrate, care cunoaște amănunte despre colaborarea lui Nicomah cu Eugen Barbu, îmi spunea că autorul romanului „Groapa” îi dădea maestrului Nicomah tema, iar, uneori, doar subiectul unui scenariu, să le aștearnă pe hârtie. Apoi se întâlneau la Bușteni, pentru analiza celor scrise și pentru eventuale intervenții. De multe ori, Eugen Barbu nu făcea nicio modificare la ce scria Nicomah. La scenarii îi dădea mână liberă spunându-i „Scrie cum crezi, dar vezi să o bagi și pe nevastă-mea în film” (actrița Marga Barbu¹)”.

La unele romane, Eugen Barbu îi lăsa spații goale pentru introducerea unor expresii vechi, mai ales oltenisme, în care Nicomah era expert. Nicomah a fost ultimul boem, pe care l-am cunoscut, de la Giuseppe Navarra încoace. Era un bonom, un mucalit, o prezență exotica plăcută și necesară la toate întâlnirile literare și festivalurile de umor.

- Marga Butuc-Codrescu. Referitor la numele de fată al soției sale, Butuc Marga, Tudor Măinescu i-a adresat următoarea epigramă lui Eugen Barbu: „Tu vrei să devii în proză, / Ce-n poezie e Beniuc! / Deși ești c-un picior în Groapă, / Mai stai cu capul pe... Butuc”. Avea un talent aparte de a-și recita creațiile, un șarm deosebit, impunând respect și culegând ropote de aplauze. Comentariile sale erau pline de substrat și înțelepciune, modulate pe subiect. Era un adevărat estetic, un formator de gusturi cu argumente convingătoare, iar în „dialogurile” cu el, nimeni nu îndrăzne să-l contrazică.

ULTIMA PREFAȚĂ

„Nu port în mine niciun gând în care să nu fie dăltuită moartea!”- Michelangelo

Nicolae-Paul Mihail a scris prefețele multor cărți de epigramă. Nu refuza prietenii cu talent, dar nici nu răspundea favorabil la orice solicitare. Ca prefațator, Nicomah avea același principiu pe care l-am întâlnit la scriitorul și criticul ploieștean, prof. Nic. Dumitrescu, precum și la mentorul meu Mircea Ionescu-Quintus, care spuneau: „Dacă scrii despre o carte, să scoți în evidență numai părțile bune, că pe cele rele le vor descoperi cu siguranță cititorii”. Criticul, sau prefațatorul, în viziunea lui Nicomah, trebuie să fie ca un

peșitor sau ca un oaspete care, invitat într-o casă, privește obiectele din vitrina gazdei și tablourile de pe pereți, nu petele de pe covor. Iată ce îmi scria maestrul, cu privire la ultima mea carte de critică: „Am primit ieri ACORDURI ȘI RITORNELE. Mulțumesc. Lucrarea e extrem de interesantă, nonconformistă, combativă, schimbă niște centre de greutate. Uneori dură, inhibantă. Observații corecte, minuțioase, la obiect. Resorturile tehnice ale epigramei excelent stăpânite. În fond cartea dăruie m-a delectat. Deși, în unele privințe, prefer o execuție mai umană. Pe mine m-au delectat punerile la punct, (deși eu sunt mult mai milostiv). Are și un aer de prospețime. Voi adopta și eu câteva soluții mai puțin drastice, nominalizând bineînțeles autorul, adică pe dumneata. Cu mult succes în continuare. Nicomah”. Tot în acea scrisoare, Nicomah lămurește o cutumă veche din lumea poeziei și a epigramei și anume năravul celor care umblă pe textele unora, fără acceptul autorilor: „O poezie sau epigramă e copilul meu cu calități și defecte și nu accept să-i pună altcineva ochi albaștri, dacă ai lui sunt căprui. Aici intervine deosebirea între profesionist și amator”. Ultima prefață pe care a scris-o a fost la cartea de epigrame a lui Nichi Ursei „E bine și așa rău”. Nichi Ursei mi-a dat și trista veste a morții maestrului, în dimineața zilei de 19 martie 2013. Ultima dată când am discutat mai mult cu maestrul Nicomah a fost în vara anului 2012, la festivalul de la Bușteni. Era abătut, întristat, gânditor și parcă absent de la eveniment. Atunci mi-am amintit de o confesiune a lui George Călinescu: „În figura mea diurnă, las numai respirația, sufletul îmi rătăcește pe cu totul alte meleaguri”. M-am dus și l-am salutat, întrebându-l de ce e trist, iar el mi-a răspuns: „Anul acesta particip pentru ultima dată la întâlnirea de la Bușteni”. Apoi, punând degetul arătător la tâmplă, mi-a zis că primește un mesaj din partea eului său. „Adică cum?” am întrebat eu. Iar el a continuat: „Am o presimțire că nu ne vom mai revedea”. Când a văzut că sunt surprins de ceea ce am

auzit, ca să mă liniștească, mi-a spus: „Ei, așa zic eu de câțiva ani încoace”. Discuția de la Bușteni, cu maestrul Nicomah, m-a impresionat și mi-au venit în minte declarațiile valetului lui Descartes, care se spune că l-a auzit pe marele filosof vorbind singur, înainte de a muri, dar, de fapt, se adresa sufletului său, spunând: „De multă vreme, suflet al meu, te aflu captiv aici; iată că a venit ceasul să ieși din închisoare și să părăsești strânsoarea acestui corp; trebuie să înduri această despărțire cu credință și curaj”.

Nu știu dacă maestrul Nicomah a avut un dialog similar, dar am dedus că sufletul său l-a îndemnat să refuze spitalizarea în ultimele zile de viață. Nicomah a iubit epigrama și a fost apreciat de toți cei care l-au cunoscut. A fost prețuit de Mircea Trifu, cu care a avut o lungă corespondență și mai multe schimburi de sonete și ronsone. La fel cu Eugen Deutsch, Ioan Pop, Geo Olteanu și Eugen Stănescu Cloșca. Scria cândva că „epigrama nu e un eșafod, ci mai curând un post de prim ajutor”. Nicomah știa să râdă la glumele bune, știa să taxeze glumele nesărate și aprecia foarte mult filosofia versului și întorsăturile din condei. Avea uneori un râs homeric, alteori zâmbea mefistofelic. L-am văzut, de multe ori, zâmbind cu subînțeles. Era un tip sociabil, cu spirit de „gașcă”, dar gașca restrânsă a băieților isteți care au bătut țurca, dar au și învățat carte. La Cimitirul Izvorul Rece, din Sinaia, unde a fost înhumat, aproape de mormântul lui Badea Cârțan, lui Nicomah i s-a așternut pe sicriu o traistă cu „Pământ caracalean”, întrucât nu a fost posibilă o înmormântare în „Caracalean pământ”. Acest fapt a fost îndeplinit prin grija președintelui „Asociației Fiii & Prietenii Caracalului”: dr. ing. Viorel Victor Vătămanu.

Împreună cu florile recunoștinței și toată prețuirea, aștern în memoria lui Nicolae-Paul Mihail-Nicomah, acest catren al epigramistului ploieștean Ghiocel Constantinescu, intitulat „Umoristul în fața morții: Fugi de-aicea, babă hâdă, / Tu din fața mea să piei! / Celui ce-a știut să râdă, / Nu poți duhul să i-l iei!”.

Watteau - Pierrot fericit

Daniel MARIAN

Versuri

Capăt de lună plină

Vine
hămesitul cal de fluturi
ce-a-nfulecat orbește

un neam întreg de îngeri
impecabili.

pe când erau lucrurile gri
Dumnezeu picura cerneală.
fără vântul mărunț, nimic
nu era dinaintea
furtunii.

foamea de aripi
a ținut loc de disperare.

vine, iată-l.
oare șaua l-ar scoate din minți ?

Încercarea de gumă

Vine pasărea, minune că vine
devreme. o alerg cu-o limbă de ceas.

între zbor și galop, un mers legănat.
ce greieri, între alba și iulia,
ca între albastru și drog,
gheare-ntortocheate.

Doamne, cum ne-am trezit
în cârdul de mlaștini

Idee în alb

Iată-mă
sprijinit într-o altă aripă
ce a uitat să crească până la capăt
- căci, nu-i așa, îngeri perfecți nu
puteam să fim, nu -
chiar dacă ne-am fi dat peste cap
în loc de a ne naște

Icoană săracă

Poate fi crâșma-n care stăm
din aur,
numai sufletul ni-i podidit cu-arginți.
când se las' o noapte de balaur,
ne-om duce să ne poleim în sfinți

Perfectul tot mai simplu

La o cocoșă de porțelan
o umbră albastră -
naște ochi și niște mâini,

arteziene și inele,
câte un fulger și-un ciocan,
cioburi de lumină năvălită.

dă, Doamne, un deșert scufundat
într-o lacrimă și un bob de strugure
iar eu, amanetat la beduini -

Cântec de alergare prin ceață

În coadă de fluture sau
în coadă de pește, tot
mi se va liorpoi sufletul.
când voi sta la coadă pentru nemurire,
toate cozile vor fi înnodate între ele

în afară doar de cozile câinilor
comete cenușii sub-
țiri sub
cerul ca o botniță

- câine, Doamne, câine
fă-mă, să pescuiesc din nemurire un
gram
și-n vârful cozii să o flutur,
pân-o destram!
ham!

Ruperea la fugă

E plin de îngeri ca la pomană. o mare
de îngeri în care se îneacă
cei abia înecați în mare -

noaptea printre lumi
nicio opreliște, totul e din
calea afară - ca și calea lactee

pe când cade somnul din vrăbii
mâna mea e trează și o rupe la fugă
pe ea inima mea o rupe la fugă

ca pe o sanda

Sifora SAUA
(Austria)

Versuri

Belșug

În vară când spicele grele așteaptă culesul
miros de pâine aburindă... salută ogorul.

Dor de țară... Dor de pâine nouă...

Valsează macii...
Îndrăgostiți cu suflet de rouă.
Prin binecuvântarea divină
rodește pământul, aurul grânelor
curge ca gândul.
Muncește-ți Române Pământul!
Oază de viață izvorul...
pe nesăturate... sorb osteniții ulciorul.

Mulțumind... adie vântul peste albastrele...
și mi-e dor de... ochii mândrei mele.

Vioară

Muzicianului George Enescu

Din sferele divine... „Meridian de Vioară”
lansa un geniu pe pământ.
În imperiul Pianului... ursește muzica...
pe George vibrând. Luând ca muză...
străvechea „Doină” românească.
Suitele, Sonatele, Baladele
să-i strălucească.
Chiar „Regele Odip” în drama-i
căută la tine alinare.
și l-ai făcut nemuritor sub soare.
Ești dus dar ești aici...
prezență vie printre corzi și clape.
Izvor din „Muza Muzicii”
popoare fremătând să se adape.

Ești dus dar dirijezi aici.

Datorii

Nu-ți fă datorii, striga numai
Mama după mine.
Să rămâi liber, liber, liber.
Împrăștiatule, ignorantule, iubitule.

Într-un târziu... într-un galop cu... 200 CP
am frânat la Bancă, tot
cartierul duhnea a... motorrr,
a cauciucuri arese... scrummm
Babele... speriate se ascundeau
prin cotloane... rapid.

Bancherii erau sperați... au dat faliment.
Proprietarul blocului comunist,
i-a aruncat afară din birouri.
Nu-și plățiseră chiria de un an.

Eu, săream într-o roată de bucurie.

Valentin NICOLIȚOU

NEGRU

Multe întâmplări ale copilăriei mele sunt legate de vacanțele de vară petrecute la țară, la bunicii și rudele din partea mamei, împreună cu vărul-meu, Milică, băiatul unchiului Mihai, soțul lui tanti Vasilica, sora mai mare a mamei.

Așteptam întotdeauna cu nerăbdare vacanța la bunici. Când ajungeam acolo mă descălțam la repezeală și-mi dezbrăcam hainele de oraș, apoi îmbrăcam o pereche de pantaloni scurți și un maieu și treceam peste drum, să-l caut pe vărul Emil, adică pe Milică. La țară toți copiii umblau desculți și ar fi răs de mine văzându-mă umblând încălțat ca la oraș.

Milică era cu vreo trei-patru ani mai mare decât mine și de multe ori nu prea avea timp de joacă fiindcă nea Mihai îl puneă zilnic la treabă: să dea cu sapa în grădină ca să taie niște bălării, să întoarcă fânul cosit pe pășunea din pădure sau să scoată apă din fântâna din curte ca să adape calul, pe Negru, sau pe cele două vaci, Marțolea și Sâmbotina. La animale le puseseră nume legate de aspectul lor sau de ziua de naștere: Negru, fiindcă era un armăsar negru ca pana corbului, iar celor două vaci, fiindcă una apăruse pe lume într-o zi de marți, iar cealaltă într-o sâmbătă. Vacile erau scoase dis-de-dimineată pe uliță de unde le lua în primire văcarul satului, iar seara se întorceau, în zgomot de tălângi, cu burțile umflate cu iarbă și cu ugerile pline de lapte și trebuiau adăpate și apoi mulse. În primul moment când intrau în curte le era sete și se duceau să bea la ulucul de lângă fântână așa că în fiecare seară îl ajutam pe Milică să scoată gălețile cu apă și să-l umple.

Îmi plăcea să-mi petrec vacanța cu Milică, chiar dacă mă puneă mai mereu să-l ajut la treburile gospodăriei. Ceea ce mă atrăgea în mod deosebit la el, pe lângă faptul că era un băiat harnic și priceput la toate treburile, de la înhămatul calului și chiar până la mulsul vacilor, când lipsea tanti Vasilica, era talentul lui de povestitor, deși de multe ori se dovedise un mare mincinos. Citisem amintirile lui Ion Creangă, aventurile lui Robinson Crusoe și basmele lui Petre Ispirescu, dar Milică, deși nu prea era atras de cititul cărților, știa mai multe povești decât mine, din surse locale, povestind tot felul de întâmplări, unele ade-

vărate, altele cred că inventate de el. Ascultam cu gura căscată întâmplări cu lupi și mistreți din pădure care răniseră niște vânători în iarna trecută sau cu șerpi veninoși care te pândeau din tufișuri și dacă nu erai atent și nu-i ocoleai la timp o pățea rău de tot. Îmi dădea și exemple: cunoscuse la moara din satul vecin un băiat care-i povestise cum călcase din greșeală pe un șarpe veninos, fuse mușcat și era să moară dacă nu l-ar fi transportat de urgență la spitalul din oraș cu mașina brigadierul silvic.

Cele mai multe dintre poveștile de groază ale lui Milică aveau ca loc de desfășurare pădurea care începea chiar din marginea satului așa că așteptam cu mare nerăbdare, dar și cu un fior de teamă, plecările la pădure. Atunci parcă intram pe un târâm de poveste, pășeam desculț prin iarbă cu mare atenție să nu calc pe vreun șarpe sau pe vreo altă lighioană fiindcă aflasem că și gușterii verzui care mișunau peste tot aveau mușcături periculoase.

Într-o zi, Milică, care mă observase cum pășeam cu teamă printre căpițele de fân, se hotărâse să mă păcălească. După ce am strâns fânul cu furcile ne-am dus să facem o baie în balta din apropiere. Când eram în apă până la brâu a strigat deodată la mine să fug fiindcă a văzut un șarpe în spatele meu. Am sărit îngrozit din apă, dar nu era niciun șarpe, așa că Milică a râs cu gura până la urechi fiindcă a reușit să mă păcălească și să mă sperie atât de tare. Mă păcălea mai mereu și îmi era ciudă că eram atât de pământău, și nu mă obișnuisem să descopăr când spunea adevărul și când mințea. De fapt înflorea atât de bine întâmplările povestite încât niciodată nu știai exact dacă minte sau nu.

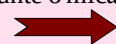
Într-o altă zi, eram din nou împreună la scăldat la baltă, când l-am văzut cum își holbează deodată ochii și-mi strigă să fug că a venit șarpele, că e chiar în spatele meu, dar de data asta n-am mai fugit, ba chiar am râs crezând că era tot o păcăleală de-a lui, minunându-mă cât de bine se poate preface îngrozit. Îl vedeam ieșind rapid din apă și punând mâna pe furcă și mă minunam ce mare talent are să mă păcălească. Dar cum el con-

tinua să strige și să agite furca și privea spre baltă cu ochii ieșiți din orbite, mari cât cepele, am început să am totuși unele dubii așa că mi-am întors într-o doară capul și am observat, de data asta cu adevărat, cu groază, un cap de șarpe negru plutind încet la vreo doi metri în spatele meu. Nici nu mai știu cât de repede am reușit să ies din baltă, iar șarpele, după ce a plutit un timp liniștit prin apă, a ieșit pe malul celălalt și s-a urcat pe un dâmb pierzându-se printre niște tufe.

În ziua aia, până spre seară când ne-am întors acasă, ca să-mi mențină starea de panică parcă, Milică și-a amintit toate poveștile cu șerpi pe care le știa. „Îți spun acum o întâmplare adevărată, să mor dacă mint”, zicea Milică. Și-mi povestea despre o femeie din satul lor, care venise să strângă fânul vara trecută și care a adormit în pădure lângă un copac cu gura căscată și a înghițit un șarpe mare. Nu știa cum să scape de el și a mers la o babă vrăjitoare. Baba a pus la fiert o găleată cu lapte și a așezat-o să stea cu gura deschisă deasupra aburilor de lapte: șarpele n-a putut rezista la mirosul de lapte dulce care se pare că îi plăcea foarte mult și i-a ieșit încet pe gât și pe gură, iar apoi a alunecat căzând în găleata cu lapte. După întâmplarea din ziua aceea și după ce ascultasem și celelalte povești ale lui Milică mi-amintesc că am avut coșmaruri: am visat câteva nopți la rând numai întâmplări cu șerpi care de care mai negri și mai veninoși.

Întâlnindu-mă zi de zi cu Milică, după un timp mi-am dat seama că nu toate poveștile aflate de el prin sat erau minciuni, că printre ele erau și unele adevărate. Vărul-meu le strângea pe toate la un loc cum îi ajungeau la urechi, fără discernământ, fiindcă ele îi făceau lumea înconjurătoare să pară mai interesantă, mai fascinantă și-i hrăneau din plin imaginația de adolescent.

Cel mai mult îmi plăcea când ne trimitea unchiu' Mihai la pădure cu furcile să întoarcem fânul cosit. Primeam aprobare să mergem călare pe Negru, un armăsar mare și foarte frumos. Avea părul negru și lucios, o coamă mare și stufoasă, iar în frunte o mică

pată albă. Era foarte puternic, l-am văzut desori trăgând singur, fără efort, căruța familiei oricât de încărcată ar fi fost. Mergeam amândoi cocoțați direct pe spinarea lui, fără șa, privind cu mândrie lumea înconjurătoare de la înălțime. Atunci, în imaginația mea, mă închipuiam un fel de Făt-Frumos din povești călare pe calul năzdrăvan plecat să colinde lumea largă în căutarea zmeilor și a zânelor.

Ne plăcea să avem grijă de Negru, când ajungeam la pădure ne opream la baltă și ne apucam să-l țesălăm și să-l spălăm, iar el fornăia de plăcere când îl frecam cu șomoiagele de iarbă și turnam apa pe el cu găleata. În timp ce-l spălăm Milică vorbea cu el, cred că îi spunea ceva sau îl certa, fiindcă-l vedeam pe Negru cum ciulea atent urechile de parcă l-ar fi înțeles. Nu știu cât de multe înțelegea calul din vorbele spuse de Milică, dar după un răstimp îl vedeam cum se întorcea și pe partea cealaltă ca și cum pe acolo nu-l spălasem destul. Negru era atent cu noi, copiii, asculta cu atenție comenzile date de Milică, aștepta răbdător să-l încălecăm sau să-l descălecăm, iar unchiu' Mihai ne atrăsese atenția să avem grijă la două lucruri: să nu-i turnăm apă în urechi din greșeală când îl spălăm și să nu-i dăm voie să bea apă din baltă ca să nu se îmbolnăvească.

Încă din prima zi de plimbare cu Negru, abia așezați pe spinarea lui, Milică m-a avertizat despre comportamentul lui ciudat. Deși în majoritatea timpului era ascultător și nu foloseau niciodată vreun bici pentru el, avea o meteahnă: fiindcă era folosit des pentru monta unor iepe aduse de țărani de prin partea locului, își dezvoltase un foarte fin simț al mirosului, fiind în stare să adulmece o iapă aflată în călduri de la foarte mare distanță și când simțea prezența uneia prin apropiere nu-l mai puteai struni, trebuia să-l lași în voia lui. Atunci Negru ne atrăgea atenția prin câteva semnale: se oprea brusc, ridica și rotea capul ciulindu-și urechile, apoi începea să tropăie pe loc și să fornăie din nări, scoțând un sunet care semăna mai mult cu un fel de grohăit. Imediat trebuia să ne aruncăm jos de pe spinarea lui fiindcă își ridica coada și pornea în galop dispărând într-o direcție numai de el știută. Priveam uimit fuga armăsarului, dar Milică, care îi cunoștea metehnele, mă liniștea: „Hai mai întâi să strângem fânul și ne vom duce după el mai târziu, dacă nu cumva se va întoarce singur”. Și aproape de fiecare dată, după două-trei ceasuri, Negru se întorcea pe nesimțite, îl zăream deodată pascănd liniștit în apropiere ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Dar erau și zile când la înapoiere descopeream pe pielea lui câte o umflătură făcută de bici sau chiar o rană sau o înțepătură de furcă fiindcă de multe ori

iepele nu prea erau dornice de împerechere, iar țărani, ca să-l alunge, îl altoiau zdravăn cu ce găseau la îndemână. Astfel de zile erau nefericite și pentru noi, fiindcă după ce ajungeam acasă, Negru era dus la veterinar și dezinfectat cu tinctură de iod și oblojit cu o alifie neagră și urât mirositoare, iar vărul meu căpăta o chelfăneală zdravănă de la unchiul Mihai fiindcă nu avusese grijă de el. Milică încasa scatoalcele, iar Negru suporta cu stoicism tratamentul medical, apoi totul reintra în normal, însă cu prima ocazie, după ce coboram rapid de pe spinarea lui, o lua iarăși la goană spre aventurile lui cabaline.

În vara anului următor, din păcate, nu l-am mai găsit pe Negru. Milică mi-a povestit despre o ispravă a armăsarului care se terminase destul de prost pentru toți toamna trecută, când le pricinuisse un mare necaz. Într-o sâmbătă - se știe că sâmbăta sunt trei ceasuri rele și cu greu te poți apăra de ele, zicea Milică - nea Mihai tocmai se întorcea în căruță de la moară după ce măcinase câțiva saci cu porumb și uruială. La o curbă a drumului, când a vrut să depășească o căruță mai mică la care erau înhamăți un cal și o iapă, Negru a simțit iapa și s-a urcat peste ea răsturnând amândouă căruțele. Căruțele s-au rostogolit sfărâmate în șanț, unchiul Mihai s-a ales cu vreo două coaste rupte, iar căruțașul, un bătrân de vreo 80 de ani, a fost dus la spital cu mai multe fracturi. Unchiu-meu a fost nevoit să-i plătească spitalizarea, să-i cumpere o căruță nouă și să-i dea și o sumă bună de bani ca să nu fie dat în judecată.

După această ispravă unchiu' Mihai s-a supărat foarte tare și l-a dus pe Negru la veterinar să-l scopească. În zadar a încercat veterinarul să-i spună că nu face bine, că ar trebui să-l vândă ca armăsar de prăsilă la GOSTAT, sau la vreun țaran înstărit la târg, nu l-a putut convinge. Unchiu' Mihai a vrut neapărat să se răzbune pe Negru pentru necazul ce i-l făcuse, așa că veterinarul l-a scos. Milică, care a fost de față, mi-a povestit cu lux de amănunte cum a decurs toată operația, și mai ales cum, la sfârșit, veterinarul a luat fuduliile sângărânde, le-a pus direct pe grătarul cu cărbuni aprinși din curte și le-a mâncat în fața lui.

Watteau - Pastorală

După operație Negru parcă și-a pierdut complet puterea, abia mai târa după el căruța plină, iar dacă trebuia să urce dealul spre moară se oprea și aștepta să împingă și unchiu' Mihai, altfel nu se mișca oricât l-ar fi îmboldit cu biciul. Se pare că în acest fel se răzbuna și el că-i luase bărbăția. A început să-l sfichiuiască tot mai des cu o biciușcă deși până atunci nu-l lovise niciodată. Într-o zi, după ce l-a altoit de câteva ori cu biciul, Negru s-a ridicat brusc în două picioare și atunci unchiu' Mihai a crezut că-și vede moartea cu ochii. Negru nu l-a lovit, doar l-a amenințat cu copitele dându-i de înțeles să nu-l mai bată. De teamă, în prima duminică, unchiu' Mihai l-a dus la târg și l-a vândut la niște geambași de cai, ca să scape de el, deși n-a luat nici măcar un sfert din banii cu care îl cumpărase cu trei ani în urmă.

Am ascultat pățania povestită cu talent de Milică și mi-a părut rău de Negru. Milică a continuat în stilul lui caracteristic, povestindu-mi ce i se întâmplase anul acesta, în urmă cu vreo două săptămâni, când se dusesese la târgul de duminică din Poiana, în căruța unor vecini, să cumpere o putinei și două cofe pentru apă. Tocmai plecau cu marfa din târg, când deodată, trecând pe lângă o căruță plină cu țigani și câțiva puradei, i s-a părut că a auzit fornăitul inconfundabil al lui Negru. S-a întors și l-a văzut înhamat la o căruță, stătea oprit, cu capul ridicat și urechile ciulite, și-l privea cu atenție. Abia l-a recunoscut fiindcă acum vedea în fața lui o gloabă amărâtă, slabă, plină de răni pe greabăn și foarte murdară, doar pata albă din frunte și fornăitul i-l aminteau pe Negru. A vrut să coboare și să se apropie de căruță, dar n-a mai apucat fiindcă un țigan a apucat hățurile, l-a lovit de câteva ori cu sete cu biciul și a strigat: „Dii, talane, mănca-ar ciorile!” Negru s-a opintit de câteva ori și-a pornit cu greu sub loviturile de bici.

Dacă așa a fost în realitate sau nu ultima întâlnire cu Negru, e greu de spus: Milică avea de multe ori obiceiul să înflorească poveștile sale adăugând de la el continuări și mai ales finaluri neverosimile. Nu mai știu nici astăzi dacă l-a văzut pe Negru cu adevărat la târg în duminica aceea sau a înventat toată întâmplarea. Eu am preferat să păstrez în memorie imaginea unui armăsar frumos și puternic cum nu era altul în sat pe care îl călăream închipuindu-mă un Făt-Frumos plecat în lume pe un cal năzdrăvan, pe care îl spălăm la baltă și care fornăia de plăcere. Știu doar că în toamna aceea ni s-a schimbat și soarta noastră. Milică a terminat clasa a șaptea și a fost înscris la București la o școală de meserii. Copilăria noastră s-a terminat și vacanțele mele de vară petrecute la țară au rămas doar o amintire din copilărie.

**Libuše ČAČALOVÁ, Bohuslav VANĚK-ÚVALSKÝ,
Mnohacek ZGUBLACENKO, Justin QUINN**
(Anglia)

versuri

Libuše Čačalová (n. Mikulov, Moravia, 1950) a absolvit Universitatea Masarzk din Brno. A compus mai multe volume de poezii, s-a mutat în S.U.A. în 1967, locuind în prezent în Clifton Park, New York. Poeziile sale, *Intuiție*, *Visând la Moravia* și *Vestirea iernii* au fost publicate în volumul *Povestiri din Praga*.

Intuiție

La periferia orașului Brno
După citirea primei mele poezii
Ai rostit convins:
Nu toate adevărurile vieții
sunt neapărat triste

A trecut multă vreme
Amintirea mea s-a estompat
Din memoria ta
Precum petele de vin
Și uite că eu încă sunt în căutarea
adevărurilor
Uneori, cânt melodii în cheie minoră
Implorând în rugăciunile mele
Rugându-mă de aceia
Care abia acum pășesc prin
Portalul caleidoscopic al sufletului
Risipindu-și iubirea
Pe sub aripile crescute

Oare știu ei deja
Ce poate face dragostea
Atunci când e și nu e

De găsit în întreaga lume

Aceste poeme sunt
traduse în cadrul Proiectului
Internațional Poetry PRO,
coordonat de Lidia Vianu, Director
al Masteratului pentru Traducerea
Textului Literar Contemporan -
Universitatea din București.
<http://mttlc.ro>

Traducere de
Alexandra Munteanu,
masterand MTCLC

MTCLC
Masteratul pentru Traducerea
Textului Literar Contemporan

Bohuslav Vaněk-Úvalský - scriitor de ficțiune și poezie, s-a născut la Praga, pe 13 februarie 1970. A urmat cursurile Școlii de Tipografie. A lucrat la început în cadrul unor agenții de publicitate, iar mai apoi ca editor al revistei *Redhot*. Locuiește în Praga.

Femeia care m-a părăsit în autobuzul Ikea

Cunosc o femeie
care m-a părăsit
pe când cinam
împreună
pur și simplu și-a luat tălpășița
chiar înainte de cină
am luat autobuzul Ikea
m-am dus să cumpăr un raft
unul ușor de asamblat
neserioasa de ea

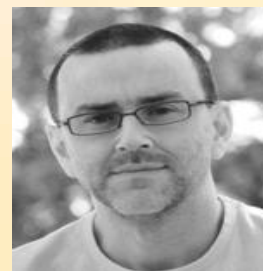
Justin Quinn (n. Dublin) - Poet și critic, locuiește în Praga și a publicat patru volume de poezie: *Pasărea 'O'o'a'a'*, în 1995, nominalizat la Premiul pentru poezie avangardistă, *Intimitate*, în 1999, *Fuzelaj și Valuri & copaci*, în 2006. Poeziile sale, *Cafeneaua Saint Nicholas*, *Peisaj din autobuz* și *Lunci* au fost republicate în volumul *Povestiri din Praga*.

Mnohacek Zgublacenکو (n. Cehia, 1969) - este un poet din zona de apus a Boemiei de Nord. Vorbește limba Kuffne și compune cântece și poezii. Două dintre acestea, respectiv *Unghii* și *Transformare*, sunt publicate în volumul *Povestiri din Praga*.

Unghii

Tăind unghiile bunicii mele
laborioasă muncă
am schimbat cinci foarfeci
acum pricep de ce bunicul
se apucase de băutură

Peisaj din autobuz

Privește pe fereastră - jumătate
Peisaj, jumătate copacii săi.
Mută-ți privirea. Reflexiile
Peisajului plutesc în treacăt.

La o sută de kilometri pe oră
Lumea e reîmpachetată
Într-o valiză. Unde,
Vai, dar unde voi despacheta?

Emil BUCUREȘTEANU

Dincolo de bine și de rău

O primă întrebare care se pune este ce se află, ce ființează dincolo de bine și de rău? Strict formal, binele și răul fiind categorii etice, dincolo de ele, adică înainte de a fi bine sau a fi rău, sau după ce a fost bine sau a fost rău, există doar nimicul; actele umane poartă aceste peceti, a treia posibilitate nu există, *terțum non datum*. În cazul în care nu ești implicat în actul moral respectiv, poți defini o activitate ca nici bună nici rea, desigur în cadrul aceluiași sistem de referințe. Să dăm însă crezare lui Nietzsche și să admitem o ființare dincolo de bine și rău. Cine este aceasta? Propria lui concepție, deci ideile lui sunt dincolo de ale lui Platon, de ale lui Kant, de ale lui Goethe, și chiar ale lui Schopenhauer, pentru care în tinerețe avusese o admirație posesivă. El nu infirmă ideile filosofice ale predecesorilor, ci le hiperbolizează pe ale lui.

După propria-i afirmație, *Dincolo de bine și de rău* este *Așa grăit-a Zarathustra*, altfel exprimat.

Nu toți exegeții consideră că Nietzsche ar fi filosof. Eric Blondel într-o prezentare la *Amurgul idolilor*, îl consideră un filolog. După studii, Nietzsche este într-adevăr filolog. La Universitatea din Bazel, Elveția, a ținut cursuri de literatură greacă. Nietzsche este după afirmațiile celor care-l citeșc și filosof, pe lângă ființarea lui ca filolog, poet, estetician - special, muzică. A avut preocupări de etică. Am putea vorbi ca despre un spirit renascentist (târziu) lipsindu-i dimensiunea artelor vizuale.

Concepția filosofică a lui Nietzsche nu este cuprinsă într-un sistem filosofic ca de pildă la Platon, Aristotel, Kant, Hegel etc. În fond ce este filosofia? O viziune de ansamblu asupra lumii. La început asupra existenței materiale ce ne înconjoară, apoi asupra omului și a creațiilor lui. Grecii vechi o defineau ca dragoste de înțelepciune. Sub acest aspect, opera lui Nietzsche este plină de înțelepciune. Că unii acceptă sau nu tezele formulate de el este o altă problemă.

Nietzsche își prezintă ideile filosofice într-un mod aparte. Eseuri scurte, aforisme, exprimări, adesea, poate prea adesea, artistic, face apel la simboluri, dar sunt idei despre

rosturile lumii, ale savanților, ale filosofilor, despre specia umană cu cele două componente definitorii, bărbatul și femeia, despre creațiile omului, religioase, morale, estetice... Într-un cuvânt filosofice.

Opera principală care a resuscitat conștiința din somnul dogmatismului a fost *Așa grăit-a Zarathustra*, determinând o invazie de păreri pro și contra. Ideile principale, veșnica reîntoarcere, supraomul, voința de putere sunt reluate, adâncite în *Dincolo de bine și de rău*. *Așa grăit-a Zarathustra* poate fi considerat și un roman, un poem în proză. Calitățile stilistice, combinarea cuvintelor, sensul și subînțelesul propozițiilor, metaforizarea exprimării ne dau dreptul să facem astfel de aprecieri. Într-o aranjare mai haotică, neconvențională, *Așa grăit-a Zarathustra*, putea deveni cel mai reușit poem post modernist.

În *Dincolo de bine și de rău*, exprimarea este filosofică, deși se trădează și spiritul de poet al autorului. Nietzsche se distinge de predecesorii săi, fie filosofi, fie filologi, nu numai prin conținutul de idei al cărților sale, sau felul de exprimare, ci și prin redactarea lor. Aș zice, un model al spiritului german. Eseurile, aforismele sunt numerotate; apare ca un autor foarte ordonat, sistematizat, ușor de studiat, de conspectat. Dar numai în aparență înțelegerea lui este ușoară, profunzimea ideilor obligă la meditație iar superficialitatea în lecturare te du-ce spre marginalizare sau la păreri greșite.

Dincolo de bine și de rău cuprinde nouă capitole, cu teme diferite, toate având un fir roșu, concepția din *Așa grăit-a Zarathustra*. De la început, din subtitlu, *Preludiu la o filozofie a viitorului* ne anunță care ar trebui să fie conținutul filosofiei, o filozofie în afara dogmatismului. Încă din introducere el scoate sabia critică, dacă o fi băgat-o în teacă după ce a scris *Așa grăit-a Zarathustra*, împotriva vechilor filosofii, începând cu *floarea cea mai aleasă a antichității*, cu Platon.

Pentru început, *În dincolo de bine și de rău* Nietzsche face o critică a prejudecăților filosofilor. Voința de adevăr îi obligă să răspundă la diferite întrebări, credința filosofilor se află în antinomia valorilor *De omnibus du-*

bitandum. Filosofii nu se îndoiesc de acest adevăr, iar noii filosofi vor fi filosofi ai variantelor periculoase, negarea adevărului este o condiționare a vieții, dar opunerea față de valorile acceptate este o condiție primejdioasă. Filosofia lui este o asemenea gândire. Nietzsche acceptă asemenea poziție *O filozofie care își asumă acest risc se situează, astfel, ea însăși dincolo de bine și de rău*. De pe această poziție se ridică împotriva credinței în conceptele filosofice chiar în marea descoperire a lui Kant, cum sunt posibile judecățile apriorice, de care filosoful de la Keönisberg era mândru dar este de acord că raționalismul lui Kant, al filosofiei germane, în genere, este un antidot împotriva senzualismului atotputernic. Desigur face referiri la senzualismul englez care a predominat, filosofic, secolul 18.

Lumea nu este o creație a organelor de simț. Acceptarea unei astfel de teze ne duce la ideea radicală *Reducțio ad absurdum*. În același timp. Nietzsche nu admite nici atomismul materialist, se consideră un Copernic, un vizionar împotriva aparențelor. Filosofia lui Nietzsche se reduce până la urmă la *voința de putere*. Psihologia, ca și filosofia, s-a împotmolit în prejudecăți și temeri morale (...) *a o concepe așa cum o concep eu, și anume ca morfologie și teorie a voinței de putere, psihologia va reprezenta calea spre problemele ei fundamentale*.

Omul, deci și filosoful, văzut de Nietzsche trebuie să aibă un spirit liber. Dar puțini sunt cei independenți. Independența este un privilegiu al celor puternici. *Cred că ideile noastre cele mai elevate sună - și așa și trebuie - ca niște nerozii, poate chiar ca fără de legi atunci când, în mod nepermis se întâmplă să ajungă la urechea celor care nu sunt făcuți, predestinați pentru asta*. Aceste idei sunt rezultatul voinței de putere, a omului liber, iar Nietzsche se consideră un om liber iar noii filosofi au ceva din spiritul lui.

În conștiința multora, prin sintagma ce a enunțat-o - Dumnezeu e mort - Nietzsche apare ca un ateu. Autorul lui *Așa grăit-a Zarathustra* este departe de o asemenea atitudine. E drept că el face o critică aspră re-

ligiei, bisericii, creștinismului, dar el nu face decât să arate care este situația în sâmul creștinismului și care sunt efectele activității slujitorilor bisericii. În *Dincolo de bine și de rău*, capitolul IV se intitulează *Ființa religioasă*. Este o analiză a comportării omului religios și a efectelor credinței asupra omului. Pentru Nietzsche, credința creștină este de la bun început un sacrificiu, sacrificiu al libertății, al mândriei, al încrederii spiritului în sine însuși. Mănăstirile sunt închisori ale sufletului, biserica prin ideile sale de renunțarea la lumea reală duce la mortificarea sufletelor, face din om un *sublim avorton*. Consideră că preoții sunt *oameni insuficient de mari și de aspri pentru a avea voie să lucreze ca artiști la modelarea omului... au domnit cu deviza lor „egali în fața lui Dumnezeu, peste destinul Europei, până ce, în sfârșit, iată că au izbutit să obțină o specie minoră, aproape ridicolă, un anima gregar, ceva blând, bolnăvicios și caraghios, europeanul de azi*.

Desigur, în acest citat este destul de străvezie ideea lui Nietzsche despre omul viitorului, omul cu voință de putere, supraomul. Același mod de gândire îl întâlnești în însemnările lui Nietzsche despre morală. În capitolul V, *Contribuții la istoria naturală a moralei*, critica este îndreptată împotriva unei morale impuse, a normelor morale stabilite de democrați și socialiști. Morala pe care o critică, este o tiranie împotriva rațiunii, naturii. Cei ce cred în astfel de morală sunt calificați drept prostănaci. Și în morală acționează voința de putere. Este nevoie de un nou tip de filosofi și conducători, spirite libere care să creeze condițiile pentru apariția unei noi morale, a celui puternic, a omului viitorului.

După Nietzsche vechea filozofie trage să moară. Face deosebire între profesorii de filozofie și filosofi. *Filosofii propriu-ziși sunt oameni care ordonă și legiferează. Voința lor de adevăr este voința de putere. Filosoful este predestinat rezolvării marilor probleme*. Nu oricine dorește poate fi filosof, Nietzsche situează filozofia deasupra științelor, pe filosof deasupra savantului, care nu este capabil de sinteză.

Virtuțile omului secolului 20 (Nietzsche nu l-a mai apucat) vor fi cu totul altele, Dintre acestea amintim iubirea dușmanului. Judecarea și condamnarea morală este considerată o trăsătură a spiritelor limitate. Acțiunea din dragoste nu este lipsită de interes. Ține de bunul gust să nu ai dreptate. În orice dorință se află un strop de cruzime. Are milă pentru hedoniști, pesimiști, utilitariști.

Făcând analiza trăsăturilor unor popoare, Nietzsche se oprește doar la germani, englezii și francezi. Deși îi laudă pe germani, are admi-

rație față de francezi. Pe evrei îi ia în discuție doar pentru că trăiesc în Germania. Rezolvarea problemei evreiești o vede prin oprirea evreilor de a intra în Germania, dar selectiv. În capitolul *Popoare și patrii*, ne prezintă cultura popoarelor amintite. Important este în acest capitol, poate, nu caracterizarea făcută ci evidențierea calității de muzicolog a lui Nietzsche. Aforismul 240 poate fi dat drept model de cronică muzicală.

Din lecturarea ultimului capitol al IX-lea, ne dăm seama ce înțelege Nietzsche prin noțiunea de aristocrat, folosită adesea, prea adesea în scrierile sale. Aristocratul este o pus plebeului, dar nu situația socială o are în vedere, deși de la aceasta pornește și o folosește ca metaforă în scrierile lui, ci ca virtuți, calități ce se întrupează în ființa lui, voința de putere, elitismul, într-un cuvânt supraomul. Nietzsche în *Dincolo de bine și de rău*, ca și în *Așa grăit-a Zarathustra* prevestește o nouă lume, cu alte valori morale, filosofice, bazată pe alte principii. Își încheie cartea cu o poezie, trădându-și structura sa poetică și vorbind în metafore despre viitorul lumii, într-o perioadă istorică de mari confruntări politice dar și de descoperiri științifice. Sfârșitul secolului 19 se afla la răscruce de drumuri. Nietzsche încearcă să aleagă unul. Unii zic că a fost cel bun, alții ba. În secolul care a urmat cărările s-a încurcat și mai mult, crizele economice, politice, a valorilor morale s-au adâncit. Memoria istoriei a reținut multe fapte dementiale. Malraux zicea că *Secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc*. Deocamdată secolul XXI există și nu este mai religios decât celelalte, din contră. Poate la noi, în România, în ceea ce privește construirea de biserici dar nu și al conștiinței religioase. Marile sărbători creștine ne aduc în față o imagine mai mult hedonistă decât evlavioasă, de meditație creștină. Secolul actual a început cum nu se poate de prost, crizele sfârșitului de secol XX s-au adâncit iar viitorul nu este proiectat nu de filosofi sau savanți ci de cititori în astre.

Watteau - Vara

UNIUNEA ZIARIȘTILOR PROFESIONIȘTI DIN ROMÂNIA

COMUNICAT DE PRESĂ

Codul insolvenței afectează grav libertatea presei

Uniunea Ziariștilor Profesioniști constată că în România, libertatea presei și dreptul publicului de a fi informat, primesc din nou, pentru a câta oară, o lovitură importantă.

Adoptarea Ordonanței de urgență care prevede, suspendarea licențelor audiovizuale în cazul societăților comerciale intrate în procedură de insolvență, obligă radiouri și televiziuni să-și suspende activitatea. Prevederile deciziei deschid un nou capitol în istoria controlului politic și economic al instituțiilor de presă din România și pun în pericol libertatea presei.

Codul insolvenței afectează dreptul la informații independente, așa cum se stipulează în Carta Europeană a Drepturilor Fundamentale și este incompatibil cu Constituția României care precizează că „nicio publicație nu poate fi suprimată” și cu Legea audiovizualului, potrivit căreia „CNA este singura instituție care poate elibera sau retrage licențe audiovizuale”.

Nu intenționăm să susținem că taxele și impozitele datorate de societățile comerciale nu trebuie virate, la timp, către stat. Considerăm însă că, prevederile din Codul de insolvență sunt restrictive, fiind dedicate exclusiv mediului audiovizual, deși există și alte sectoare ale economiei care funcționează pe baza unor licențe eliberate de autorități publice, și discriminatorii, pentru că, dintre televiziunile centrale, vizează doar REALITATEA TV, unul din puținele mijloace de informare care are curajul să investigheze, să povestească și, mai ales, să informeze, acțiune extrem de rară în cadrul televiziunilor private.

Considerând că într-o societate avidă și dependentă de informație, suprimarea ei reprezintă un atac real și concret împotriva drepturilor fundamentale ale omului, Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România se alătură organizațiilor din mass-media care cer Parlamentului să respingă articolul incriminat și, prin aceasta, premisele unor posibile abuzuri.

PREȘEDINTE
Doru Dinu GLĂVAN

Eugen DEUTSCH

SONETUL [PAPA]GALULUI

De ești slujbaș la un' *école*
Avec un' *langue* de nemâncat
Înseamnă că ești devotat
Drapat fiind cu o etolă.

Dar *langue-de-chat* eu am gustat;
E-o ciocolată cam frivolă,
Având aspecte de creolă
În ambalaju-i adecvat.

E un *plaisir* în orice *bouche*,
C-un ceai de cucută și-un cec
Ce-i oferit de o mătușă

Abia ieșită de sub *douche*
Ce, cu un aer cam zezec,
Alergă goală dup-o *mouche*!

27 februarie 2013

SONETUL POTCOAVELOR
NENOROCOASE

De ai copite de argint
Ești valoros; așa măgar
N-am mai văzut, deci în pahar
Îți torn o doză de absint

Amestecată-ntr-un mojar
Cu foi cu-arome de iacint
Și ambalate cu un splint
Din boabe de mărgăritar.

Dar de copite mă feresc
Fiindcă, dacă au potcoave,
Atunci, probabil, dur lovesc;

Nu-s deci potcoave norocoase
Și chiar de-ndeamnă la voroave
Nu par să fie firoSCOASE!

27 februarie 2013

Janet NICĂ

SONET ROMÂNNO-GAL

Sunt un **garson** cu miez la suprafață,
Dar nu iubesc **polenta** să mă-mpuști!
Ador, în schimb, umorul cu găluști,
Potajul cu asupră de verdeață.

La mine, roua n-are-n păr mătrează,
Gatoul dimineții poți să-l guști.
Pe **rută** vezi puștoaicele cu puști,
Tânjind la câte-o pară mălăiață.

De-afăta **rev**, eu nu mai **tomb** în **tet**!
Am **disipat șansoane** în **vilaj**
Și-am dovedit că-s fante cu **vizaj**!

Dar în statutul nou de **anj** poet,
Travaiul meu aleargă dup-un cont,
În trist **fason** ce nu pot să **racont**.

27 februarie 2013

SONET AMI-CAL

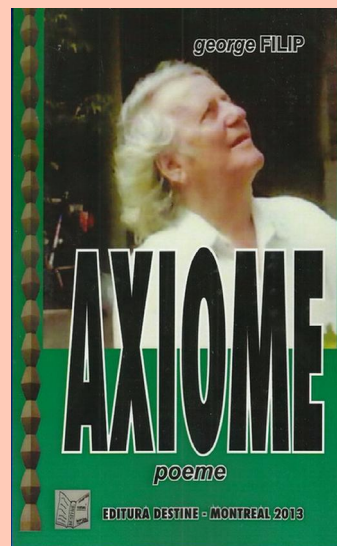
Te bucuri tare că-s măgar,
Te freci în palme, ești erou.
Matale vrei să fii doar bou,
Mai sus c-o treaptă, așadar!

S-ajungi la mine, la mărar,
La clorofila în lingou,
Îți spun, amice, lucru nou:
Îți tre' o ciutură de har.

Și îți aduc doJane-n plus,
Bine-nțeles că amical,
Căci delirezi povești și snoave...

La noi, măgarii n-au potcoave!
Și, dacă nimeni nu ți-a spus,
MĂGARUL CUPOTCOAVE-I... CAL!

27 februarie 2013

Cărți primite
la redacție

Nicolae ROTARU

BAZARGIC

Lui Vasile Bazargic i se spunea Bulgaru. Nimeni nu știe cum s-a pripășit în Adâncata. Are o dărăpănătură de casă, mai amărâtă ca a lui Mișu Budulucii, vecinul lui.

Nea Bazil, cum îi zic cei din leatul meu, e om bun. Și tața Polixenia, fata lui Marin țârcovnicul de pe ulița bisericii, cu care s-a căsătorit Bulgaru, e o femeie de toată isprava.

Nici când noi, dracii de copii, tăbărâm în curtea fără grad să-i jumulim florile, nu se supără.

- Mai lăsați-mi și mie, mă închinaților să am ce duce duminică la sfânta liturghie, ne spunea, fără ocară, mie și lui Mițilică Orban, vecinul ori Bebe Cioplea, vârul de oale, care-i atacăm zambilele, narcisele sau lalelele, pentru a ne pune bine cu doamnele profesoare.

Când Lăbuș, o aschimodie de câine, legat sub polata unde stau la acioală, lângă odăița lui Bulgaru, puținele agoniseli - o roabă, câteva unelte, o scară, un butoi și câteva brațe de lemne rânduie lângă zid - sare să rupă lanțul lătrând până răgușește, nea Vasile, dacă se nimerește acasă, că mai mult e plecat, muncind cu ziua pe la lume, iese, ne vede fugind printre flori și în loc să suđuie, ni se adresează blând:

- Bă, copii, vedeți pe unde călcați să nu stricați bielele flori și zarzavaturi! Și de ce fugiți, cine vă zorește, că școala e la doi pași?

Asta e familia de la capul satului: Polixenia sau Xenia cum îi zice Bazil și, după el, și lumea, o mână de om, o umbră cu țoale care robotește de dimineață până seara, și el, altă umbră, Vasile Bazargic, veneticul din Dobrogea, om așezat, puțin la trup și scump la vorbă, dar pâinea lui Dumnezeu, la o adică, săritor, priceput și omenos.

Când e ceva de făcut - munci grele precum bătutul nucului ciolănos și înalt al Zamfirii Trucală, săpatul unui șanț pentru o arca de casă ori de bina în curtea Baltacilor, spartul lemnurilor sau buturilor, rânitul la animale, cositul trifoiului năpădit de torțel - toți apelează la Bulgaru. Și omul, dacă e liber, dacă nu l-a tocmisit altcineva, vine cu noaptea în cap și pleacă pe-ntunerice, muncește de se spetește, se mulțumește cu ce i se dă, zice bogdaproste, se-nchină și pleacă acasă, tâ-

rându-și cizmele de cauciuc pe care nu le leapădă, fie vară, fie iarnă.

Acum e iarnă, chit că n-a nins, iar pământul e negru, de parc-ar fi luna lui martie, când se intră-n muncile de primăvară. Se intra, mai bine zis, căci s-a sucit vremea. Plouă în Sahara, ninge în Amazonia, iar în Bărăgan, la noi, parc-ar fi deșert.

Bulgaru calcă agale pe marginea șoselei Veselești-Pitulești. De fapt, invers, căci el se ndreaptă spre Capitală. A și ajuns, cam împleticit, fiindcă Ghiță Țiliban, unde a lucrat azi la căprioritul unui pătăl, l-a cinstit, dându-i o litruță de rachiu și o-mbucătură pusă într-o pungă de plastic, ca să-i ducă și Xeniei. E noapte-n regulă și Bazargic nici nu vede bine. Îl orbesc cu farurile aprinse mașinile care trec ca niște suveici și-n sus, și-n jos. Mai are mai puțin de un kilometru. A ajuns la bufetul Puriceilor unde-și beau proștii puținul să-i facă ai lui Puric plinul. Vorba asta e scornită de tata, Costică Trucală din Valea Seacă. Cotonogul, cum e poreclit, a mai alcătuit multe zise ca de stea și plugușor despre neamul burtoș și țestos al lui Stan Puric: „La bufet la Puricei, / Vin bărbați fără femei, / Beau, mănâncă și plătesc / Și pe ei se cufuresc!”

Asta, apropo, de întâmplarea cu dizențeria când, la un 1 Mai, mesenii care-au mâncat mici și-au băut bere la localul lui „Stan și fiii”, adică la Puricei, au pățit rușinea diareei și suferința unei boli și mai și... Dacă n-ar fi

fost polițaiul Zoli Negulici și alți săteni, șandramaua de lângă școală ar fi ars din temelii, atât erau de furioși oamenii.

Bulgaru se uită la cheflii serii, pipăindu-și sticla din buzunar. Îi mai veniră în gând vorbe de-ale lui Trucală: „Stai la Puricei la masă, / Bei, mănânci și mori acasă!” Sau: „Munciți proști, faceți un ban / Ca s-aveți ce-i da lui Stan, / Trageți tare, faceți lei, / Ca să-i dați la Puricei, / Pe potol și băutură, / Ca de-aia-aveți cur și gură!”

Trei au rămas locurile celebre de popas, după desființarea terenului de fotbal și a magazinului în spatele căruia se-adunau combatanți să golească mărioare cu rachiu și să privească pe-ai de băteau bășica între cele două porți, una lângă magazinul mixt și cealaltă lângă clădirea moutei rămase și aceea în paragină după dispariția, prin revoluție anti-ceaușistă, a *ceapeului* „Ilie Pintilie” al comunei Adâncata. Trei puncte obligatorii de trecere ale prietenilor țoiului: „Cățeaua cu căței”, „Șoricei” și „Puricei”.

Bazargic își clăti mintea cu zisele vâliseceanului Trucală, la care trebuia să meargă a doua zi să-l ajute să belească o oaie, se gândi cum se va bucura nevastă-sa fiindcă n-a uitat-o și se pregăti, în dreptul plutei celei mari unde e pancarta pe care scrie că acolo se termină localitatea, să traverseze. Greu, căci mașinile curgeau în draci. Își luă inima în dinți, dădu fuga după ce trecu o drăcovenie mică, iuțind pașii să taie calea unei hardughii ce venea mai încet dinspre Pitulești. Alergă, dar se-mpiedică, cizmele lui noroite alunecară pe asfalt, se descumpăni și se lungi în mijlocul șoselei. Hardughia claxonă ca un vapor, șoferul o cârmi spre centrul șoselei, exact când dinspre Veselești venea o furgonetă care și ea se-ndreptă spre șanț, unde se-așeză cu roatele în sus. Simultan se auzi un scrâșnet de pneuri și o bușitură: în spatele Kamazului ce-l evitase pe Bulgaru se izbise un ARO alb cu număr de Argeș.

Vasile Bazargic se sculă repede, o luă la fugă și se pierdu în curtea sa fără gard. Intră în odaie speriat și cu o rană sângărândă la obraz, o sperie și pe Polixenia, se spală repede

Watteau - Festival venețian

și se primeni. Avu grijă să-și spele și cizmele și să le pună sub sobă, la uscat.

Între timp în fața casei se făcu târăboi. Se-adunară sătenii, veni și poliția și salvarea, care-i cără pe răniți - șoferul de pe ARO și o femeie din furgoneta răsturnată, căci ceilalți n-au avut nici pe dracu - la Spitalul Căminești, după care începură cercetările.

Concluzia: căteștrei șoferii sunt pasibili de amendă și suspendarea permiselor de conducere pentru nerespectarea regimului de viteză în localitate. Nici vorbă de pietonul care a traversat fără să se asigure și a alunecat, fiind în stare de ebrietate.

Asta e! Unde-i lege, Negulici, șeful de post nu se tocmește. Ba bine că nu! După ce s-a degajat locul faptei, după ce s-au retras și oficialitățile și gură-cască, plutonierul a bățut în geamul odăiței lui Bazargic:

- Da, domn șef. Să trăiți?

- Te pun să suflă în bășică sau recunoști singur?

- Nu-nțeleg? Ce-am făcut, păcatele mele?

- Păi ai produs un grav accident de circulație, pentru care te paște pușcări. Vrei să mai umblu și la dosar să vedem cine este de fapt domnul Vasile Bazargic și pentru ce a avut el cândva, trei ani, domiciliul forțat la penitenciarul Periprava?

- Domn șef, nu mă nenorociți. Fac ce-mi cereți!

- Bine, mâine dimineață să-ți iei toporul și fierăștrăul și să te-nfățișezi la mine. Am de tăiat niște lemne.

- Păi mâine îi promisesem lui Costică Trucală că-l ajut să...

- Să ce?

- Să sape o groapă să-și mute closetul... minți Bulgaru, amintindu-și că sacrificatul animalelor e interzis.

- Lasă că unde s-a căcat până acum o mai poate face încă o săptămână. Vii la mine. Te-aștept cum s-o lumina de ziua.

Bulgaru încuviință din cap, cu gândul dus, pierit și alb la față, speriat că polițistul știe de trecutul său, de condamnarea pentru *fao* (furt din avutul obștesc), c-a fost prins sustrăgând și azvârlind peste gard saci cu nutrețuri concentrate de la complexul de porci Niculișel, fiind în căldășie cu un țigan care l-a și înșelat, fiindcă nu i-a dat banii promiși, l-a și turnat, astfel că a fost nevoit să stea după gratii, să taie stuf în Delta Dunării sub amenințarea țăntarilor și a șerpilor.

Nu s-a culcat, după ce a plecat Negulici. A dat fuga pe Valea Seacă să-l anunțe pe Trucală cum stau lucrurile. Costică îl primi surprins, dar și vesel.

- Știu, nea Vasile. Adineauri pleacă polițaiul de la mine. Întâi n-am înțeles când mi-a spus că-mi dă voie să-mi fac nevoia în pădu-

rea satului și că pot să mai aștept până să-mi fac WC. Apoi m-am prins, că e ceva, când mi-a spus că are treabă cu dumneata. Acum am înțeles târășenia și-ți mulțumesc fiindcă nu m-ai dat în primire. Du-te, du-te și-l servește pe gratis c-o să i-o plătesc eu. Vrei o țuică?

- Nu mai vreau nimic, că era să bag niște șoferi în pușcărie. În spital am reușit să bag doi inși, plus că i-am pus la plata mașinilor fărâmate.

Trucală se dumiri despre ce e vorba, îl liniști pe Vasile Bazargic și musafirul plecă. Văliseceanul nu se duse să se culce. Își luă felinarul și toporișca, câinele fu bucuros să-l urmeze și plecă la Săricuța, adică la oficiul poștal. Ceru legătura la poliția județeană, îi spuse ofițerului de serviciu că vorbește din partea domnului subprefect Gâciu, vărul lui, cerând să se verifice discret și să se pedepsească exemplar fapta domnului șef de post din Adâncata care a tăiat, fără forme, din „pădurea statului” două remorci de lemne și șantajează foști condamnați să i le taie fără plată. „Mai e nevoie, întreabă Trucală, să anunț pe cei de la „Secunda TV” ori vă ocupați dumneavoastră de mediatizarea verificării? Oricum, eu îl informez, c-așa am ordin, pe vâru... mă rog... domnul vice... mă rog, acum, după căderea lui Cească, subprefect... că v-am anunțat pentru a nu-l prevesti pe „infractorul cu epoleți”, ci pentru a-l surprinde în „flagrant delict”. Trucală a dat binețe și a închis telefonul rapid, făcând astfel ca ofițerul de serviciu care picotea în fața unui televizor să intre în vrie.

Fapt e că, a doua zi, un ofițer, un procuror și primarul comunei au verificat sesizarea, care s-a confirmat cu vârf și îndesat. Doamna Negulici - cam rea de muscă, care s-a-ntins chiar și cu prostăvanul de Mișu Budulucii - a încercat, cu nuri ei să calmeze vâlvătaia acuzațiilor. N-a fost chip. Apărătorul de lege era un infractor notoriu și dovedit. Consecințele depind de subprefect, dar cine îndrăznește să-l abordeze?

- Dar dacă vorbim cu Trucală?

Bulgaru ciuli urechile.

- El poate, că e văr cu domnul fost vice Gâciu! zise ofițerul ce arondează postul.

Bazargic se simți inundat de nădușeală.

- Dar de unde o fi știut el, că l-a informat la fix pe șeful?!

Vasile începu să tremure. Îl apucă și tusea din cauza transpirației și frigului.

- Negulici se uită la individ, își aminti carambolul de aseară și de faptul că el fusese tocmă să lucreze la văliseceanul care a sesizat Pitulești. Se duse spre acesta care zise:

- Domn șef, eu ce fac? Mai tai sau mă opresc?

- Tu o să dai de dracu, hoț nenorocit! Te-ai plâns la Trucală? Bine, o să plângi și țâța

pe care-i supt-o.

- Domn toner, eu nu m-am plâns la nimeni, fiindcă nu mi-e frică decât de Dumnezeu. Eu n-am poze cu nevasta mea goală, dar cu a matală am. Are tot satul. De-ale în care e călărită de vecinul Mișu. Eu nu merg la Purice nici să beau, nici să-i strâng cotizația, cum zice Stan Purice că face șeful postului de poliție. Eu pentru c-am furat cinci saci de golgoaze am stat la mititica aproape trei ani, dar unii care pun țigani să taie pădurea pe ras și s-o facă blană la gaterul primarului Polonic, trimițând-o apoi și prefăcând-o parale în străinezie, nu pătesc nimic fiindcă poartă uniformă și grade.

- Taci din gură că te-mpușc!

- N-aș fi primul. Și bietul Șoptică tot așa a pățit fiindcă și-a permis să vină acasă mai devreme de la bomba „Șoricea”, și-a găsit-o pe nevastă-sa în raporturi de amor cu un plutonier-major. Lumea tace, se abține, dar la o adică răbufnește. Când are cui, chiar vorbește.

Negulici își înghiți vorbele, își estompă amenințările, nu-și putu împlini nici cine știe ce nesăbuintă. Nici nu mai avea timp, că fu invitat în mașina mărimurilor, iar el, Bulgaru rămase prost și singur în mijlocul bătăturii. Din casa polițistului auzi suspinul sacadat al neconsolatei soții a acestuia. Intră și o consolă. Bietei femeii i-ar fi ars și de altceva, dar Bazargic o anunță că el pleacă și că nu va mai călca prin acea curte nici împușcat.

Comuna vui. O umpluse Vasile, care, ca niciodată, în acea zi, poposi la căteștrele bombele din Adâncata. Dar vuietele de acest fel, la țară, cum vin, așa se și duc. N-au cum să stea, că oamenii sunt grăbiți, îi năpădesc treburile așa cum face buruiianul dacă plouă și nu sapi recolta la timp.

Sesizarea telefonică l-a costat pe Negulici (mutarea într-o localitate apropiată), dar nici lui Cotonogu și lui Bulgaru nu le-a fost bine.

După ce a adunat o vară întreagă la zarzări, prune și mere pe care le-a pisat și le-a amestecat în butoiul de sub polată, când să transforme borhotul în țuică, Bazargic a constatat că cineva i-a turnat motorină în el.

Pe Valea Seacă, asemănător, după ce a tăiat, totuși, două oi și o capră și a așezat carnea la sare s-o facă pastramă, Costică Trucală a găsit într-o dimineață restul animalelor căzute palancă și cu limba la o parte. Săricuță, veterinarul, a confirmat bănuiala: au fost otrăvite cu verde de Paris.

E a dracului rău răzbunarea umană. E mai grea ca pedeapsa de la Cel de Sus. Dumnezeu e tolerant, îngăduitor, nu bate cu parul, iartă, amână și când dă pedepse, le dă mai dulci și le-mprășteie la nouă neamuri. Omul afurisit nu se lasă se grăbește ca să nu uite, să nu-i treacă supărarea și ori o face ori n-o mai face.

Să se știe și să doară.

Numai că, indiferent câte rele și nevoi s-au abătut asupra lor, adâncătenii tot au supraviețuit. Au trecut peste relele veneticilor, au îndurat agresiunea ȝiganilor pripășii pe acolo, au suferit abuzurile autorităților, au rezistat împărțelilor în tabere de simpatizanți ai partidelor politice, au răbdat micile și marile împilduiri, revanșe și răzbunări, tachinări și invidii ale unora și altora, dar, una peste alta, vorba vorbeii, când s-a tras linia, au ieșit pe plus.

„Asta e de bine”, zice Costică Trucală cu conștiința apăsată de relele la care s-a dat și de păcatele în care a căzut, dar și despo-vărat de griji și încordări, pentru câte nedreptăți a trebuit să suporte.

„De bine pe dracu!” îi replică Vasile Bazargic care se uită la televizor, vede ce se-nâm-plă în lume - războaie, incendii, inundații, se-cetă, teroare, foamete, vulcani, cutremure, uragane - și trage o concluzie mai ceva ca Blaise Pascal: „Măcar, bine că știm c-o să murim, că ne putem gândi la acest apocalips, convinși că nimeni nu mai scapă, că nu se mai poate recurge la pile, fofărlă, aranja-mente, minciuni cu vechiul vărul Găciu, pe-ceristul de la regiune ori gogoși cu actualul președinte ceacăr Emilian Bănescu de la re-publica regională România!”

Și-atunci eu, Ștefan Trucală, ca fiu al hă-trului Obădatul cel mutat în cimitirul Că-lugărița, ce să consemnez, ce să comentez, ce să fac, la ce să recurg ca meseriaș al scăr-țului de peniță despre părțul de viață în care ne numărăm azi-măinele trăgând de timp, să ni se pară că mai e sfoară pe mosor?

O iau razna. Cum spune amicul Scriito-rincul, bat câmpii cu grație trăgând brazde de cerneală, aiurea și plinar, ca-ntr-un poem zis „At și ar”, astfel: „Ar precar un ar, ce-n dar / L-am primit - să pun mărar / Și mă car să-l ar măcar / C-un at pag ce-l am la car, / De nu stau la bar, barbar // Ca sobarul din Sabar, / Când vin romi cu gând șucar / Ce-ar ara, dar n-au habar / Și nici at ce papă jar.”

Arătura asta aiurea o grăpez cu ochii, o discut cu privirea și-o semăn cu floarea frâsinelului. Cu bălării. Bălărau, cum spunea maica-mare Gheorghia Trucală. Buruieni. Burean, cum se exprima aceeași bătrână vă-duvă din Valea Seacă.

Semăn și sădesc. Pun sub brazda albă semințe de cuvânt. Litere încolțite. (A încolți nu înseamnă doar a scoate capul din pământul fertil sperând la traiul de clorofilă. A încolți înseamnă și a te afla la ananghie, atacat de haita potrivnică, încolțit din toate părțile).

Literele mele sunt somate să se predea. Să accepte cuvintele hărăzite enunțurilor re-comandate „Bate vând de libertate” a dis-

părut estompat într-o zisă mai belicoasă: „Ba-te și vei fi bătut”.

Ochii îmi alunecă pe harta lumii pe care, se zice, în acest an, o va corecta topirea ghe-țarilor. Un asemenea aisberg, mai mare ca orașul Sydney, plutește în derivă în preajma Australiei.

Harta lumii mari și harta lumii noastre. Hartă mereu rotunjită, ajustată mutilată.

Rămân ca-n Miorița, „cu ochii stâlpiți”, dar nu la oi, ci-n Scitia Minor. Mă gândesc cât teritoriu va dori să stăpânească, dacă și singurul prieten de la Răsărit, Marea Neagră, va năvăli în Dobrogea.

Regretatul Cadrilater, pierdut în timpul războiului al doilea, constituit din duetul ju-dețelor Durostor (cu capitala la Siliștriu și eroicul oraș Turtucaia) și Caliacra (cu regalul oraș Balcic și capitala la Bazargic) va rămâne, astfel, mic copil.

Mi se aprinde, brusc, un led în ochii minții, la vederea numelui reședinței fostului județ Caliacra. Bazargicul a devenit, între timp, Dobrici! De la acest oraș pierdut vine numele personajului Vasile Bazargic, veneticul din Adâncata, pripășit la margine de sat, între Coadă Vaci și Fețeni, chiar lângă dulapul scăr-țăitor al lui Mișu Budulucii, coțomedie în care se dădeau, la Sântămărie, mamelucii, bașbu-zucii și matracucii.

Gândul mi se-ntoarce rapid în plaiul nat-tal. Gând de Veselești ce intră în Adâncata chiar pe la piatra kilometrică și indicatorul albastru de localitate scrisă cu alb: Lerodeni, județul Argeș, unde cândva era dulapul ro-titor, opt locuri duble, un leu zece ture! Gând pribeag care se oprește o clipă lângă stâlpul ca o furcă de tors în vârful căruia se află scris pe vertical numele județului, sub uriașa plută unde e panoul cu numele comunei în care tocmai am poposit, iar vizavi de casa ce găzduiește localul „Stan și fii”, adică bomba „Puriceii” și pe ușa căreia acum scria „For-sale”. Se oprește nostalgic și nădușit. Prive-sc, vizavi, o căscioară fără gard. În curte,

Watteau - Plăcerile balului

pe niște pirostirii fierbe un tuci cu apă. Deși e decembrie, afară e destul de cald. O femeie uscățivă spală niște rufe într-o albie. În fun-dul curții, un schelet îmbrăcat sapă în cazma pământul dintre pomi.

Strig la poartă. Un câine legat sub polată latră indecis. Cu mâna udă, ștergându-și clă-bucul pe șorț vine să mă întâmpine, ați ghicit, Polixenia Bazargic. Omul sapă în continuare.

După vorba de binețe, spun că sunt Ște-fan Trucală și zic:

- Nea Vasile e liber mâine?

- E liber mereu, dar de ce?

- Aș fi vrut să-mi dea o mână de ajutor că vreau să fac un cuptor de pâine...

- Nu mai poate, maică. I-a luat Dumnezeu vederile și puterea de când a pus majurul Negulici pe Rilă Joagărul să-l bată de l-a lăsat lat în ulița Cioceștilor. În curând o să se ducă după bietul Costică, taică-tu, Dumnezeu să-l ierte.

- De unde știi dumneata că Negulici l-a pus pe hoțul de codru al lui Hancu din Valea Seacă să-l schilodească.

- A spus chiar el. S-a spovedit înainte să-i iasă sufletul.

- A murit Zoltan Negulici?!

- Da. A dat un tractorist din Căminești peste el. I-a sărit în cale să-l oprească, ăla nu l-a văzut sau n-a putut să-l ocolească așa cum a avut noroc al meu, când fu să-l calce mașina aci, în poartă, și, uite, acum se află mort. I-au și făcut pomana de șase săptămâni.

- Bine, lele Xenia. Mulțam de cele ce mi-ai spus. Transmite-i matale sănătate și lui nenea Bazil!

Am plecat la mașină. Doi țigănuși tocmai se chinuiau s-o descueie. I-am ajutat teleco-mandând deschiderea ușilor, drept care au rupt-o la fugă speriați.

Și eu care aveam de gând să-i recompen-sez cu ceva. Cu o carte, bunăoară, dintre cele pe care urma să le las la școală pentru premi-erea elevilor silitori din Adâncata natală.

Nu-ntrebați ce-ar fi făcut puradeii șpar-litori din satul Cotu Malului cu cărțile și nu zâmbiți, că dacă nu ar fi găsit mușterii să le vândă, le-ar fi făcut cornete pentru semințe destinate piețarilor din Gănești sau taraba-giilor din Toporoveni.

Am plecat răvășit, de parc-aș fi dat peste cap un dorbanț cu rachiu la bomba Puriceii, sau la Șoriceii. Adâncata mi se părea un oraș părăsit, un Balcic de care istoria ne-a despăr-țit, iar comuna care a înglobat localitatea, Lerodeni, un oraș și mai gol și depopulat, ca Bazargicul de la sud de Dunăre al cărui tiz, Vasile zis Bulgaru sau Bebe, adică Bazil Ba-zargic, și el, se pregătește să plece, plictisit și, oricum, fără pic de regret că nu mai prinde sfârșitul lumii, ca noi,ăștilalți, curajoșii cei ignoranți.

Constelații epigramatice

Petru-Ioan CÂRDA (26.03.1954)

Născut în localitatea Cătina, județul Cluj. A absolvit Liceul Teoretic din Sărmașu, județul Mureș, Facultatea de Mecanică (1980) și Facultatea de Electronică (1990), ambele la Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca și Cursul Postuniversitar de Informatică Aplicată și Programare (2001). Lucrează la Colegiul Tehnic „Edmond Nicolau”, Cluj-Napoca. Membru al Cenaclului „Satiricon”, din Cluj Napoca (2009, secretar literar din 2013) și al Uniunii Epigramiștilor din România (2010). Membru fondator al Cercului Epigramiștilor Ingineri ING-EPIGRAMA, din cadrul AGIR. Scrie epigrame, parodii, fabule, poezie umoristică, poezii pentru copii, haiku, e prezent pe site-ul **agonia.ro**, dar și în presa scrisă, participă la concursurile de gen, a primit peste 50 de premii pentru creațiile sale. Este inclus în mai multe volume colective de epigramă, fabulă, haiku. Apariții editoriale: *Modus ridendi* (epigrame, 2013). De peste 10 ani conduce revista școlii în care lucrează.

Imposibila (re)cumpărare a votului

Oricât în mine au băgat
Licori, tării de zeci de lei,
Eu n-am ajuns așa de beat,
Ca să votez din nou cu ei.

Craiovenilor

Vă spun, privind la vile mari,
Cu cefe groase la fereastră,
De mahări, gen prefecti, primari:
Aici sunt banii dumneavoastră.

Familie de dascăli (din mamă-n fiică)

În viață nu pot a greși
Și nici nu este de mirare:
Mi-e dascăl soața (zi de zi!),
Iar soacra mi-e educatoare.

Îndemn la unitate în adunările electorale

Români, să nu ne îndârjim,
Să renunțăm de-acum la ură,
E timpul, azi, să ne unim...
Și să le dăm cu pumnul-n gură!

Mijloace

Craii de la Răsărit,
Ca stăpâni să ne rămâie
Peste timp, au folosit
Aur, Smirnov și tămâie.

Unui electrician lipsit de randament

După-o scurtă analiză,
Pot să spun de ce ratează:
El, deși-i mereu în priză,
Niciodată nu-i pe fază.

Scaunul - definiție

Suport pe care te-odihnești,
Sau stai să practici sportul minții,
Răspunsul la... nevoi firești...
De care mulți se țin cu dinții.

Slujbe pentru fiecare

Stimați șomeri, aveți răbdare,
Că n-are rost să fiți isterici!
Sunt slujbe pentru fiecare...
La mănăstiri și la biserici.

Frână bruscă

Căram borcane la butic
Și-am fost orbit cu farul;
Remorca n-a pățit nimic,
Dar mi-a sărit muștarul.

Despărțire amiabilă

Sătui de viața conjugală,
Acceptă soarta ce-i desparte,
Căci el e mort de plictiseală,
Iar ea s-a plictisit de moarte.

Speranțe la bătrânețe

Eu, din salariul de la stat,
Căsuță n-o să-mi fac vreodată,
Dar, de trăiesc, neapărat
Îmi fac din pensie... privată.

Unui descurcăreț

Versat în datul de plocoane,
Ducea, în pas vioi de dans,
Comisiei, comisioane
Să-l avanseze în avans.

Soacra, la prima vizită

Trăsnește, tună, norii gem,
În scurtă vreme plouă grav,
Da'-n casă n-am de gând s-o chem,
Să nu se-nvețe cu nărav.

Automobilistul și... plinul

Supărat că, azi, benzina
Mult mai scumpă e ca vinul,
După ce îmi iau chenzina
Merg la cramă... să-mi fac plinul.

Refuz

Voiam să fie-a mea stăpână,
Dar când am mers la tatăl ei,
Mi-a spus: „Nu-mi cere-a fetei mână,
Că nu-ți dă mâna să mi-o iei!”.

Imposibil colind

Eu, unul, i-aș fi colindat
Cu mare drag pe cei de Sus,
Dar prim-ministrul e plecat,
Iar președintele e dus.

Situația spitalelor din România

La doctor, când m-am internat,
Am dus seringi, medicamente...
Pat, nu, a zis că are pat,
Să-i duc vreo două asistente.

Soț grijuliu

Cum soața-mi sare peste cal
Când vin târziu de la femei,
Mi-am zis că-i etic și moral
Să țin acasă un ponei...

Meserie!

Frizerița, ieri, în zori,
În răstimp de trei minute,
M-a tăiat de patru ori
Și m-a ras de două sute!

Un (viitor) întreprinzător român

Dorind să crească animale
Și să cultive plante-n sole,
Atrage fonduri structurale
...Din bancomate spaniole.

Unde-am greșit?...

În mod cumva neașteptat,
Un autor de prin Apus
M-a acuzat de plagiat...
Și eu ziceam că l-am tradus.

Drumul către înalta societate

Terminase și piscina
Din beton armat, solid;
Îi lipsea doar trambulina...
S-a înscris într-un partid.

Minerii

În Valea Jiului, mai stau,
Din breasla lor proscrisă,
Puțini și toți aceștia au
O mină-nchisă.

Învățăământul în anii '80

Să știți că-nvățam, finalmente,
În anii aceia nerozi:
Îmi vin încă-n minte fragmente
Din UMBRA LUI MIRCEA. LA COZI...

Constelații epigramatice

Cornelius ENESCU (7.09.1924- 3.03.2012)

Născut în loc. Slătioarele, jud. Argeș; decedat la București. A absolvit Liceul „I. C. Brătianu”, din Pitești (1943) și Facultatea de Construcții Civile și Industriale, la Institutul de Construcții din Timișoara (1949). A lucrat la construcția aerodromurilor Deveselu, Alexeni, Kogălniceanu, pe alte șantiere de construcții, din întreaga țară.

Membriu al Clubului Epigramaștilor „Cincinat Pavelescu” din București (1977) și al Uniunii Scriitorilor din România (secția Dramaturgie), membru fondator al Uniunii Epigramaștilor din România.

A scris teatru, epigrame, proză scurtă, a apărut în numeroase publicații de gen, primind mai multe premii pentru creațiile literare. Apariții editoriale: 10 volume de autor, între care *Vânătoare de struți* (epigrame și epitafuri, 1996), *Unde ești, Caragiale?* (stihuri și proze vesele, epigrame, 1999), *Strănepoții lui Dracula* (2001), *Zâmbete marșiale* (epigrame, madrigale, epitafuri, 2007), *Patru într-un trabant* (proză scurtă).

Inclus în peste 50 de volume colective de epigramă.

„Epigrama e un strănut” (G. Călinescu)

Un critic, altfel fin judecător,
Nu poate, totuși, afirma oricare...
Strănutul e de nasul tuturor,
În timp ce epigrama nu prea e...

Trista soartă a adevărului

De adevăr Puterii nu îi pasă!...
Stăruitor, de secole în șir,
„Minciuna stă cu regele la masă”.
Cu președinții și mai abitir.

Guralivul

El nu gândea nimic, firește,
Când trăncănea ca un limbut.
De ar vorbi doar când gândește,
L-ar crede toată lumea mut.

Epigrama

O strofă mică, mică foarte,
O picătură într-o carte;
Când spiritul e pe măsură,
O carte într-o picătură.

Dialog cu puterea

Pledăm despre frustrări
Și despre neajunsuri:
Noi - plini de întrebări,
Ea - goală de răspunsuri.

Efect nescontat

Când greșesc inexplicabil
Înțelepții – nu anostii –
E, desigur, regretabil,
Dar mai prind curaj și proștii.

Arta

Dintre genurile culte
Ce spre culmi își iau avânt,
Numai arta spune multe,
Fără-a spune un cuvânt.

Echitate

Mânat de grija pentru mâine,
Observi, în asprul nostru veac,
Cum fug atâția după pâine
Mușcând vârtos din cozonac.

Explozie educațională

În iureșul ce se crează,
Când toți vor absolvi ceva,
O specie proliferază:
Prostia cu patalama.

Viața încotro?

Să știm am da oricât, orice!
Mistere viața ne ascunde:
Ne naștem, dar nu știm de ce;
Plecăm apoi, dar nu știm unde.

Femeie iscusită

Discretă, feminină și chipoasă,
Ea împletește, cu anume rost,
Prestigiul de a fi o virtuoaasă
Cu voluptatea de a nu fi fost!

Cenzura

Botniță infamă, crudă,
Pusă până ieri gândirii,
Ce lăsa să se audă
Doar lătratul lingușirii.

Tranziția

Greșeli, diletantism angro
Și băjbăieli grotești – duim.
Toți știu să spună „încotro”
Dar nimenea nu știe „cum”.

Negarea negației

Insist să-i cer un randevu,
Dar poți ghici ce vrea femeia?
Deși o ține „Nu!” și „Nu!”,
Discretă îmi strecoară cheia!

Votul

Un imprimat cu sigle, dalb,
Ce-l ștampilezi într-o clipită;
O poliță semnată-n alb
Ce niciodată nu se-achită.

Prognoză

Spun ai prognozei partizani:
„Veți fi săraci vreo zece ani”.
„Apoi ne paște avuția?”
„Nu, vă-nvățați cu sărăcia”.

Agendă cosmică

Ieri, spre Lună, premiera!
Astăzi toți nutrim speranța
Să învingem și distanța
Dintre noi, aici, pe Terra.

Minciuna are picioare scurte?

Priveam adesea cu stupoare:
Iluziile sunt deșarte...
Deși e scurtă de picioare,
La noi ea a ajuns departe.

Recorduri

De neatins părea Infernul
Din anii ce i-am dus în spate...
Cu stăruința lui, Guvernul
Ne dovedește că se poate.

Fructul oprit

M-aș înfrupta, dar, cărunțit,
Nu-mi ies așa ușor din minți
Și mă lipsesc: e și oprit
Și-apoi, la naiba, nici n-am dinți!

Rugă

Gândind că e devreme, poate,
S-o iau spre lumea de apoi,
Mai iartă-mi, Doamne, din păcate,
Să-ncapă altele mai noi!

Statistici

Întregind tabloul dramei
Presa zilnică relevă:
Mai puțini fac greva foamei.
Mulți fac foamea fără grevă.

Semidoctul

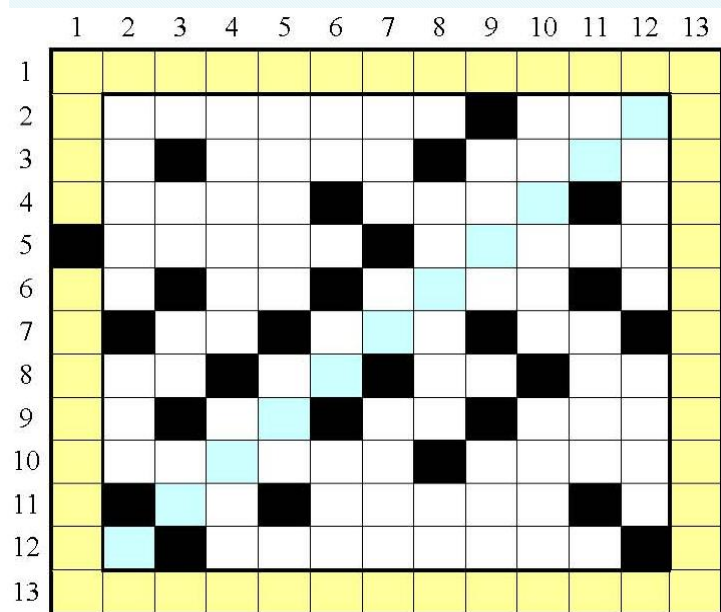
El nu-i așa, un fitecine,
Dar n-are cine să-l asculte:
Vorbește mult – despre puține,
Dar tace despre foarte multe.

Autoepitaf

Potrivit nescriselor cutume
Cu pământu-s, cum s-ar spune, chit:
Ce mi-a dat la naștere pe lume
Îi întorc acuma înzecit.

Nelu VASILE

Constelații rebusiste (fantezie)

P.S.: La o dezlegare corectă, pe diagonala rasterată veți descoperi numele și prenumele unui redactor asociat al colectivului de redacție, iar pe manșeta careului este înscrisă una dintre calitățile în care este cunoscut de cititorii revistei.

ORIZONTAL: 1) ... 2) Material textil căptușit cu alt material mai gros - Pește... ușor (pl.). 3) Conținutul temei! - A scoate puțin capul din ascunzătoare - Precede moartea. 4) E pusă în evidență doar prin erupție (pl.) - Pasăre răpitoare utilă vânătorilor - Cuprinsul timpului! 5) O ieșire violentă considerată ca atare - O găsești în pădure (pl.). 6) Ceia grupați la mijloc! - Marginile neantului! - E pur și miroase puternic - Aripile sitarului! 7) Cere liniște la Paște! - Grupul doamnelor - Suprafața unică a parcării! 8) Deosebit de bun - Urne goale! - Direcție de planificare! - Cocoșatul din Tibet. 9) Aer redus! - Precizate la începutul programului! - Conținutul plicului! - Nu-i tace gura. 10) Încep cântarea la biserică (pl.) - Schimbător de direcție. 11) Stau în interiorul vilei! - E subînțeles ca atare - Greutatea atomului! 12) Deschiderea evenimentului! - Gradează instrumentele de măsură. 13) ...
VERTICAL: 1) ... 2) A pune prinsoare (reg.) - Înconjoară pământul - Vin sec! 3) Băut fără tăgadă! - Gagic marginalizat! - Găsite în interiorul căsuței! - Notă la chimie! 4) Astămpără foamea - Patinoar ad-hoc pe stradă. 5) Poate izbucni oricând - Iubire deosebită - Repetate de tata! 6) Nu se mai întorc la serviciu - Repetate pe alee! - Respectă normele tehnice. 7) Pom fructifer - Găsite la paracliser! - Sunt bune de cinste. 8) Sunt acute! - Țin loc de obstacole - Pește din nordul Oceanului Atlantic. 9) Calitatea unui zburdalnic - Țin de rădăcina unui copac. 10) A scoate din competiție - Bumbac... franțuzesc. 11) Ovină în primul an de viață - Bani câștigați la șah (sg.) - Stau la tarabă! 12) Cu suprafață mare - Stabilește limita. 13) ...

Nelu VASILE

neval94987@yahoo.com

Mihaela OANCEA

Varșuri

O clipă

Ninge cu cerneală peste aripile străvezii ale amărăciunii,
Peste universul amuțit, împlântat în solzii tăioși ai singurătății.
Pescuiești un năvod plin de iluzii din măruntaiele amintirii,
Visări prinse în penseta agoniei, și-ți probezi duranța...
O clipă rătăcită în trecut își strigă neputința
De a păstra sublimul sărutului cu aromă de cireș amare,
Seducător ca un zbor de flamingi, fragil precum sentimentele.
O clipă agățată în sanctuarul iubirii
Îmbrățișează dansul în ritmuri de Chopin,
Aduce miresme de mosc și portocal
Din odaia-n care viața pulsa amețitor.
Rădăcinile noastre se-mpletiseră tăcute -
Osmoză ce germina speranță.
Existam în afara noastră și-a lumii concrete,
Volatilizați prin infinite galaxii. Azi, clipa s-a destrămat
Tăvălită prin praful durerii.
Ne vom întâlni dincolo de granițele invizibile
Și sufletele noastre vor dansa
Libere
În propensiunea lor
Spre infinit

Vară

Apariție venustă de cariatidă,
Răspândești misterioasă un surâs calin...
Mi-ești leac și otravă, rană și cuțit!
Rostește negritul ascuns în ochii tăi
de peruzea,
Deschide-ți brațele să adulmece
Adierea răcoroasă a dimineții montane
În timp ce te-ntinzi leneșă până la norii de fildeș!
Lasă-ți părul cu miros de lămâiță să danseze ca o crinolină de fluture
Pe cerul de cleștar brodând speranță... Îndrăznește!
Țiui timpul răsucit sub tălpile-ți feciorelnice,
Pădurile se-adună să-ți cânte din foi subțiri de mesteacăn și-alun,
Brândușe violete te-așteaptă pe cărări de munte
Să și se-aștearnă coroană, VINO!
Istovită de soare, mă-ntind pe câmpul de smarald
Cu brațele în cruce, în galbenul de miere ca-n patul unui râu...
Te-aștept!

Dezlegare: BRUALACADEMIE - MATLASAT - LINI - EM - ITII - VIATA - MAGME - SOIM - IM - SCENA - POIENE - EI - NT - CRIN - SR - T - ST - ELE - AR - I - RAU - UE - LA - IAC - AE - PR - LI - CATA - IRMOASE - VOLAN - S - IL - TACIT - TO - EV - ETALONOR - R - TNIITSEDENAMO.

Marian PĂTRAȘCU

BISERICA VECHĂ DIN SATUL GREBLEȘTI, COM. CÂINENI, JUDEȚ. VÂLCEA

În comuna Câineni din județul Vâlcea, există patru biserici - două în Câinenii Mici și câte una în Greblești și Robești -, declarate monumente istorice, al căror plus de valoare constă în faptul că ele sunt pictate și la exterior, cazuri mar rar întâlnite în fosta Țară Românească. În Greblești, pe lângă biserica pictată și la exterior, cunoscută sub numele de „biserică veche”, cu hramul Sf. Nicolae (6 decembrie) și Cuvioasa Parascheva (14 octombrie), mai există o biserică relativ nouă (începutul sec. XX), cu hramul Sf. Mc. Filofteia (7 decembrie), aceasta din urmă fiind biserica parohială.

Până în anul 1790, în satul Greblești (Grăblești sau Gribleşti, pe atunci în județul Argeș), exista o bisericuță din lemn care, între timp, devenise neîncăpătoare. Văzând bisericuța aceea de lemn, mică și neîncăpătoare, Dumitru Iovoiu, negustor din Râmnicul Vâlci, care cumpăra de mulți ani piei de la locuitorii acestui sat, de care, mai apoi, s-a atașat sentimental, s-a oferit să le construiască una nouă, de zid¹. Construcția începe în anul 1790 și se termină după doi ani, în 1792. Devenind iarăși neîncăpătoare, biserica a suferit o transformare totală la reparațiile făcute de enoriași în anul 1883^{2,3}. Atunci, s-a mărit naosul și s-a adăugat pronaosul, deasupra căruia s-a construit podul (balconul), unde putea sta o parte dintre enoriași. Din cauza acestor intervenții, biserica a devenit disproporționată ca arhitectură. În anul 1793, biserica a fost pictată în interior, iar în anul 1795, a fost pictată și la exterior. Ulterior, curtea bisericii (podgradia) a fost înconjurată cu un zid de piatră.

Sfințirea bisericii a avut loc la 14 august 1793, fiind făcută de către episcopul Iosif al Argeșului⁴. Episcopul Iosif, cu numele de mirean Ion Socolescu⁵, era „fiu de preot din satul Mălaia, de pe râul Lotru și a devenit primul episcop al nou înființatei Episcopii a Argeșului (18 octombrie 1793), fiindu-i slujitor devotat în perioada 1793-1820”⁴. A fost un mare ierarh și un om de cultură care

face cinstite meleagurilor loviștene.

Biserica veche din Greblești nu are turlă, iar clopotnița este construită separat chiar în fața intrării. Pisania este zugrăvită, cuprinsul ei fiind următorul: „Întru slava Sf. erarh Nicolae și Cuvioasii Paraschiva s-au zidit această sfântă biserică sub Dn. Alexandru Muruz Voevod, cu bine cuvântarea Presfinției Sale Părintelui Iosif, episcop Argeș, de Dumitru Iovoiu și Păuna, cu fiii lor: Gheorghe, Costandin, Anastase, ajutând enoriași din Gribleşti după voie. An 1792. Reparația și sfințirea din nou făcută de enoriași, an 1882. Zugrăvită din nou de enoriașii Gribleşti, an 1891”^{2,3}. Pe un clopot există însemnarea: „1738, Dumitru, Paraschiv...”, ceea ce indică existența aici a unei biserici mai vechi de 1792. Deasupra ușii sunt zugrăviți Sfântul Nicolae și Sfânta Paraschiva, cu însemnarea: „1800, Iunie 14, Ioan Zugrav”.

Pomelnicul aparține părinților Nifon și Sava, ieroschimonahi din Sfântul Schit Stănișoara și cuprinde:

- „VIII: Nifon ieromonah, Sava ieroschimonah, Atanasie monah, Ioan erei, Brândușa eria, Ioan erei, Ilina eria, Costandin erei, Stana, Lazăr, Costandin, Dumitru, Maria, Maria, Maria, Tinca eria, Paraschiv erei, Ioan erei, Badea, Andrei erei, Costandin, Chiril erei, Stan, Stan, Ancuța, Stanciu, Iordaiche, Anuța eria, Neagoe, Sanfira, Florea, Florea, Florea, Maria eria, Maria eria, Gheorghe.

- Morții: Marița eria, Oprea, Radu, Satha (probabil Safta, n.a.), Gheorghe, Stanca, Sandu, Maria, Ioan erei, Maria eria, Ilina, Ilie, Toma erei, Gheorghe, Maria, Neagoe, Nicolae, Vâlcu, Ivan, Floarea, Iosif monah, Ioan erei, Calinic arhieru, Ioanichie arhieru, Grigore arhieru, Dumitru, Nicolae erei, Ioan, Stan erei, Petria, Petria, Floarea eria și toate neamurile lor.

La 1823, Gribleşti.”

În afara acestui pomelnic mai există unul scris de un anume Costandin, fratele lui Grigorie, arhimandrit din Râmnic⁶. Acest pomelnic este mai extins decât cel al părinților

Sava și Nifon, cuprinzând pe toți viii care au contribuit la ridicarea bisericii cu mai mulți dintre morții lor. Reproducem în continuare începutul acestui pomelnic, așa cum apare el în corectura și completarea lui C. Bobulescu⁶: „Începutu-s’au ac[e]astă sf[â]ntă besearică ce să prăznuiește hramul Sf[â]ntului ierarh Nicolae, și al preacuvioasei Paraschevei cu bl[ag]oslovenia prea sf[î]nții sale părintelui episcopului chir Iosif al întâiaș episcopoe sud [județul] Argeș în zilele prea luminatului Domn Io Alexandru Moruz Voevod, după maziia Mării sale stătuat-au Domn într-a doua domnie, Io Alexandru Ipsilant Voevod, iar la târnoșia aceștii sf[î]nte besearici, fost-au Domn Io Costandin Gheorghe Hangeri Voevod în anul dela moartea lui Hs. 1797; iar dela zidirea lumii 7300 (sic) [7305]. Scrisu-s’au acest pomeanic de robul lui D[u]mnezeu Costandin brat [frate lui] Grigorie arhim[andrit] Râm[nic]” (am respectat ortografia lui C. Bobulescu, cu excepția înlocuirii lui „î” cu „â”, acolo unde era cazul - n. a.). Se poate constata ușor mari diferențe de datare, și nu numai, între cele două pomelnice. Trecând peste greșeala necorectată de către C. Bobulescu (nu Hangeri, ci - Hangerli), pomelnicul publicat de acesta ne indică faptul că sfințirea bisericii ar fi avut loc nu la 14 august 1793 ci în anul 1797 și la o dată neprecizată. Apoi, autorul celui de-al doilea pomelnic greșește anul de la „zidirea lumii”, greșeală remarcată și îndreptată de C. Bobulescu (7300 în loc de 7305). Pe de altă parte, dacă construcția bisericii a început în 1790 și s-a terminat în 1792, în acest interval de timp s-au succedat la cârma Țării Românești nu mai puțin de trei regimuri, respectiv: Nicolae Mavrogheni (martie 1786 - iunie 1790), stăpânirea militară austriacă (noiembrie 1789 - iunie 1791), Mihai Șuțu (martie 1791 - decembrie 1792) și Alexandru Moruzi (ianuarie 1793 - august 1796)⁷. Așadar, ambele pomelnice nu indică în mod corect sub ce domnitor(i) s-a construit biserica, ambele menționându-l pe

Alexandru Moruzi la care, în cel de-al doilea se adaugă Alexandru Ipsilanti și Constantin Hangerli. În aceste condiții, se pune întrebarea - să fi avut loc două sfințiri ale bisericii, una la 1793 și alta la 1797? Greu de răspuns! Îndeobște, anul sfințirii cunoscut este 1793 dar, ținând seama că în cel de-al doilea pomelnic se indică niște domnitori în plus față de primul, nu este exclus ca, după terminarea picturii la exterior (1795) și finalizarea tuturor lucrărilor (zidul împrejmuitor, porțile etc.), biserica să se fi resfințit la 1797.

După începutul menționat mai sus, cel de-al doilea pomelnic continuă cu următorul text în care se menționează ctitorul principal al bisericii: „Acest s[ă]nt și d[u]mnezeesc pomeanic ce se cheamă proscomisarion iaste al s[ă]ntei și d[u]mnezești bisearici din satul Grăblești, unde să cinsteaște, și să prăznuiaște hramul s[ă]ntului ierarh Nicolae și al preacuvioasei Paraschevei, care bisearică iaste zidită din temelie de piatră de robul lui D[u]mnezeu dumnealui jupan Dumitrache-starostea ot Râmnic ajutând și satul Grăblești cu t[ă]l[er]i doao sute”. Se poate constata că Dumitru Iovoiu este numit aici „jupan Dumitrache-starostea”. Urmează un text relativ lung unde, cu referiri scripturale, este apreciată contribuția tuturor acelor care au făcut po-sibilă ridicarea bisericii și al căror nume, de la domni și arhierii la mireni, dimpreună cu toți ai lor vor fi pomeniți în veac. Textul include și diverse învățături și îndemnuri creștine (de milostenie, de iertare, de facere de bine semenilor, de rugăciune și post etc.) și îndrumări pentru a pomeni așa cum

se cuvine ctitorii și pe cei din același neam cu ei. Urmează pomelnicul propriu-zis care începe cu pomenirea domnilor (Alexandru Moruzi, Alexandru Ipsilanti și Constantin Hangerli), urmată de pomenirea arhieriei (Dositeu mitropolit și Iosif episcop) și unde, fapt demn de remarcat, este trecut și ctitorul principal: „...Pomeanicul dumnealui jupan Dumitrache starostea ot Râm[nic], ctitorul al aceștii s[ă]ntei bisearici”. În continuare sunt pomeniți viii și morții ctitorului principal. Urmează în pomelnic numele tuturor donatorilor care au contribuit la ridicarea bisericii, fiecare cu suma cu care a contribuit. Regăsim aici nume vechi din Greblești (Boromiz, Sporiș, Rebegel, Pătrașcu, Sima, Gârtoana, Bășoi, Alăman, Șandru, Dache, Ureche) și Căineni (Vătășoiu, Grejdan, Frangu) și care mai există și astăzi prin urmași. Aceste nume sunt în mod cert mult mai multe, dat fiind faptul că mulți donatori sunt trecuți numai cu prenumele.

Singura intervenție textuală a lui C. Bobulescu⁶ în pomelnicul publicat (pe lângă completări și corecturi) este spre sfârșitul acestuia: „[Fiind ruptă foaia pe jumătate, e complectată cu altă jumătate pe care este desenat primitiv un chip, probabil al scriitorului acestui pomelnic, de oarece în mâna dreaptă ține condei, alături are călimara, iar cu stânga arată spre o carte deschisă, care nu poate fi decât pomelnicul. Dedesuptul picioarelor stă scris acest rând, tăiat cu foarfeca legătorului: *Eu cutare care nume n-are că le-am avut și...* Pe scriitor însă l-am văzut cine este. Pe foaia întâia a pomelnicului, el se iscălește *Costandin*. Foaia aceasta e adaosă înaintea copertei. Noi am găsit cu cale a o pune la sfârșitul pomelnicului, cum era și natural să fie]. [Pe dosul foi e scris de o altă mână]: *Acestu policantru s-au cumpărat de cei mai jos iscăliți anume, și s-au așezat în bisărica s[ă]ntului Nicolae, satu Grăblești, 1832:*

<i>T[ă]l[er]i</i>	<i>P[ă]ra[le]</i>	
50	20	Dinu sin popa Ion ot Grăblești
50	—	Iorga Răbăgel
22	—	Oprea Sporiși
18	—	Floarea Gârtonoia
4	20	Nicolae Șandru
2	20	Ilie Pătrașcu
2	10	Ioan Boromizi
2	10	Dache
9	—	Stan Boromizi
2	10	Ion Șandru
2	10	Ion Ureche
4	20	Matache Cărtoi ot Robești
200	30	s'au dat despre tot satu Grăblești, adică doă sut[ă].”

În naosul bisericii, pe zidul despărțitor (de la mărirea naosului în 1883), sunt zugrăviți ctitorii: Nicolae Boromiz, Stanca Boromiz, Iorga Rebegel, Maria Smaranda, Constantin Popescu^{2,3}. În pronaos este zugrăvită scena scoaterii din Rai a lui Adam și

a Evei, de către înger. Pe zidul din partea de sud este însemnarea: „Călătorilor, călătorilor! Trecând pe la casele noastre spuneți la ai noștri că noi odihnim aici peste 750 de eroi. Supt îngrijirea Pr. I. Negoescu (Hagi - n. a.) 1928, mai 23. Pictor Popescu - Șerbănești”^{2,3}. Într-adevăr, în curtea bisericii vechi din Greblești a existat o groapă comună în care au fost puse oseminte ale soldaților căzuți în Primul Război Mondial, eroi necunoscuți, ale căror rămășițe au fost găsite pe dealurile și munții din jur, din Coți până în Mormânt, ei fiind atât români, cât și germani, austrieci și maghiari⁸. Aceste oseminte au fost adunate timp de doi ani de călugărul Bâscoveanu, ajutat de ciobani și de localnici⁹. Acest umil călugăr a luptat în războiul balcanic din 1913 și în Primul Război Mondial, iar pentru faptele sale de bravură, săvârșite în luptele de lângă Orlat - Sibiu în 1916, a fost răsplătit cu decorația „Virtutea militară” și gradul de caporal. Apoi a căzut prizonier, ajungând în Germania, unde, în lagărul Danzig-Troyl, și-a făcut cu prisosință datoria de bun samaritean, îngrijind bolnavi și săpând gropi pentru morți pe care îi îngropa creștinește. Întorcându-se în țară, pe când trecea prin munți, el a dat peste o mulțime de oseminte omenești într-o pădure. De atunci, timp de doi ani neîntrerupt, călugărul Bâscoveanu nu a făcut altceva decât să cerceteze munții și pădurile pentru a descoperi osemintele eroilor, să le poarte adesea pe spate, în desagi, pe întinderi de zeci de kilometri și să le depună în biserica veche din Greblești, unde, într-un final, au fost îngropate creștinește într-o groapă

**Biserica veche din Greblești -
Maica Domnului cu Pruncul
în brațe (icoană originală)**

**Biserica veche din Greblești -
Iisus Pantocrator (pictură originală)**

comună săpată lângă biserică. El personal a adus acolo osemintele a aproximativ 600 de eroi, diferența de până la 750 provenind de la ciobani și localnici, care l-au hrănit și i-au dat adăpost. A strâns cu pioșenie scrisorile și banii pe care îi găsea în hainele putrezite și pe care i-a trimis Societății „Mormintele Eroilor”, fără să ceară nimic pentru el și rugându-se neîncetat pentru nenorocoșii lui camarazi de arme sau inamici. Nu l-au putut opri din fapta sa nici fiarele codrilor, nici asprimea vremii, ci, în toiul iernii, cu picioarele înfășurate în cărpe, a adunat osemintele tuturor eroilor căzuți în Țara Lo-viștei, între Căineni și Perișani. Opera lui modestă și-a încununat-o prin creștineasca înmormântare a osemintelor în ograda bisericii vechi din Greblești, când detașamente ale armatei române au prezentat onorul. În anii '30, osemintele au fost dezgropate și duse în Cimitirul Eroilor din Titești, cimitir înființat de nemți încă din toamna anului 1916 și care în anul 1920 a intrat sub incidența unui decret ministerial care dispunea înființarea de cimitire ale eroilor și concentrarea în acestea a tuturor osemintelor celor căzuți în lupte și răspândite prin diverse locuri din țară. Iată cum biserica veche din Greblești a fost martora tăcută a unor fapte creștinești care oricând pot servi de exemplu pentru generațiile viitoare și pe care avem datoria de a nu le uita, deoarece ele au izvorât din cea mai importantă virtute creștină: iubirea pentru aproapele.

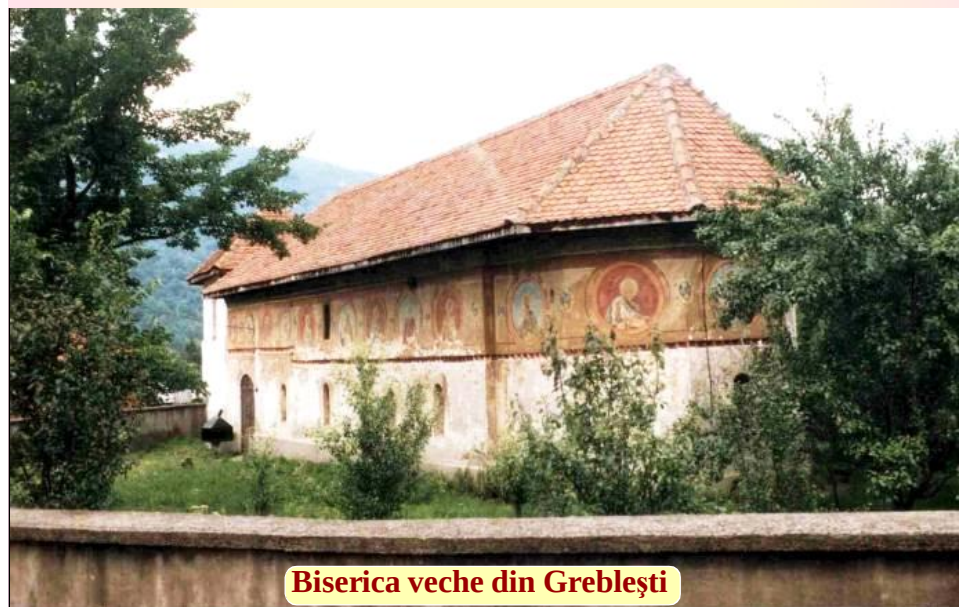
Biserica veche din Greblești a fost profanată în timpul Primului Război Mondial de către ocupanți, care au sustras odăjdiiile, vasele de argint suflate cu aur și o parte din mobilier, transformând-o în grajd pentru cai¹⁰.

În anul 1986, biserica a fost consolidată și i s-a făcut un acoperiș nou. De asemenea, s-au refăcut clopotnița și zidul înconjurător

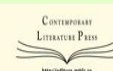
și s-au pus porți noi, metalice. Astăzi ea se află în stare bună de conservare și se are în vedere și restaurarea picturii. Să mai precizăm faptul că biserica veche din Greblești a fost declarată monument istoric încă din anul 1901^{1,8}. Aici se oficiază slujbele de botez și cele de înmormântare pentru copiii decedați. Până în urmă cu câțiva ani, aici se oficiau și slujbele de pomenire a morților (parastasele din sâmbetele morților), care astăzi au loc la biserica nouă unde condițiile de desfășurare sunt mai bune.

BIBLIOGRAFIE

1. ***Arhiva Parohiei Greblești, județul Vâlcea (nearhivată);
2. V. Brătulescu, *Biserici din Argeș și Vâlcea*, în „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice”, an XXVII, fascicula 79, ian. - martie 1934, Buc.;
3. V. Brătulescu, *Călimăneștii și monumentele istorice din împrejurimi*, ed. a III-a, Institutul de Arte Grafice „Marvan”, S.A.R., București, 1941, pag. 42-50;
4. N. Moga, *Iosif - întâiul episcop al Argeșului*, Ed. Conphys, Râmnicu-Vâlcea, 2007, pag. 24;
5. I. Panțurescu, *Istoria Bisericii române*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1958; apud N. Moga, *Op. cit.*, pag. 8.
6. C. Bobulescu, *Pomelnicul bisericii din satul Grăblești-Argeș*, în „Revista de istorie bisericească”, anul I, nr. 2, iulie-sept. 1943, pag. 124-134, Tipografia Sf. Mitropolii a Olteniei, Craiova;
7. ****Lista domnitorilor Țării Românești*, Wikipedia;
8. ***Informatori M. N. Pătrașcu, N. N. Negoescu, Florica Frântu și I. Rebegel, Greblești, 2005;
9. A. Agnese, *Călugărul Bâscoveanu*, în „România eroică”, f. a., cf. C. T. Matei, *Eroi vâlceni sub falduri de drapel*, Asociația Națională „Cultul Eroilor” - Filiala Vâlcea, Ed. Almarom, Râmnicu-Vâlcea, 2005, pag. 64-65.
10. C. Tamaș, P. Bordașu, S. Purece și H. Nestorecu-Bălcești, *Județul Vâlcea în anii Primului Război Mondial*, vol. I, Soc. „Prietenii Muzeului Bălcescu”, Bălcești pe Topolog, 1972, pag. 386-403, nr. 283.

Biserica veche din Greblești

Contemporary Literature Press
Editura pentru Studiul Limbii Engleze prin Literatură

Director:
LIDIA VIANU

Executive Advisor:
GEORGE SANDULESCU

The only online Literature Publishing House of the University of Bucharest

**Contemporary Literature Press,
sub auspiciile următoarelor foruri:
Universității din București, The British
Council, Institutul Cultural Român
și Ambasada Republicii Irlanda**

**Anunță publicarea volumului
Stelian Țurlea - *Îmi ies din minți!*
(Editat de Lidia Vianu
ISBN 978-606-8366-64-7)**

Romanul lui Stelian Țurlea *Îmi ies din minți!* face parte din colecția de texte paralele publicate de Contemporary Literature Press. El a fost tradus în limba engleză de poeta Ruth O'Callaghan, împreună cu studenții ai Masteratului pentru Traducerea Textului Literar Contemporan.

Autorul romanului este cunoscut cititorului român ca romancier, editor de carte, autor de cărți pentru copii, ziarist. Din anul 1980 până în prezent a publicat cel puțin o carte la doi ani.

Intriga alertă a romanului aduce în prim plan câțiva elevi și studenți dependenți de droguri, pe părinții lor - de cele mai multe ori divorțați, la care se adaugă un polițist, un doctor, un ziarist și o actrișă șantajată cu fotografii care au surprins-o în timpul unei aventuri amoroase. Personajul cel mai misterios este șeful unei grupări secrete care se ocupă cu vânzarea de „etnobotanice” tinerilor; acesta este prezent în text doar cu câteva cuvinte pe care le spune, în vreme ce toate celelalte personaje ne vorbesc în monologuri lungi la persoana întâia ori la persoana a treia. Cititorul va descoperi singur de ce pare acest erou absent să țină în mână toate firele acțiunii romanului.

Odată încheiată lectura, cititorul va hotărî singur dacă volumul lui Stelian Țurlea este un roman polițist pe care nu-l poți lăsa din mână, un amalgam inteligent de reportaje, ori o abordare politică a postcomunismului, despre care nu știm mare lucru, în ciuda aparențelor.

Lidia Vianu

I'm Out of My Mind. Îmi ies din minți! de Stelian Țurlea, editat de Lidia Vianu, se lansează oficial la data de miercuri 18 septembrie 2013, dar cartea poate fi consultată și descărcată la adresa de internet:
<http://editura.mttlc.ro/stelian-turlea-i-am-out-of-my-mind.html>